

84
F-83

ՍԷՎԻՅԼԻ ՍԱՓՐԻԶԸ

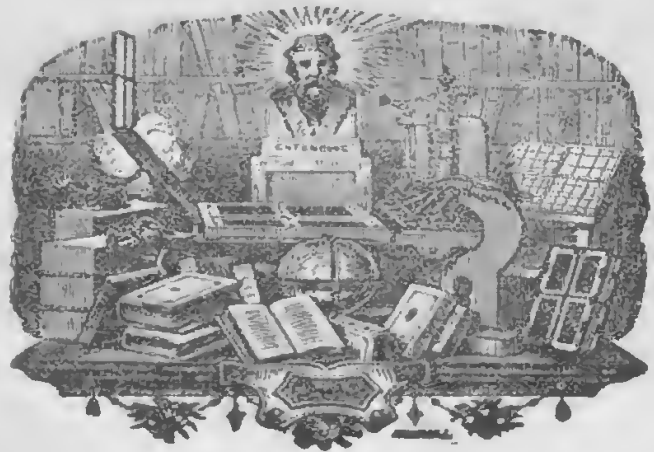
ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՊՕՄԱՐՇԷ

ԹԱՐԳՄԱՆԻԶ

Բ. ՄԱՍՈՒՐՅԱՆ

ՊՕԼԻՍ
ՏԵԳՐԱԴՈՒԹԻՒՆ ԴԻՐԴՅԱՆ

— 1862 —

1800 - 42

7. 97117

8

ՍԷՎԻՅԼԻ ՍԱՓՐԻԶԸ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ԶՈՐՍ ԱՐԱՐՍ

ԴԵՐԱՍԱՆՔ

1. ԱԼՄԱՎԵԱՆ ԿՈՄՍ. Սպանիոյ նախարար, Վարդուհիին անծանօր տար-
փածուն.
2. ՓԱԹԱՄ. Բժիշկ ու Վարդուհիին դաստիարակը.
3. ՎԱՐԴՈՒՀԻ. Ազնուագարմ օրիորդ մը.
4. ՅԻԿԱՐՕ. Սեվիյի Սափրիչը.
5. ՎԱՍԻԼ. Վարդուհիին երաժշտութեան դասատուն.
6. ԵՌԱՆԴՈՒՆ. Բարբաժնի ծերունի ծառան.
7. ԱՐԹՈՒՆ. Բարբաժնի ուրիշ մեկ սպասաւորը, որ տխմար է քնու-
սէր մանչ մըն է.
8. ՆՕՍԱՐ ՄԸ.
9. Պաշտօնակալ մը տրդարութեան.
10. Շատ մը ջանակիր գինուորներ է Ժառանգներ.

(Առաջին Արարին տեսարանն է Սեվիլ (1) քաղաքը. փողոցի մը մէջ է Վարդուհիին տան
դռնակը. իսկ միւս Արարներուն տեսարանին տեղին է, Բարթոմէոս
Ժիշկին տունը) .

ԱՐԱՐ ԱՌԱՋԻՆ

(Տեսարանը տեղի տեղւոյնէ վաղաքէն փեղկեր ունեցող տուներով փողոց մը) .

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԿՈՄՍ (Թիւղշն յետ վերադառնալ մը հագած՝ ճզմուած գլխարկ մը գլուխը դրած
կերէի և կակի ժամացոյցը նայելով պաշտել) .

ԿՈՄՍ. Բնաւ չէի կարծեր որ այս-
քան կանուխ ըլլայ ըստ սովորակա-
նին սղջկան վանդակին նստելէն ե-

րեւարուն դեռ բաւական ժամանակ
կայ, հոգ չէ. փոքր ինչ պայմանա-
ժամէն առաջ գալը լաւագոյն է :

քան թէ ուշ գալ եւ զսնի տեսնե-
լու ասիթը ձեռքէ փոխցունել . կը
մտածեմ որ եթէ սա միջոցին սը-
քանի տան նաղելի մէկ բամբիշը
Մատրիտէն հարկը մըտն հեռի ըլլա-
լըս զուշակէր , եւ անծանօթ կնկան
մը պատուհանին ներքեւ գեղերիս
ծակէ մը անանէր , աներկիմաւոմ որ
զիս իզատելլու թաղուհոյն մամա-
նակակից աստղաւ մը տեղ կը դնէր .
Թող նա այնպէս կարծէ . ամեն մարդ
սովոր է երջանկութեան ետեւէն
վաղել . ես ալ կը յաւատմ Վարդու-
հիին սրտին մէջ իմ երջանկութիւնս
գտնել . Բայց դարձեալ ինչ անմը-
տութիւն է Մատրիտի սէս քաղքէ

մը հեռանալ , ուր ամեն կողմէ գիւ-
րահար եւ հեշտալի գուարճութիւն-
ներ կը տեսնան , եւ գալ Անվիցլ քա-
ղաքը կնկան մը ետեւէ իջնալ . Այ-
միթէ ես ալ այս հեշտութիւններէն
զգուելու համար չե՞ս որ անկէց փա-
խայ . է՛ն . յիրաւի լուրորովին ստաղ-
կացած եմ շահամոյ , կեղծաւոր եւ
նանքատէր սղիէ ծնած պարպեւնե-
րէն . Ռատի որչափ գովանիւք քաղ-
քըր է մինակ իւր յատուկ անձին հա-
մար սերիշին սէրը գրաւել . եթէ մի
անգամ ես ալ կայմնայի այս ծրոյ-
տեալ կերպարանօքս ասուել թէ . . .
է՛ն , ստամանն տանի սա զլիւսացաւը

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՅԻՎԱՐՕ, ԿՈՄՍ. (Պ-հաւտած)

ՅԻՎ. (Լայն ժապաւենով մը կռնակէն
վար կիթառ մը կախած, ուրախ դուարթ
կերպէ, թուղթ ու մատիս 'ի ձեռին) .
Փարսամենք ցաւ եւ վիշտ
Որ մեղի կը տանջեն ,
Լաւ գինին կրակ է միշտ
Որ հոյին, բարբաքէ .
Անուրախ մարդ միայն
Օրն 'ի բուն կը հեծէ ,
Իրբեւ խեղդ կապրի այն
Եւ սեւ հոգ շուտ կիջնէ . . .
Է՛ն գէշ չէ . ծայրը դառալ, հըմ, հըմ .
Գինին ու ծուլութիւն
Արախ մէջ կը կուռն ,
Բայց չէ , ինչու համար կուռն ընդ
հակառակն իրարու հետ իրբեւ եղ-
բացր կը տիրեն
Արախ մէջ . . . կը տիրեն
Արդեօք կը տիրեն , կրնայ ըստիլ .

Է՛ն , ես ալ բծախնդիր մէկն եմ .
մեր սղերդութիւն կարկըտող պա-
րանները անդամ այսչափ բարակը չեն
վնասեր . Այսօրուան օրս չի խօս-
ուելիք բաները անգամ երգելու կը
յանդգնին . (Վերդէ) .
Գինին եւ ծուլութիւն
Արախ մէջ կը տիրեն ,
Սա եղիւս, սիրուն փառիւն , շող-
չապան , գողափարի մը նմանող վեր-
ջարան մը կապեմ տալ . (Մէկ ստաք
ծուշը կը դնէ և երգելով կը գրէ) .
Մէկ իմ սիրտս տաւր է
Միտն է իմ ինդութիւն .
Է՛ն , նորէն չեղաւ , անհամ եւ անլի
բան մը դարձաւ . . . հակադէմ իւ-
մաստ մը . դիմաւորութիւն մը սէտք
է այս ամիս մէջ .
Մէկ իմ սիրտս . . . տաւր է .

Միւսն է խմ . . .

Ա՛հ, լիզուիս տակը կը պտըտի . . .

Միւսն է խմ . . . սպաս արթուն :

Ապրիս Ֆիկարօ, (Բալլերը կը գրէ երգե-
լով) .

Գինին եւ ծուլութիւն

Արտիս մէջ կը սփռեն

Մէկ խմ սիրաս առեր է

Միւսն է խմ սպաս արթուն

Միւսն է խմ սպաս արթուն

Միւսն է խմ սպաս արթուն .

Հը՛մ, հը՛մ, թէ որ այս երգիս հետ
երաժշտութիւնն ալ ձայնակից ըլլայ
ալ, դուք կը սրտայանձիք բանասիրու-
քերթողներ . դուք որ խմ ստանաւոր-
ներս անյի եւ անխնայս են կըսէք,
(Կամը կը տեսնէ) Կարծեմ թէ ես սո-
ւորեղան տեղ մը տեսած եմ, (Ուր
կենէ) .

ԿՈՄՍ. (Մեկուտի) Սա մարդը խնձի
անձանօթ չէ :

ՅԻԿ. Բայց չէ, արեւոյցի սեւ հ-
րերը չունի, իր վէս եւ արնուական
կերպարանքէն կերելի թէ . . .

ԿՈՄՍ. Այս մարդուն ծողրաշարժ
դէմքը . . .

ՅԻԿ. Ասալ չեմ գուշակած, այս
նայն ինքն Արմաթեան կոմին է :

ԿՈՄՍ. Կարծեմ թէ սա՝ Ֆիկարօ
անուն սրիկոյ է :

ՅԻԿ. Այո, նայն ինքն եմ, Տէր
խմ . . .

ԿՈՄՍ. Չայնդ քեզ քաշէ, անըզ-
գամ գրեղ . . .

ՅԻԿ. Չէ, ձայն չեմ հաներ, Տէր
խմ, Այս ընտանեկան խօսքէդ գձեղ
խօսքն ծանեայ, եւ ՚ի վաղուց հե-
տէ այդպիսի մակդիրներով պատուած
էք զիս :

ԿՈՄՍ. Իսկ ես հազիւ հազ գրեղ
ճանչցայ . այդ որչափ եղ կապեր ու
դիրքեր ես :

ՅԻԿ. Չէք ըսեր, Տէր խմ, որ
թշուառութեան նշան է :

ԿՈՄՍ. Ո՛հ, խեղճ մարդ, բայց
բանդ զործք ինչ է Սէլիկի մէջ .
ժամանակաւ զբաղուած եմս պաշ-
տօնի մը համար քեզ յանձնարարա-
կան զիր մը տուած էի, ինչ ըրիր :

ՅԻԿ. Ստաց է, նոյն պաշտօնը
ձեռք ձգեցի, Տէր խմ . եւ իմ եւ
յախտադէտութեանս նախը . . .

ԿՈՄՍ. Լէնտօր անուանէ զիս . չեմ
տեսներ որ ծոյտուղ եմ եւ չեմ ու-
զեր ճանչցուի :

ՅԻԿ. Լաւ ուրեմն, ես մէկդի քաշ-
ուիմ :

ԿՈՄՍ. Քաշուէ չեմ ըսեր, հոս
տեղ բանի մը կապուած, երկու հո-
ղի որ կը խօսակցին այնքան կառ-
կածելի չեն երեւիր, որքան որ ա-
ստնանակի պաշտպան մարդ մը խօսք
մը բայ, լաւ, ըսէ նայիմ, այն պաշ-
տօնը մը մնայ :

ՅԻԿ. Չեր Վանուածեան յանձնա-
րարական դրին շնորհիւ, անբու-
թեան պաշտօնակալը խօսքն զիս
գեղատրործի մը օգնական բրաւ :

ԿՈՄՍ. Կարելի է բանակին հիւ-
ւանդանոցին ծառայելու համար :

ՅԻԿ. Չէ, Անտաշուսեայի հաճան-
դին անտանայ երանակին մէջ գրաւ :

ԿՈՄՍ. (Ծիծաղելով) Ի՞նչ գեղեցիկ
սկզբնաւորութիւն :

ՅԻԿ. Չէ, պաշտօնս պէշ չեր,
այնքան պուշ չէի, վասն զի գեղի
եւ դարմանի մատակարարութիւնը
խմ ձեռքս ըլլալուն, շատ անգամ
ձիւրու սրաւելիք զնոյն մարդոց կը
ծախէի . . .

ԿՈՄՍ : Ուրեմն ի՞նչ պատճառաւ
թողութիւն տալ շահաւոր պաշտօնիդ :

ՅԻԿ : Ես մի թողութիւն դայն , թէ
ո՛չ այն դիւ , բանաստեղծ ստատման
քիթը այս դործիս մէջ ալ խօթեց ,
Գիտէ՞ք անշուշտ բանաստեղծին ուս-
խօսքը :

Նախանձն ճիրանաւոր , դժուրն
եւ մահադէմ

ԿՈՄՍ : Է՛հ բարեկամ , մնալածը դուն
յիշէ , դուն լսէ : Միթէ ստանա-
ւոր ալ կը հիւսնս : Այս առաւո-
կանուի քերթողական եռանդով բը-
ռննրած ծնկիդ վրայ բան մը մրո-
տելի եւ երգելի տեսայ :

ՅԻԿ : Ահա այս է , վերամտալ
Տէր , իմ աղէտից բուն խոյ պատ-
ճառը : Նորոք պայքն պաշտօնէին ա-
կանջը ձգեցին թէ ես երգեր կրնամ
ըսել , սիրուն երգեր Աստղիկին կը
նուիրեմ , թէ լրագրաց հանելուկներ
կը խրկեմ՝ եւ բերնէ բերան իմ եր-
գիծական նուագներս կը դեղգեղեն ,
մէկ խօսքով , երբ խնայաւ որ դիւ
ողջ ողջ կը սպառքեն , պատկերս
կը նկարեն , դործին եղեռնական ձեւ
մը , առաւ եւ դիւ ճամբեց , պատ-
րուակ բռնելով թէ դրադիտութիւնը
դործունէութեան հետ անհամաձայն
է :

ԿՈՄՍ : Աքանջելի դատողութիւն ,
միթէ՛ դուն չբացատրեցիր անոր

ՅԻԿ : Ամենեւին ոչ . այն քանով
ձեռքէն պրծելուս ուրախ էի , ար-
դէն հաւատարմ ըլլալով որ մեծ մար-
դիկ մեծ բարիք մը ըրած կըլլան
մեղի թէ որ չարիք մը մեր գլխին
չխնայուեն :

ԿՈՄՍ : Բայց դուն գիտէիր միմակ
մէկ երեսը կը կարդաս ինծի . ար-
դէն քաջ կը յիշեմ որ իմ սպա-

սաւորութեանս եղած ստեղծ հա-
նած վարածին՝ մէկն էիր :

ՅԻԿ : Ա՛հ , անիրաւ մի՛ ըլլաք ,
Տէր իմ , կը սրահոնջե՞ք միշտ որ
աղքատը ոնթերի եւ անպատանելի
ըլլայ :

ԿՈՄՍ : Մոյշ , դանդաղ , անձոռ-
նի

ՅԻԿ : Արդեօք ձեր վսեմութիւնը
կրնո՞յց ցոյց ոտլ ինձ այնուիսի տէրեր
որ , ոպատուողներէն պահանջուած
ձիւքերուն նկատմամբ՝ ծառայ ըլլա-
լու չոտի արժանաւորութիւն ունե-
նան :

ԿՈՄՍ : (Միծաշխարհ) Հա՛ , հա՛ , քա-
րը տեղը դրիր : Ուրեմն պաշտօնէդ
եղար հոս եկար :

ՅԻԿ : Չէ , ուղղակի հոս չեկայ :

ԿՈՄՍ : (Ընդմիջելով) Վայրկեան մը
սպասէ . . . կարծեցի թէ ան է . յ-
հիմա շարունակէ ականջս քեզի է :

ՅԻԿ : Մատուցա պաշտաւուս նո-
րէն դրագիտական տաղանդս փորձել
ուղեցի , եւ խտրոնը ընտրեցի իր-
բեւ պատուարժան առողարէլ մը

ԿՈՄՍ : Է՛հ , չատ մի՛ երկնցունիր :

ՅԻԿ : (Պատասխան տալու առն , կոմաք
ուելի ուշ ուշով վաշգանքը կը դիտէ)
Յիրաւի կը դարմանամ որ ինչո՛ւ հա-
մար թատրոնական փորձս ձախարհ
գնաց . վասն զի որչափ որ հանդի-
սարանը շատ մը արբանեակներով
կցուցի , սանտիստոներու նման
վարձկան ձեռքեր դնեցի , անձայն
ձախահարութիւն պատճառող բաներ ,
ինչպէս թախպան , պաւաղան ար-
դիւր էի , եւ ճշմարտը ըսելով
դեռ խաղը չխաղած բոլոր հան-
դիստիտնք յաջողութեանս բարե-
մտովի ելին , բայց դարձեալ ինչ-
պէս եղաւ չգիտեմ , կամ թէ ը-

բանասարկութեան թոյնը . . . :

ԿՈՄՍ . Հասկըցայ . լանտարկու-
թեամբ հեղինակը թաւալլուր բե-
րին :

ՅԻԿ . Ինչպէս որ սովէն հեղինակի
ալ ճակատադիւն այս է . Բայց ինչ
վնաս ունի . ծափ պարնելու տեղ սու-
ղեցին թատրերդութեանս . թէ որ
անպատմին աչնոյն հանդիսականները
այս տեղս պումարեմ, ես պիտեմ ինչ
պիտի ընեմ . . . :

ԿՈՄՍ . Անշուշտ մահու հափ պի-
տի Լանձրայտանու զանաք վրէժ
առնելու համար :

ՅԻԿ . Ա՛խ , թշուառականներ ,
որչափ թիւնալից ո՛ր կայ սրտիս
մէջ :

ԿՈՄՍ . Մի , մի հայհոյեր . դատաւ-
տանական ասեանի մէջ անդամ դա-
տաւորները անիծելու համար մինակ
քսան եւ չորս մամ կուտան :

ՅԻԿ . թատրոնին մէջ քսան եւ
չորս ատրի ունինք . մարդուս կեան-
քը չիքաւեր անբաղդ հեղինակիմը
վրէժը փարատելու :

ԿՈՄՍ . Ֆիկարօ , քու զուարթուն
բարկութիւնդ պիսկը զուարճացնի .
Բայց մոտցար ըսելու թէ պո՞ւն
գրգմամբ Մատրիսէն ելար :

ՅԻԿ . Իմ ոչահապան հրեշտակիս ,
վնեմախաց Տէր իմ , որ պիս նորէն
երջանկացուց սուջեւդ հանելով .
Երբ տեսայ որ Մատրիսի մէջ գրա-
դիստական ասպարէզը գիշատիչ պա-
լերու որջ դարձեր է եւ իրենց մա-
լեգնութեամբը սովնուոն ծաղր ու
ծանակ եղեր են , երբ գիտեցի որ սա
հատորակ գրադիսաց մորթը ծակող,
կճող , սողուն , զեւուն , մմին ,
սպրուկ , կրիսիս , բանասարկու , պը-
րածախ , լրագիր , քննիչ եւ այս

պունակ պիծակներու խաւք մը , այն
պրոպէսներուն ծուծը հաներ եւ պը-
լտինուն փոքրիկ ըզլուն ալ հաա-
ցուցեր են , ես ալ գրիչս մէկդինե-
տեցի , ինքզինքէս յուսակաւուր , աւ-
րիշներէ պլուտած , սրարտքի տակ ըն-
կըղմած՝ եւ անարծաթ բմիշկի պէս
Մատրիսէն եկայ . մասնելով միան-
գտեցին որ ամելիխ օգտակար ե-
կամեալը գրչին բերած սին ու սը-
նատի փառքէն զերամեծոր է : Ուս-
տի ծրագրս շաղկապարկի , Գաստիլը ,
Մանչ , Մուէնս , եւ արիշ մեծ ու
պպտիկ քաղաք ու պիւղ փիլիսո-
փայօրէն սրընծացայ : Տեղ մը շնար-
հալիր ընդունելութիւն պանելով՝ ան-
գլին բանասմանելով . բայց միշտ արկած-
ներու տռջեւ անվիհեր եւ աննկուն կե-
րեւէի , Ո՛րը պոլիսոս , որը սրարտաւ ,
որը ձեծ կուտար ինծի , հովաշարմ
տերեւի մը պէս ժամանակին բեր-
մանց կը յարմարէի , մերթ վիշտ ,
մերթ բերկրութիւն կրելով . խեղե-
րուն քի՛էն բռնելով՝ անդգամնե-
րուն բերնին հափը տալով թշուա-
ռութեանս վրայ ինդուլով եւ ամե-
նուն ալ մօրու քը քերթելով՝ վեր-
ջապէս հոս Սէվիլլ հոտայ եւ հաա-
սոստուեցայ : Հիմաշնորէն սրտորաստ
եմ ձեր վսեմութեան ծառայելու
եւ ձեր հրամանին սարտելու :

ԿՈՄՍ . Այս շէն ու զուարթ
փիլիսոփայութիւնը ս՞ով սովիեցուց
քեզ :

ՅԻԿ . Թշուառութեան ընտանաւ-
թիւնս : Հոյ , ցաւ , վիշտ մը պգա-
լուս կամ պուշակելուս սէս կակիմ
անար վրայ ինդապ , որպէս պի լա-
լու հատիպութիմ : Բայց դուք անդա-
պար սա կողմը ինչո՞ւ կը նայիք :

ԿՈՄՍ . Շուտ փախչինք :

ՅԻԿ : Ինչո՞ւ համար :

ԿՈՄՍ : Թշուառական , ետեւէս եւ

կ'ու , զիս մասնեւոր միտք ունիս :
(կը պահուէր) :

ՏԵՍԻՒ, Գ.

ՔԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՋԻ

(Առաջին դասիկոնին վաշտակը կը բացուի . Բաբթամ և Վարդուհի պատուհանը կը նստին) :

ՎԱՐԴ : Բանի ախորժկի է մա-
քուր օդ ձձելը . սա վանդակն ալ
տարին անդամ մը հազիւ կը բա-
նանք :

ՔԱՐԹ : Ձեռքիդ թուղթը ինչ է :

ՎԱՐԴ : Ձայնաւոր դատաստիւ յօ-
րինած անօգուտ զգուշութիւն անուն
երգին նուագներն են :

ՔԱՐԹ : Ի՞նչ ըսել է Անոյուս ըզ-
գուշութիւն :

ՎԱՐԴ : Նորկառակերպութիւն մը :

ՔԱՐԹ : Անտարակոյս նոր զուեւս
մը , նորահար ցնորք մըն է :

ՎԱՐԴ : Յիշուի եւ ուլ չգիտեմ :

ՔԱՐԹ : Եօ'ֆ , էօ'ֆ , մեր բանը
ալ լրացրայ եւ դրողխոսց ձեռքը
մնայեր է , այս ի՞նչ բարբարոս դար,
այս ի՞նչ . . .

ՎԱՐԴ : Նախատինք չի մնար որ
մեր խեղճ դարին գէժ չարձակես :

ՔԱՐԹ : Ներէ՛ համարձակութեա-
նըս , այս դարս ի՞նչ դովելի բան
ծնած ունի , բայց եթէ ամեն ան-
ասկ անսխառնութիւն . ինչո՞յն ,
լորհելու , զրելու ազատութիւն ,
կրօնից թոյստութիւն , ձգողու-
թիւն , ելեգարականութիւն , պատ-
ուաստ , ընկերութիւն , թատրոն . . .

ՎԱՐԴ : (Թուղթը ձեռքէն փողոցը կի-
նայ) Վայ , երգս , երգս վար ընկա-

ուշագրութիւնս քեզի տաւած ատենս
Վայէ՛ , Պարսն , շուտ վայէ մո որ
չի գալնան :

ՔԱՐԹ : Միթէ այսօր շարաթ է ,
մարդս ընտածը լու ընելի պէտք է
. . . (Պատուհանէն կը հեռանայ) :

ՎԱՐԴ : (Գէպ 'ի ներս կը քաշուի և
փողոցը մեկուն կը նշարէ) Շօ . . . շօ
. . . (կոմը կերէի) Շուս , շուտ սա
թուղթը վերցուր եւ աներեւոյթ եղիւր
(կոմը ցաթկելը , թուղթը առնելը ու քաշ-
ուելի մեկ կընէ) :

ՔԱՐԹ : (Տունէն դուրս կելլայ և կը-
կըսի որոնել) Ո՞ր է թուղթը , թուղթ ,
մուղթ չի կայ հոս :

ՎԱՐԴ : Պատուհանին վարեւը նա-
յէ , որսովն տակուլը , ապիւ . . .
անդին . . .

ՔԱՐԹ : Վարձքդ կատար , այս ի՞նչ
աղուոր դործի կղրադնչնես զիս . ու-
րեմն սա անգէն մէկը անցած առած
է զայն :

ՎԱՐԴ : Ես անցնող դարձող մը չի
անայ :

ՔԱՐԹ : (Խքեհերնը) Ի՞նչ եւ իսկեքիս
մնունիմ որ ահա՛նջներս կախեր կը
մնտունմ . Բարթամ , յիրաւի խմնդ
եւ . այս գէպը ահա՛նջիք օղ ըլլայ
որ ուրիշ անգամ վախճակը չի բա-
նաս : (Ներս կը մտնէ) :

ՊԱՐԴ: (Որ գեռ պատահանէ) Թըշ-
աւառութիւնս միայն ըրածս կրնայ
սարդարացիել: Երբ այսպէս միայնիկ,
փակուած՝ եւ զլուելի մարդու մը հա-
լածանքը կը քաշեմ, միթէ յանցմնք
է գերութենէ ազատելու համար այս
ըրած վարձս:

ՌԱՐԹ: (Պատահանք կերելի) Ներս
մտիր, արտահիս, ներս: Երկդ կոր-
ւընցնելուդ պատճառը ես եմ: Եւ այս
հաւաստի եղիր որ այս առաջինն ու
վերջինն է, այսուհետեւ այսպիսի
ստիկ մը ձեռքդ պիտի չսնցունեմ
(Պատահանին վանդակը կը կշտէ):

ՏԵՍԻԼ Դ.

ԿՈՄՍ, ՅԻՆԱՐԾ (Ձգուշութեամբ ներս կը մտնէ)

ԿՈՄՍ: Ներս դուցին, մարդ չի կայ,
հիմա զննենք սա երգը. անշուշտ
խորհրդաւոր խմատ մը ունի. ահա
ատմակ մը կայ:

ՅԻՆ: Անշուշտ ծերունիքն անօգոստ
զգոշութեամբ խմատին ինչ ըլլալը
հիմայ պիտի հասկնայ:

ԿՈՄՍ: (Աչեղծով կը կորդայ) «Ձեր ե-
ւանդը իմ հետաքրքրութիւնս կը
շարմէ. դատարարակա գուրս ելլե-
լաւս պէս այս նուազին եղանակին
վրայ սկսէ անտարբեր կերպով մը
երգել թէ ինչ անուն, վիճակ եւ
գիտաւորութիւն ունիս դուն, որ այս-
պէս յամառութեամբ թշուառ վար-
դուհին կապուեր ես»:

ՅԻՆ: (Վարդահիին ձայնը կեղծելով)
Երգս, երգս վար ընկաւ, վաղէ,
վաղէ մեռ: (Վը ծիծաղէ) Հէ, հէ, հէ,
հէ. ոհ, կանայք, սա կանայքը:
Կուշեա ասոնցմէ ամենէն միամիտը
ամենէն հարագէտ ընել, զանի կըղ-
պակի տակ փակէ:

ԿՈՄՍ: Իմ սիրակառն վարդուհիս:

ՅԻՆ: Տէր իմ, գիտակիդ նշանա-
կութիւնը ալ դադանիք մը չէ ինծի
համար. խելքս հիմայ հասաւ որ հե-
ռաւանց հեռաւ սիրահարեր էք:

ԿՈՄՍ: Հանելուկին մէկ ծայրը դը-
տար, յայց թէ որ թոյլ բերանդ...

ՅԻՆ: Ես, թոյլ բերան եմ: Ես
հաւաստարութիւն ցուցնող եւ նոյն
օրը դրո՞ղ մարդոց պէս մեծ մեծ
չեմ ջարդեր խմանձանութիւնէ հան-
վրայ: Մինակ խօսք մը տնիմ, շա-
հաւ համար պերիզ կըլլամ. ահա
ամեն իմն առով կշռեցէք, եւ...

ԿՈՄՍ: Լաւ, լաւ. ուրեմն գիտ-
ցիր որ վեց ամիս ստաջ Մատրիտի
մէջ սրասահմամբ նորոտիմիք եւ
ղեղանի օրիորդի մը հանդիպեցայ...
այս օրիորդը ահա հիմա տեսար:
Քաղքին մէջ անկիւն չի ձղեցի, ըն-
դունայն փնտուելաւոր: Քանի մը օր
կայ իմանալս որ այս սղջկան անու-
նը վարդուհի է, սգնուական տեղ-
մէ, որք եւ այս քաղքիս բարեմալ
անուն ալեւոր բժիշկին հետ կար-
գուեր է եղեր:

ՅԻՆ: Յիրաւի, նկարագրածդ գե-
ղեցիկ թռչնիկ մըն է, յայց ըոյնէն
հանուն է դժուար բանը: Ձեզի մօ
քսաւ որ բժիշկին հետ ամուսնու-
ցեր է:

ԿՈՄՍ: Ամեն մարդու բերանն է:

ՅԻՆ: Մատրիտն դառնալուն

նոյն ինքն բժիշկը այդ պատմութիւնը հնարեց կնամու պարոնները պատրելու մասք . տակաւին իր աշակերտուէին անպակ է , բայց շատ չանցնիր փշեղէն . . .

ԿՈՄՍ. (Աշխուժութեամբ) Ա՛հ , ցանկալի լուր . ինչ , զեւ սրակուած է , եւ որ ամոր բազմին վրայ կողբայի , եւ կարեկցութիւնս պիտի յայտնէի ուրեմն նա ազատ է եղեր . խնդրեմ՝ մամանակ չանցնենք , պէտք է որ սէրս յայտնեմ եւ որապատուած դարանէն ղինքը հեռացնեմ : Ֆիկարօ , միթէ դու կը ճանչնաս անոր դատարարակը :

ՖԻԿ. Հօրս մօրս պէս :

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ տեսակ մարդ է այն :

ՖԻԿ. (Եւանդով) Ազուոր , զիրուկ , կարճ , թարփ ծերանի մըն է , միւրապոյն մալով , լեցուն մարմնով , նենդաւոր ղլխով , ածիւլուած դէմքով , փառն սրտով որ օձի պէս կը խայթէ , ագիտի պէս սորին կը ծծէ , ամպի պէս կը գուայ կատուի պէս ալ կը մրմնջէ :

ԿՈՄՍ. (Անհամբեր) Եւ կերարարանքը տեսայ . բուն ընաւորութիւնը ինչպէս է :

ՖԻԿ. Մոլեղին , կծծի , սիրատենջ եւ յետին ծայր նախանձ իր սանին վրայ , որուն մահու չափ ասելի է ,

ԿՈՄՍ. Ըսել է թէ հաճելի ձերքեր . . .

ՖԻԿ. Բնաւ չունի :

ԿՈՄՍ. Սքանչելի բան , հասլա արդարասէր է արդեօք :

ՖԻԿ. Այո , չի կախուելու չափ արգարտիրութիւն ունի :

ԿՈՄՍ. Աս ալ աղէկ , ըսել է թէ միւր երջանութիւնը ձեռք ձեռք աշխատելու ասուն անդգամ մ'ալ սխտի պատմենք . . .

ՖԻԿ. Այս նկատմամբ թէ մասնաւորի եւ թէ ընդհանուրի օգուտը մտածել է : Տէր իմ , դերաշրաշ է՞ բարոյական :

ԿՈՄՍ. Զըսիր որ յանդուգն եւ իդասէր մարդկիներէ վախճալով իր տոնը դուրը դոց պահելու սովորութիւն ունի :

ՖԻԿ. Այո , ձեռքէն դայ դրան տեղ պատ կը քաշէ :

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ , առ դէշ լուր մըն է . իսկ դուն անոր տան մէջ ինչպէս պիտի մտնես :

ՖԻԿ. Ինչեր կը հարցընէք . նախ առ զխցիք որ ընաւած տունս քըմիշկինն է եւ գրեթէ ձրի է :

ԿՈՄՍ. Հա , հա :

ՖԻԿ. Այո , իսկ ես փոխարէն տալիսն վարձք տալը սակի տալու խոտաացած եմ , բայց այս խոտամուկս ալ ձրի է :

ԿՈՄՍ. (Անհամբեր) Ինչ , միթէ դուն անոր տան վարձուորն ես :

ՖԻԿ. Ո՛չ միայն վարձուորը , այլ եւ իր ոտիկիչը , իր վերարոյժը , իր գեղադործն եւն : Առանց իմ հրամանիս անոր տան մէջ ոչ ածելի կը շարժի , ոչ գեղ կտանուի , եւ ոչ քիթ կարիւնի :

ԿՈՄՍ. (Զանի գրկելով) Ա՛հ , իմ բարեկամս , դու իմ պահուպան հրեշտակըս , կարասկոտ պիտի լլըսս :

ՖԻԿ. (Մեկուսի) Զարմանալի աշխարհ , նայէ մարդս իր օդաին համար որչափ վերէն վար կիջնէ : Եւսու որ տաք դուրս մարդիկ իմ բանիս շատ կուգան :

ԿՈՄՍ. Բարեբաղդ Ֆիկարօ , դիտես արդեօք դու քանի երջանիկ ես որ իմ վարդուհիս տեսնելու առիթ ունի :

ՅԻԿ. Առ սիրահարի խօսք է, ես
ամենեւին բան որ չեմ զգար. եթէ
կուզէք իմ տեղս ամոցիք :

ԿՈՄՍ. Արդեօք վարդուհիին քո-
վէն յրտենները հեռացնելու հետք մը
չիկանք :

ՅԻԿ. Իմ մտնուածս այ ատ է :

ԿՈՄՍ. Շատ չէ. մինակ տան
երկու ժամուան համար վարդուհին
մինակ գտնել կուզէի :

ՅԻԿ. Ըսելը դիւրին է. բայց սի-
տի գիտնաս որ մինչեւ որ մարդիկը
իրենց յատուկ շահովը չըզբաղեցը-
նէք, ուրիշին շահուն վնասելէն
չեն դատարար :

ԿՈՄՍ. Գլխում, բայց թնշ ըսել
կուզես :

ՅԻԿ. (Մտնալով) Ըսել կուզեմ
թէ արդեօք իմ դեղագործութիւնս
ամենդ միջոց մը չի կրնար . . . :

ԿՈՄՍ. Անորէն :

ՅԻԿ. Ձէ մի կարծէք թէ վնասե-
լու մտք կըսեմ. արդէն դեղի կա-
րօտ են. իմ մի միայն, միտքս բոլոր
անցիքը դեղել է :

ԿՈՄՍ. Բայց եթէ բժիշկը կասկածի
երթայ ան ատենը բանդ մը կեր-
թայ :

ՅԻԿ. Այնպէս արագ արագ շար-
ժել պէտք է որ կասկածելու ժա-
մանակ չունենայ. Ծանկարծ հիա-
նալի դիւտ մը միտքս ինկաւ.
Գլխէք որ արքայադնին գունդը հոս
Սէվիլը սիտի գայ :

ԿՈՄՍ. Զորապետը իմ սրտակից
բարեկամս է :

ՅԻԿ. Շատ լաւ. ուրեմն յանձնա-
բարական գրով մը բժիշկին ներկայա-
ցէք, նա ուղէ չուղէ ձեզի օթեւան
ժը կուտայ. իսկ մնացածին հողը իմ
Վրաս թողէք :

ԿՈՄՍ. Սքանչելի հնար :

ՅԻԿ. Մտնաւանդ թէ անպատեհ
չըլլար թէ որ դուրսնից փոքր ինչ
զինիին շոյիովը տաքցունէք :

ԿՈՄՍ. Խնչու համար :

ՅԻԿ. Եւ չուտով ձեր նպատակին
կը համնիք :

ԿՈՄՍ. Բայց ինչու համար :

ՅԻԿ. Որպէս զի չի կասկածի, եւ
զձեզ քնանալու աւելի հոկամէտ
գտնէ քան թէ դուեր պործելու :

ԿՈՄՍ. Գերադանց նախաստու-
թիւն, Բայց դուն այս դերը իմ
տեղս խաղաս չըլլար :

ՅԻԿ. Ե՛ս, դուք որ անծանօթ էք
փոռք տալու էք թէ որ անոր սուր
աչաց տոջեւ չի մասնակիք. մեր մը-
նաց ես, որ ինչ ծաղիկ ըլլալս գի-
տէ :

ԿՈՄՍ. Իրաւունք ունիս :

ՅԻԿ. Կարելի է որ այդ ձեր զըմ-
ուարին խաղը խաղալու կարող
չէք . . . Կրնա՞ք արքշիռ ձիաւոր
մը . . . :

ԿՈՄՍ. Միթէ զիս ծաղրել կուզես.
(Գինովի ձոյն ժը կեղծելով) Միթէ
Բարթամ բժիշկին տունը հոս . . .
չէ . . . մի բարեկամ :

ՅԻԿ. Բաջ է քաջ, մինակ որունք-
նիդ փոքր ինչ աւելի շարժուն եւ
գողգոջուն ըլլալու են. (Աւելի բռեց-
եալ կերպով) Հո՛ . . . չէ մի . . . տու-
նը . . . :

ԿՈՄՍ. Կորիք թշուառական, ոք-
լինքորի գինովութիւն է այդ :

ՅԻԿ. Այլէն ուլ այն է. զուար-
թութեան արդասիքն է :

ԿՈՄՍ. Ահա դուք կը բացուի :

ՅԻԿ. Մէկ հոգին է. մինչեւ հե-
ռանալը ասկէց փախչինք :

ՏԵՍԻՒ Ե.

ԿՈՄՍ, ՁԻԿԱՐՕ, (ՊԵՏԼԵՐԻՆ) ԲԱՐՔԱՄ

ԲԱՐՔ, (Դուրս ելելով, տան դարձած կը խօսի). Ես հիմա խակոյն կը դառնամ. ինչ անմահութեամբ վար ինչայ թուղթը փնտռելու. Աղաչել ակներուն պէս կասկածիկ պէտք էր որ բան մը կայ... բայց վասիլը

ինչո՞ւ ոչնչացնաւ ուշացաւ դարու. Ինչքը առնն բան կարգի պիտի դնէր վաղուան ամուսնութեանն դադարնապէս կատարուելուն համար եւ դեռ պիտի գայ. երթամ նայիմ ինչո՞ւ չեւրեւցաւ:

ՏԵՍԻՒ Զ.

ԿՈՄՍ, ՁԻԿԱՐՕ

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ էր լուծս, ուրեմն վաղը Վարդուհիին հետ գաղանի պիտի ամուսնանայ:

ՁԻԿ. Տէր իմ, որքան յաջողու գիտարութիւնը նայնքան գործին ձեռնարկելու հարկաւորութիւնը կուսկնայ:

ԿՈՄՍ. Բայց իր ամուսնութեան գործակատար պարոն Վասիլ մարդը ձձ պիտի ըլլայ:

ՁԻԿ. Թշուառականին մէկը, որ Վարդուհիին երաժշտական դաս կուսայ. սպորճենկոտ, նենդամիտ, վատ եւ ոսկիի համար հաւատքը ուրացող անձին մէկը. ան գիւրաւ կըրնանք որոալ... (Վաշտակը նայելով) Ահ, ... անա կերելի:

ԿՈՄՍ. Ո՛ւ:

ՁԻԿ. Վանդակին ետին նայեցէք, ահա. չէ՛, մի՞ նայիք, խնդրեմ, մի՛ նայիք:

ԿՈՄՍ. Ի՞նչո՞ւ համար:

ՁԻԿ. Արդէն ինքը ձեզի չի գրեց որ երգէք ուրեմն անասպրիկ կերպով մը սկսէք երգել, պարզութիւն երգելու համար. օ՛հ, ահա, ահա:

ԿՈՄՍ. Որովհետեւ առանց դիտ

ճանչնալու իմ վրաս համակրութիւն մը կ'ըլլայ, այս իմ կեղծեալ լէնտոր առնուա պիտի չի թողում. Խորհրդաւոր սիրոյ մը անուշութիւնը որչափ մեծ է. (Վարդուհին նեւած թուղթը կը բռնայ) Բայց այս եղանակին վրայ ինչպէս երգելու է. ես նախ եւ առաջ ոտանաւոր շինել չգիտեմ:

ՁԻԿ. Խելժիդ իշածը ըսէք եւ հաւատարմ եղիք որ գէշ է եւ չ'ըլլերոյ մէջ շատ անգամ միտքէն ծընածը սիրող կը խօսի... Առէք նայիմ սա իմ կիգարու:

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ ընեմ, քանի որ զարնել ոչ այնքան լաւ չ'գիտեմ:

ՁԻԿ. Միթէ ձեզի պէս մարդ մը բան կ'այ որ չ'գիտնայ. Մատերով զարկէք, սլոան, սլոան, սլոան... միթէ լուծած բան է Սեվրյի մէջ առանց կիգարի երգել. աչքերնիդ լայցէք, աչք իմ, ապա թէ ոչ օտարական ըլլալնիդ կը յայտնուի (Ձեկարսն պատահաբէն ստի գէպ 'ի պատին կը փակի):

ԿՈՄՍ. (Ձեմ առնելով կերպէ կեդարեւ ձայնի),

ՆՈՒԱԳ. Ա.

Այս է քու հրամանդ , կուզես զիս ճանչնալ ,
Թէեւ անծանօթ , քեզ կը պաշտէի .
Անունս տալով ինչ կրնամ յուսալ ,
Ո՞ր դիտէ , խօսքիդ՝ կը սլարտիմ անսալ :

ՖԻԿ. (Յծ ձայնով) Ընտիր , սքանչելի , տէր իմ , սիրո՞ւ ասէք :

ԿՈՄԵ.

ՆՈՒԱԳ. Բ.

Լէնտօր է անունս , ծնունդս զօրհիկ ,
Իմ ուխտս եւ փափաքս պարզ են եւ համեստ .
Ա՛հ , ինչու չունիմ կարգ շնաշխարհիկ ,
Որ քեզ ընծայեմ հրեշտակ անուշիկ :

ՖԻԿ. Սատանան նայէ . ես որ բանաստեղծութեամբ կը սլարծիմ ասկից
աւելի աղուոր ոտանաւորներ չեմ կրնար յօրինել :

ԿՈՄԵ.

ՆՈՒԱԳ. Գ.

Հոս ամեն տուտ՝ սրտահոս ձայնով ,
Սէրս ոլիտի երգեմ , թէեւ եմ անյոյս .
Իմ միակ իղձ է , դո՛ւ կալ քու սեպքով
Ո՛ր էր եւ քո սիրտ վառէր նայն իղձով :

ՖԻԿ. Ա՛հ . արդարեւ այս վերջի-
նը գերազանց է . . . (Եւ ծռի և էր
տիրջը հանդերձին ծայրը կը համբուրէ) :

ԿՈՄԵ. Ֆիկարօ :

ՖԻԿ. Վաւանդիտից տէր իմ :

ԿՈՄԵ. Արդեօք ձայնս լսեցի (վա-
րձակն ներսէն կերգէ և այն միջոցին
պատահան մը աղմուկ կը դոցուի) :

ՖԻԿ. Հիմայ չէ՞ք կարծեր որ ձեր
ձայնը լսած ըլլայ :

ԿՈՄԵ. Պատահանը դոցեցին . կար-
ծեմ թէ տունը մարդ մը մտաւ :

ՖԻԿ. Ա՛հ , խեղճ աղջիկ . ինչպէս
կը դողգողայ երգելու տանը . Տէր
իմ , կերեւի թէ բռնուեցաւ :

ԿՈՄԵ. Ա՛հ , ինչ շնորհալի եւ
իմաստալի կերպով կերգէ . Ֆիկարօ

կը յուսմն որ իմ կլինու ըլլալու յօ-
ժարի :

ՖԻԿ. Եւ յուսմամ , ասլահով եմ
որ մահը ոչքը կառնու զձեզ տու-
նելու համար :

ԿՈՄԵ. Որքանն այժմէն կեանքս
վարդուհիին կուխտեմ . պարսն Ֆի-
կարօ , խօսքս խօսք է , վարդուհին
իմ կենակիցս ոլիտի ըլլայ եւ թէ
որ իմ խորհրդիս քործակից դանուխ
եւ անունս չի յայտնու , այն մա-
մանակ . . . 'ի հարկէ միաքս հաս-
կըցար , զիս լսու կը ճանչնու . . .

ՖԻԿ. Այո՛ կը ճանչնամ եւ ձեր հը-
րամանին ծառան եմ . Սն Ֆիկարօ ,
տղաս բաղդդ բայուեցաւ :

ԿՈՄԵ. Ասկից քաշուելու ժամա-

նակն է :

ՅԻԿ. (Աշխուժով) Ես այս տունը կարող եմ մտնել , հոս իմ արհեստիս զօրութեամբը եւ մոգական գաւառ զանազան ամեն բան պիտի փոփոխուի : Այո , սա մարտաւես լրտեսները չբացունել , սէր պրպռել , նախանձը մուրրել , դաւաճներ եղծել եւ արգելքներ տապալել , իմ յատուկ գործս պիտի ըլլայ : Իսկ դուք , Տէր իմ , իմ տունս գացէք , զինուորական հապուստ հագէք , յանձնարարական դիրն առէք եւ ձեր գրարանները ոսկիով լեցուցէք :

ԿՈՄՍ. Ոսկին որո՞ւ համար կուղեւ :

ՅԻԿ. (Աշխուժով) Է՛հ , տէր Աստուած , ոսկի , ոսկի պէտք է . այս է ամեն տեսակ մեքենայութեան շարժիչը եւ ուղին :

ԿՈՄՍ. Մի բարկանար Ֆիկարօ . շատ մը ոսկի պիտի առնեմ հետս :

ՅԻԿ. (Երթալով) Տէր իմ քիչ ժամանակէ զձեզ կուգամ դռներու :

ԿՈՄՍ. Ֆիկարօ :

ՅԻԿ. Ի՞նչ կը հրամայէք :

ԿՈՄՍ. Կիւարդ ո՞ւր կը ձգեւ :

ՅԻԿ. (Լը գաւառ) Խելքս գլխէս ցնդեր է . նայէ կիւարս մոռնալով էի : (Գնալով) :

ԿՈՄՍ. Բայց խանութդ մըր է , չըսիր թշուառաւան :

ՅԻԿ. (Դառնալով) Է՛հ , մի չգիտեր խանութի : Ասկից քանի մը քայլ անդին է . կապուտ ներկուած , կապարագոյն աղակիով . նշանակն է վեր ցցուած երեք լիակ , ձեռք մը՝ մէջ տնդը աչք մը նկարագրուած . (Լը ձգէ Կերթոյ) :

ԱՐԱՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

(Տեսարանը Վարդապետի սենեակը կընծայէ . ներսի գին Եզած Գառուհանը վռնգահով մը գոցուած է) :

ՏԵՍԻՆ Ա.

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ (Առանձին , մամ 'ի ձեռին . սեղանին վրայէն Թուղթ կռնու եւ կ'ոկոխէ շրեւ) :

ՎԱՐԴ. Մարինան հիւանդ եւ բուր աստաւարք տան մէջ պրագած են . ուստի նամակ գրեւս մարդ չի կրնար տեսնել . բայց ի՞նչ կըսեմ . թերեւ , այս պատերն ալ աչք եւ ականջ ունին , եւ կամ իմ Արկոտ (2) շար վհուկ մը կը սլահէ որ ամին

բան անոր ականջը կը հասցանէ : Վասն զի ամինաթեթեւ խօսքէս եւ եւ շարժուածքէս ներքին զխառարութիւնս խելոյն կը թափանցէ . . . ա՛հ , լէնտօր . (Նամակը կը ղմէ) Գոցնեք , շուտ պոցենք սա նամակը , թէեւ չգիտեմ թէ Երբ եւ որո՞ւ ձե-

աօք զանի աեղը պիտի հասցունեմ .
Վանդակիս ետեւէն քիչ մը առաջ
անձկանօք կը պիտէի որ նա Յիկարօ
ապիրիշին հետ երկար բարակ կը

խօսէր : Սա Յիկարօն լաւ մարդ մըն
է եւ երբեմն ինծի կարեկից եղած
է : Եթէ կարելի ըլլար հետը անդամ
մը տեսնուիլ ուրիշ բան չէի ուզեր :

ՏԵՍԻՒ Բ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ , ՖԻԿԱՐՕ

ՎԱՐԴ. Վա՛յ , սխալմի Յիկարօ . որ-
չափ երջանիկ եմ պեղ տեսնելու :

ՖԻԿ. Այնքա՛ն օրիորդ , ինչպէս է
ձեր առողջութիւնը :

ՎԱՐԴ. Այնքան աղէկ չէ , պարօն
Յիկարօ , ձանձրութենէ կը հալիմ ու
կը մոշխոմ :

ՖԻԿ. Կը հաւատամ . ձանձրութիւ-
նը միտակ յիմարները կը պիրցունէ :

ՎԱՐԴ. Բայց քիչ մը առաջ վարը
որով հետ այնքան տաք տաք կը
խօսակցէիր . ձեր խօսքը չէի լսեր
իրաւ , սակայն . . . :

ՖԻԿ. Այո՛ , անդական երիտասար-
դի մը հետ , որ մեծ մեծ յայտեր կու-
տայ եւ ինքը 'ի բնէ ուշիմ , զբայուն ,
տաղանդաւոր եւ վայելչադէմ պատու-
նի մըն է :

ՎԱՐԴ. Արդարեւ շատ պեղեցիկ
է . իսկ անունը . . . :

ՖԻԿ. Անունը Լէնտոր է . ունեւոր
չէ իրաւ , բայց եթէ Մասրիաէն շը-
տապաւ չմեկնէր շահաւոր պաշտօն
մը կրնար ձեռք ձգել :

ՎԱՐԴ. (Վաւա՛ւաւ կերպով) Ո՛հ ,
պարօն Յիկարօ , անոր համար դործք
սրակաս չէ . այնպիսի պատանի մը
անդործ եւ անծանօթ մնալու համար
սահմանուած չէ :

ՖԻԿ. (Մեկուտի) Եփեղու վրայ է
դարձը : (Բարձր) Ի՞նչ օրուտ . մեծ
պակասութիւն մը ունի որ իր յա-

ռաջադիմութեան միշտ խոչնդոտն
սլփի կանգնի :

ՎԱՐԴ. Պակասութիւն մի . սխալմի
Յիկարօ , սառնք է լրածդ :

ՖԻԿ. Այո՛ , սիրահարած է :

ՎԱՐԴ. Սիրահար է . եւ միթէ այս
պակասութիւն մըն է :

ՖԻԿ. Եր անբաղդութեան նկատ-
մամբ սրտասութիւն է :

ՎԱՐԴ. Ա՛հ , քանի սնիրաւ է բազ-
դը . Բայց արեւօք իր սիրահարոյն
անունը յայտնեց քեզ . աններելի հե-
տաքրքրութեամբ մը կը փախա-
քէի . . . :

ՖԻԿ. Օրիորդ , թերեւս այսպիսի
ծածուկ բան մը ամենուն յայտնեմ ,
բայց ձեզի , ոչ երբէք :

ՎԱՐԴ. (Աշխուժով) Ինչո՞ւ համար ,
պարօն Յիկարօ . ես ծածկապահ եմ ,
պատանին քու ազգականդ է . ուս-
տի անոր լաւութեան ցանկացող եմ
գիտես . . . ուրեմն , բռն նայիմ :

ՖԻԿ. (Անոր ելեալ պիտի պիտի նայե-
լով) Լաւ ուրեմն , աչքիդ առջեւը
բերէք ամենապիտան փոքրիկ օրի-
որդ մը , անուշ , քնքուշ , ցողա-
րիկ , թարմ , ակորձելի , ոտուքները
մանր մանր , հասակը չորհալի , թե-
ւերը կլորիկ , բերանը վարդադոյն ,
եւ հազա այն ձիւնի սլէս մատուը-
ները , այն տկուանքը , այն հրաշիւ
աշուքները . . . :

ՎԱՐԴ. Այդ ասլիկը արդեօք այս քաղսքս կը բնակի :

ՅԻՆ. Այս թաղիս մէջ :

ՎԱՐԴ. Կարելի է այս փողոցին մէջ :

ՅԻՆ. Ինչպէ՛ք քանի մը քայլ հեռու կը գտնուի :

ՎԱՐԴ. Ա՛հ , ինչ զմայելի բան... ասղականիդ համար . հիմա սյս օրիսրդին սնունն է

ՅԻՆ. Ես դեռ անունը չի տուի :

ՎԱՐԴ. (Եռանդով) Մինակ այդ մոռցար պարոն Ֆիկարօ , պիտի ըսնայ . չուտ , չուտ . . . թէ որ մէկը հիմա վրայ հասնի պիտի չի կրնամ իմանալ

ՅԻՆ. Անունը անողատճառ իմանալ կուզէք , յառուրեմն , այն օրիորդն է . . . դատարարակիդ աշակերտուհին :

ՎԱՐԴ. Աշակերտուհին :

ՅԻՆ. Այո , օրիորդ , պարոն Բարթամին աշակերտուհին :

ՎԱՐԴ. (Այլընթեքով) Ա՛հ , Պարոն Ֆիկարօ . . . չեմ հաւատար ըսածիդ :

ՅԻՆ. Թող ինք անձամբ դայ եւ ըսածս հստատէ , ինչպէ՛ս որ կը բաղձայ :

ՎԱՐԴ. Պարօն Ֆիկարօ , Երես թունդ կը հանես :

ՅԻՆ. Սիրող թունտ կը հանեմ , Օրիորդ , կարծէի թէ աւելի որատես էք . ամեն բան լաւ կընացէք . երբ մարդս գէշուի եան մը վախը կզգայ 'ի հարկէ վախին պոտճառած պէշուիւնն ալ կզգայ , Ես ալ գիտցիք որ մինչեւ վաղուան օրս զձեզ հըսկող լրտեսներէն ասդատած եմ :

ՎԱՐԴ. Ա՛հ , թէ որ զիս կը սիրէ պէտք է որ հանդարտ կենայ եւ փորձով համոզէ :

ՅԻՆ. Ե՛հ , ասիւ օրիորդ , միթէ սէրն ու հոնդարտութիւնը մի եւ նոյն որաին մէջ կրնան ասլիկ . այս դարուս պատանիները այնքան լմուռ . են որ կամ պէտք է ընտրեն սէրը առանց հոնդարտութեան կամ հանդարտութիւնը առանց սիրոյ :

ՎԱՐԴ. (Աչքէնքը վեր) Կերեւի թէ հանդարտութիւնը առանց սիրոյ . . . :

ՅԻՆ. Այո , շատ տաղտկալի բան մըն է , արդարեւ ինձ կը թուի որ առանց հոնդարտութեան սէրը աւելի չնորհալի է . . . ու թէ որ կին ըլլայ . . . :

ՎԱՐԴ. (Շփոթեմբար) Այս ստոյգ է որ օրիորդ մը չի կրնար արդիւիւ բարեւերտ մարդ մը զինքը յարգելու :

ՅԻՆ. Ահա անոր համար ասղապանա ալ չափազանց կը յարգէ զձեզ :

ՎԱՐԴ. Բայց , պարոն Ֆիկարօ , թէ որ երբէ անխոհեմութիւն մը ընէ , մեր կորստեան պատճառ պիտի ըլլայ :

ՅԻՆ. (Մեկուտի) Մեր կորստեան , (Բարձր) պէշ չըլլար կարծեմ թէ որ զբով մը պատուիրէք անոր . . . Թրչուփ մեծ , մեծ է նամակի մը զօրութիւնը :

ՎԱՐԴ. (Անոր կը յառնէ արդէն զբարձր) Այս գիրքս նորէն զրեւ ժամանակ չունիմ , բայց դայն տնոր յանձնելու ատենդ դուն բերանացի ըսէ իմ կողմէ . . . չի մոռնաւ ըսելու . . . (Աչքէ կը գնէ) :

ՅԻՆ. Չայն ձոյն չկայ , Օրիորդ :

ՎԱՐԴ. Թէ միմիայն մաքուր բերեկամութեամբ մը վառուած եմ :

ՅԻՆ. Տարակոյս մի կայ , 'ի հարկէ սէրը Եւրիշ լեզու ունի :

ՎԱՐԴ՝ Իմացանք , լոկ բարեկամութենէ է ըրածս : Մինակ կը վախնամ որ չեղնէ դժուարութիւններէ վնասելով . . .

ՖԵ՛՛՛ Այո՛ , շրջմոյի հուր մըն է : Սակայն լաւ յիշեցէք տիրուհիս որ հովը հոս կայծ մը մարերու ատեն՝ անդին ահագին կայծակներ կարծարծէ , ահա մենք ալ այս կայծակներն ենք , թէ որ սիրոյ խօսքը միայն բանամ՝ այնպիսի փայլակներ կարձակէ բարեկամս , որ կարծես թէ

ես ալ այն ջերմութենէն պիտի բորբոքիմ : Ես որ այնպիսի կրակներ կարհամարհեմ :

ՎԱՐԴ՝ Ա՛հ , դաստիարակիս ձայնն է : Թէ որ զքեզ հոս գտնէ . . . շուտ անդիի խուցը անցի՛ր եւ կամացուկ մը վար լեջի՛ր :

ՖԵ՛՛՛ Սիրտդ հոնդարտ պահէ : (Նամակը ցոյց տալով մեկուսի) Այո՛ նամակը ամեն բանի տեղ պիտի բռնէ : (Կերթոյ) :

ՏԵՍԻՒ Դ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ՎԱՐԴ՝ Մինչեւ դուքս ելլելը հօգիս բերանս պիտի գայ . . . որչափ կը սիրեմ սա յարեմիս Զիկարօն , ռտուգիւ ուղիղ մարդ եւ բարի աղ-

դական մըն է : Ա՛հ , ահա իմ բռնաստոր՝ հոտաւ , շուտ դործս ձեռք տանեմ : (Մտքը կը մտնէ եւ բանած գործը աւելելով կը նստի) :

ՏԵՍԻՒ Դ.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ԲԱՐԹ՝ (Բարեկութեամբ) Ա՛խ , անէծք , անէծք ի՞նչէ սա ապիրատ եւ անօրէն Զիկարօյին զլխին , այս ինչ փորձանք է . միթէ՛ ոտքս ոնէն դուրս հանելու չեմ որ այսպէս ՚ի դարձիս մշտ . . .

ՎԱՐԴ՝ Պարոն , ինչո՞ւ այսպէս բարկացեր ես :

ԲԱՐԹ՝ Այն անիծեալ ստիբիլն է պատճառը , որ անխիժարթի մը մէջ բորբոս պատուարներս անհարակ ըրեր ձգերէ եւ տունս անկեպանց գարձուցեր է : Բռնեմ Արեւունին թմրեցուցի՛ն դեղ մը , եւ Նոանդ ունին բռնագա-

յուցիչ ջուր մը տուեր է , Մարինային ոտքէն ալ սրիւն առեր է : հապտ սա ջորիէս ինչ կուզէ . . . խեղճ սնաստունին սարգէն կուրցած աչքերուն վրայ ինչ զնէ աղէկ , ահագին ոսկերանի մը , Թշուառակսնը իր բոլոր ճիւղը կը թափէ որ հաշիւը մեծցունէ եւ ինձ ունեցած հարկըր սովի պարտքը գեղերով փոխարինէ : Թո՛ղ , թե՛ղ անդգամը բերէ իր հաշիւը : Այո՛ ինչ է . տանս մէջ մանող եղնո՞ղ յայտնի չէ եւ կարծես թէ հասարակաց հրապարակ մը դարձեր է :

ՎԱՐԴ. Բայց, պարոն, քեզմէ
զատ ո՞վ կարող է ներս մտնել :

ԲԱՐԹ. Լաւագոյն է սուանց պատ-
ճառի կրտսածիլ : քան թէ սուանց
զգուշութեան վասնդի մէջ զլորիլ :
Այս կողմերս յանդուգն եւ ձեռնն-
րէց մարդիկներէ զաւ ինչ կը տես-
նես . . . զեռ սյս առտու եւ վար
չինջած կամացուկ մը երգիդ թուշ-
իլը տախն չտարին : Ա՛հ, ես կաս-
կած . . .

ՎԱՐԴ. Է՛հ, սննչսն բանի մը որ-
չափ կարելարութիւն աւելու կու-
խործիւ, ո՞ գիտէ, կարելի է հովը
կամ պատահմամբ անցնող մը առաւ-
տարաւ սյն թուղթիք :

ԲԱՐԹ. Հո՞վը կամ անցնող մը . . .
Տիրուհիս, ոչ հով կայ աշխարհիս եւ-
րեսը եւ ոչ սրատահական անցնող .
հասլա միշտ մարդուն մէկը գաղտնի
տեղ մը կը պահուըտի որ կնկանմը
ձեռքէն կտմաւ ինկած թղթերը
ժողլէ սանի :

ՎԱՐԴ. Պարոն, կամաւ . . .

ԲԱՐԹ. Այո՛, կամաւ, տիրուհիս :

ՎԱՐԴ. (Կեկուսի) Ա՛հ, չարամիս
ծեր :

ԲԱՐԹ. Բայց այսուհետեւ այսպիս-
իս պէտք մը չի պատահիր եւ հիմա
անմիջապէս պիտի երթամ սա վան-
դակը դամել տալու :

ՎԱՐԴ. Աւելի ազէկ կընես պո-
տուհաններուն տեղ պատ մը քա-
շես . բանտի եւ գլխի մէջ եղած
տարբերութիւնը մեծ բան մըն է :

ԲԱՐԹ. Ազէկ ըսիր, կարծեմ սո-
վաղոյն վրայի պատուհանին տեղ

պատ քաշելը դէշ չըլլար . . . բայց
դոնէ սա սալերիչը սենեակդ չի մը-
տաւ, յուսամ :

ՎԱՐԴ. Ի՞նչ, անորմէ ալ կամկած
ունիս :

ԲԱՐԹ. Ինչո՞ւ չէ :

ՎԱՐԴ. Որչափ վայելուչ են տուած
պատասխաններդ :

ԲԱՐԹ. Թէ որ անգամ մը վատաւ
հուսիւն յուցնեմ, սարահով եմ որ
խոկոյն կին, բարեկամ եւ սպասաւոր
զիս խտրելու համար կը դաւաւեցնի :

ՎԱՐԴ. Ի՞նչ, միթէ չես կարծեր
որ կին մը քիչ շատ առաքինական
սկզբունք կրնայ ունենալ Ֆիկարոյի
պէս մարդուն հրապուրանաց պէմ
կենալու :

ԲԱՐԹ. Ո՞ր պատմանն կրնայ խելք
հասցնել կանանց այլանդակ խոր-
հուրդներուն, եւ քանի քանի առա-
քինի եւ սկզբանց տէր կանայք
տեսեր եմ որ . . .

ՎԱՐԴ. (Բարեկէտեմբ) Բայց, պա-
րոն, թէ որ անխափր ամեն մարդ
մեղի հաճելի է, ինչո՞ւ համար ու-
րեմն դուն չախաղանց անհաճոյ ես
իւծի :

ԲԱՐԹ. (Աղշած) Ինչո՞ւ համար . . .
ինչո՞ւ համար . . . սալերիչին վրայ ը-
րած հարցմունքիս պատասխանը
չես տար :

ՎԱՐԴ. (Չայացած) Պատասխան
կուղես, լաւ . այն մարդը հոս եկաւ,
զիս տեսաւ, հետս խօսեցաւ եւ կը
խոսատովանիմ նաեւ որ զինքը խիստ
սիրուն դտայ . . . ալ հիմա դոնե
կասողութենէդ ճայթէ : (Գուրս կեղծ) :

ՏԵՍԻԼ Ե.

ԲԱՐՔԱՄ

ԲԱՐՔ. Ա՛խ, ձեռքս տան սա ա- | բզկտեմ. այն Եռանդունը, այն ա-
նիծից արմատ սպասաւորները կը | նիծեալ Արթունը, Արթուն :

ՏԵՍԻԼ Զ.

ԲԱՐՔԱՄ, ԱՐԹՈՒՆ

ԱՐԹ. (Յօրանջելով և գրեթէ աչքերը
դոց ներս կը մտնէ) Աահ, ահ, ահ...
ահ :

ԲԱՐՔ. Ո՛ւր էիր դու անիծից ծը-
նունդ, երբոր սա սափրիչը հոս ե-
կաւ, մեր էիր :

ԱՐԹ. Պարոն, ետ, աահ, ահ...
ահ... ահ :

ԲԱՐՔ. Անասարակոյս չարութիւն
մը հնարելու վրայ էիր, դուն զին-
քը չի տեսնոր :

ԱՐԹ. Այո, տեսայ. ըսաւ որ ետ
հիւսնդ եմ, եւ ըսածը իրաւ էր
կարծեմ, վասն զի բերանը լայնա-
չբացաւ եւ ահա բոլոր անդամներս
ցաւ... ցաւ, աահ, աահ, ահ, ահ...

ԲԱՐՔ. (Անոր ձայնը կեղծելով) Աահ,
ահ, ահ, աահ... բայց անպիտան
Եռանդունը մեր է, առանց իմ հրա-
մանիս սա խեղճ սրտանին գեղելը
սրկիսցութիւն չէ՞ մի :

ՏԵՍԻԼ Է.

ՆՊԻՐԴ անձինք, ԵՌԱՆԴՈՒՆ. (Յուպ 'ի ձեռին, ծեր մարդու պէս կուգայ և
շատ մը կը բռնդդայ)

ԱՐԹ. (Միշտ յօրանջելով) Եռանդուն,
ԲԱՐՔ. Քեզի բռնդդալը պիտի
սափրեցունեմ :

ԵՌԱՆ. Ահա այս ցիտուներորդ ան-
դամն է որ կը բռնդդամ... մէկ լու-
սէի մէջ ցիտուն անգամ. (Կը բռնդ-
դայ) Ահ, ոսկորներս խուրդ ու խաշ
եղան :

ԲԱՐՔ. Ե՛յ թշուառականներ, ձե-
ղի կը հարցնեմ որ Վարդունիին
քով մարդ մը եկում. եւ չէ՞ք ըսեր

որ այն հանած վարած սափրիչը...

ԱՐԹ. (Յօրանջելը շարունակելով) Եւ
միթէ մարդմե տեղ կը գնէք այն
Յիկարոն, սոահ, տ, ա, ահ...

ԲԱՐՔ. Գրաւ կը գնեմ որ սա ա-
նըղդամը անոր հետ խօսքը մէկ ը-
րած է :

ԱՐԹ. (Ստենդի պէս լալով) Ես... ես
խօսքս մէկ ըրած ըլլամ...

ԵՌԱՆ. (Փռնդդալով) Բայց, սրարոն,
արդարութիւն... արդարութիւն

նը վերցնաւ :

ԲԱՐԹ : Արդարութիւն , ձեզի ոչն մարդոց համար արդարութիւն ինչ պէտք է : Ես ձեր տէրն եմ , ես ինքըս , եւ միշտ արդարութիւնը իմ կողմն է :

ՆՌԱՆ : (Փռնդդուլ) Բայց , Առաւած վկայ , երբ ըսածս ճշմարիտ է . . . :

ԲԱՐԹ : Երբ ըսն մը ճերմակ է եւ չեմ ուզեր որ ճերմակ ըսուի , կը պնդեմ որ աւել է : Ի՞նչ որ ձեզի պէտք արկայնեակ իրաւունք ստանալ , այն առանձն լի իշխանութիւնը ուր անդնները կիջնէ :

ՆՌԱՆ : (Փռնդաւել) Թէ որ այսպէս ասին որ շան ստանջանք պիտի քաշենք եւ ղեկներն մէջ պիտի տապկութիւնք , աւելի ուղէկ կըլլայ մեզի

համարայ տաք :

ԱՐԹ : Եւ ինչպէս անդժառար կը վարուիք ինծի ոչն ըստեմբար մարդոց մը հետ :

ԲԱՐԹ : Ե՛լ , դուրս ել , բարեկիրտ մարդ : (Անոնց բաժը ձեռքներով) Այս ինչ է , մէկը երեսիս , բշիւ , բշա , կը փոխդառայ : միւսը անդադար կը յօրանջէ :

ՆՌԱՆ : Ա՛խ , պարտն , հաւաստի եղիք որ եթէ սա օրիորդը չըլլայ անհնար է հոս ժամ մը կենալ , (Փռնդաւել կերթայ) :

ԲԱՐԹ : Ան ստահակ Յիկարոն ինչ խղճալի վիճակի մէջ նետեր է սա ոստատուորներս , անիրաւը ստանց քրտկը բանալու պարտքը վճարել կուզէ :

ՏԵՍԻՆ Ը.

ԲԱՐԹԱՄ , ՎԱՍԻՆԼ , ՖԻԿԱՐՕ (Որ ներք խուցը պահաւորած է եւ առանձն ղրուելը դուրս կը հանէ մտիկ ընելու համար)

ԲԱՐԹ : Ա՛հ , պարտն վասիլ , անշուշտ վարդուհիւն դաս տալու համար եկար :

ՎԱՍԻՆԼ : Հիմա կարեւոր խնդիրը այդ չէ : Կուժարի լուր մը խնդայ որ քեզի կը վերաբերի : Արեւմտեան կողմը այս քաղքին մէջն է :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ , Արեւմտեան կողմը , ան որ մեր վարդուհիւն Մասարիտի մէջ ամեն կողմ վնասուել տուան :

ՎԱՍԻՆԼ : Այո , մեծ հրապարակին օթիւսանը իջեր է , եւ ամեն օր ծպտեալ դուրս կելլէ :

ԲԱՐԹ : Տարուկոյս չկայ , մեծ հող մըն է այս ինծի : Հիմա ինչ ընենք :

ՎԱՍԻՆԼ : Թէ որ աննշան մարդ մը ըլլար ասկից հեռախոսը դուրսն էր :

ԲԱՐԹ : Յիրաւի դիւրին էր , գիշերանց վերէն վար դիմաւած անոր դարձեալ կապտէի . . . :

ՎԱՍԻՆԼ : Այո , գիտի՞ ալ փորձանք մը կը բերէիր : Բայց մէկ հատիկ միջոց մը կայ : այն է ամոր գէմ դրսարտութիւն մը նիւթիկ :

ԲԱՐԹ : Ստուգիւ մտադուր մարդէ մը ազատելու համար հիմնալի միջոց մըն է առաջարկածդ :

ՎԱՍԻՆԼ : Ա՛հ , պարտն , դուն դեռ պրպարտութեան ուժը չես գիտեր , չես գիտեր ի՞նչ ինչ հրաշքներ կը գործ

ծէ, ամենէն առաքելնի մարդիկանոր
սլաքներէն հաղիւ հաղկրնան սղա-
տիւ Հաւատա ինձ որ չկայ Հարութիւն
մը, ստութիւն մը, սէիր մը, որ-
քան անշահ, ստկայի եւ անհեթեթ
ըլլայ, որ մեծ քաղքի մը գատար-
կապորոտ մարդոց մէջ վարպետու-
թեամբ մը ստարածուելով ճշմարտու-
թեան գոյն չառնու, եւ փառք Աս-
տուծոյ, այնպիսի գիրքահաւան մար-
դիկ չեն սղակսիւ մեր քաղքին մէջ
. . . նախ կը լսես որ հեռուէն թե-
թեւ շշուկ մըն է կը փրթի, եւ ծիծ-
աւն սէս, փոթորիկը չեկած՝ կը
թռի, փռչին կաւէ, կամացուկ մը
կը մրմնջէ, կը սահի, կանցնի. եւ
անցնելու ատեն թիւնալից նետը
կարձակէ. Խեղճն նոյն ձայնը ուրի-
շի մը բերանը կանցնի որ կամաց
կամաց ու ճարպկութեամբ մը կու-
գայ ահանջէ՞ր 'ի վար կը ահեցնէ.
Արդէն Հարութեան սրտը իյնալով
արմատ կը բռնէ, կը ծլի, կը սո-
ղոսի, կը գտարի, չուռչ տոնելով
բերնէ բերան կայծակի սէս կը շրջ-
շրջի. եւ ահա յանկարծ հմայական
գօրութեամբ մը գրոյարտութիւնը
ճակտորը բաց առաջ կը կանցնի,
կը սուլէ, կուռի, եւ արագ արագ
կը սրանայ, կեռայ, կը մտարածի,
կը հռչակի, կը տիրապետէ, կը
հրամայէ, կը դռայ, կը սրայթի եւ
'ի վերջոյ ընդհանուր աղաղակ մը,
հասարակաց բարձրածայն նռնաղը,
ատելութեան եւ հալածանաց մէկ
սլարը կը գառնայ. Ո՞վ կրնայ այ-
նուհետեւ այս որոտնդոտս ողաւորա-
մին գէմ կենայ.

ԲԱՐԹ. Բայց, պարոն Վասիլ, այդ
բնշ բարբառնջմունք է. իմ վիճակիս
հետ ինչ յարարերութիւն ունին քու

երաժշտական կամացուկ, նուագ,
սլար, խօսքերդ.

ՎԱՍԻԼ. Ի՞նչ յարարերութիւն,
մարդս իր թշնամին վանելու հա-
մար ուրիշ սուղ բրածը սէտք է որ
մենք հոս 'ի դործ գնենք անոր մօ-
տենայը արդիւնելու համար.

ԲԱՐԹ. Մօտենայը, բայց ես չէ
թէ մօտենալուն սլիտի սորսեմ,
այդ մինչեւ որ Վարդուհին խնայ
թէ այնպիսի կոմս մը կայ աշխար-
հիս երեսը, ես անոր հետ սլիտի
կարգուիմ.

ՎԱՍԻԼ. Ուրեմն ժամանակ մի կո-
րուաներ.

ԲԱՐԹ. Բայց այս բանս քեզմէ
կախում ունի, պարոն Վասիլ. Մի-
թէ արդէն այս դործին կարդադ-
րութիւնը քեզի յանձնած չեմ.

ՎԱՍԻԼ. Այո՛ յանձնած ես, բայց
ձախուց դուրը բանալուս պէս,
կսկսիս մշմուշ, եւ արդէն զիտես
որ դործին ներդաշնակութեան հա-
մար ոտկիին կատարեալ ձայնակցու-
թիւնը հարկաւոր է, սրոյէս գի այս-
սլիտի անհամեմատ ամուսնութեան,
անիրաւ սրոյման՝ եւ առօրինաւոր
հրամանի մը տարածայնութիւնները
փարսալին.

ԲԱՐԹ. (Մտեղ մտալով) Թող քու
խօսքդ ըլլայ, միայն թէ դործը
վերջանայ.

ՎԱՍԻԼ. Ահա հիմա նայէ, աղաւ
եւ դործածելի է հրամանդ, վաղը
ամեն բան կարդի՛ կը մտնէ, մինակ
աչքդ չորս բայ որ աշակերսուհիդ
ականջին բան մը չի փախան.

ԲԱՐԹ. Այս մասին անհոգ եղիր,
այս իրիկունս սլիտի գնմ.

ՎԱՍԻԼ. Չեմ յուսար, բոլոր օրը
քու ամուսնական գործերովդ սլիտի

զբաղիմ. չէ, մի սպասեր զիս :
ԲԱՐՔ. (Անոր կողեկցի) Ուրեմն ,
կրթաւ բարեաւ :
ՎԱՍԻԼ. Ի՞նչ ծանրութիւն կառ-

նես. մի գար , խնայեմ :
ԲԱՐՔ. Չէ, ուրիշ բանի հետեւ է
գալս , սա տան դուռը պիտի կըզ-
պեմ :

ՏԵՍԻԼ Թ.

ՖԻԿԱՐՕ (Խուցէն ելլալով)

ՖԻԿ. Օ՛հ, ինչ ազուր զգուշու-
թիւն. դոցէ, դոցէ տանդ դուռը .
պարոն Բարթամ, ես հիմայ այն
դուռը կանակի վրայ կոմսին պիտի
բանամ. Ստուգիւ սա Վասիլը անըզ-
գամին մէկն է, բայց աղէկն այն է
որ աւելի ասուշ է քան թէ անըզ-

գամ. Չգիտեր խեղճը որ զրաբարոյն
մը աստիճանի, խօսքի եւ անունի
տէր մարդ պէտք է ըլլայ որ զրաբար-
սութիւնը աղմուկ հանէ, ներգործէ
եւ բռնէ, Բայց մտածէ անգամ մը,
Վասիլ մը. թէ որ բամբաստէ ան-
գամ մի իրեն կը հաւատայ :

ՏԵՍԻԼ Ժ.

ՎԱՐԴՈՒՆԻ, ՖԻԿԱՐՕ

ՎԱՐԴ. (Վաղելով) Ինչ, տակաւին
հոն ես, պարոն Ֆիկարօ :

ՖԻԿ. Ձեր օգտին համար է, տի-
րուհիւ. Ձեր գաստիարակը եւ եւ-
րաթիշտը կարծելով թէ մինակ են
սկսան իրարու սիրտ բանալ եւ . . .

ՎԱՐԴ. Եւ դուն ալ անշուշտ մը-
տիկ ըրիր : Բայց արդեօք գիտես
որ ըրածդ զէշ բան է :

ՖԻԿ. Ի՞նչ, տկանջ կախելը. բայց
տկանջ չի կախած. ինչպէս կարելի
է բան մը խմանալ. Բաջ պիտցիք

որ գաստիարակնիդ ձեզի հետ կար-
գուելու կը պատրաստուի :

ՎԱՐԴ. Ա՛հ, Տէր Աստուած :

ՖԻԿ. Մի վախնաք, անոր զլիին
այնքան դործք պիտի բանամ, որ
այդ գործին մտածելու ժամանակ
պիտի չունենայ :

ՎԱՐԴ. Ահա նորէն կուգայ, գուրս,
վոքրիկ սանդուղէն դուրս ելիր,
Ա՛հ ու գողէս պիտի մեռնիմ. (Ֆի-
կարօն կը փախչի) :

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ՎԱՐԴ. Պարոն, կարծեմ թէ քիչ մը առաջ հոս մէկուն հետ խօսքի բռնուեր էիր:

ԲԱՐԹ. Այո, պարոն՝ խօսիլն էր այն, եւ զինքը մինչեւ դուռը տարի ձգեցի, մնալ յատուկ զխոսմամբ մը: Անշուշտ կուզէիր որ այն անձը ֆիկարօն ըլլար:

ՎԱՐԴ. Յիրաւի ինծի համար նոյն բանը ըսել է:

ԲԱՐԹ. Շատ կը փափաքէի դիտնալ որ այն ստիբիլը ինչ կարեւոր խօսելիք ունէր քեզի:

ՎԱՐԴ. Ճշմարիտը կուզես. Մարին նային վիճակին վրայ խօսեցաւ հետս եւ ըսաւ որ ծանր հիւանդ է:

ԲԱՐԹ. Մարինային վիճակը, ես գրաւ կը դնեմ որ քեզի նստակ մը յանձնելու պաշտօնով հոս եկած էր:

ՎԱՐԴ. Եւ ինչպէս, ո՞ր ինծի նա՝ մակ գրած ունի երբէք:

ԲԱՐԹ. Ո՞վ, այնպիսի մէկը՝ որուն անունը միշտ կը պահեն կանայք: Ո՞ր գիտէ, թերեւս պատահանէն վար ինկած զբիւր որոտախանը առիւր:

ՎԱՐԴ. (Եկեղեցի) Ինչպէս ալ ամեն բան կը գուշակէ (Բարձր) Թէ որ ըսածդ ճշմարիտ ըլլար քեզի կը վայելէր:

ԲԱՐԹ. (Վարդուհին մտաւ. ընկեր կը նայի) Այո, ճշմարիտ է. զիր գրած ես:

ՎԱՐԴ. (Շփթութեամբ) Արդարեւ ծիծաղելի բան մը կըլլար թէ որ չըրածս բռնի ինծի ըրի ըսել սոսիս:

ԲԱՐԹ. (Անոր աջ ձեռքը բռնելով)

Չէ, բռնութիւն պէտք չէ. սա մեյա-նաս մատերդ բաւական կը վկայեն: Հէյ, հէյ, նենդամիտ արուհիս, հիմա նայինք որ առաջ կարկտան կը տանի:

ՎԱՐԴ. (Եկեղեցի) Անիծեալ մարդ: ԲԱՐԹ. (Միշտ տնոր ձեռքը բռնած). Վին մը ինքզինքը միշտ ապահովութեան մէջ կը կարծէ երբ կը նայի որ մինակ է:

ՎԱՐԴ. Ե՛հ, այո, այնպէս է... Ինչ աղուոր փառս... է, լինցուր, պարոն, թեւս պիտի փրցունես: Ճըրագը սրբելու ատենս մատաւ այրեցի եւ լսածիս պէս, մեղանի մէջ թաթխեցի որ այրածը անցնի:

ԲԱՐԹ. Մեղանին մէջ թաթխեցիր հա. Լաւ, հիմա նայինք որ ըսածիդ ուրիշ վկայ մը ունիմ: Այս վիայն սա տետրակն է, որ ճիշդ տառը թերթ ունէր, վասն զի ամեն առտու կը համբում, եւ այսօր ալ համբեցի...:

ՎԱՐԴ. (Եկեղեցի) Ա՛խ, անպիտան մարդ...:

ԲԱՐԹ. (Կը համբէ) Երեք, չորս, հինգ...:

ՎԱՐԴ. Վեցերորդը...:

ԲԱՐԹ. Այո, վեցերորդը պատռած է:

ՎԱՐԴ. (Առաջնորդ վար տանելով) Ստոյգ է. Ֆիկարօյին տղուն չաքաւ բեզէն խրկեցի այն թերթին մէջ փաթթելով:

ԲԱՐԹ. Ֆիկարօյին տղուն. հապա գրիչը որ նոր կտրուած եւ մաքուր էր, ինչո՞ւ հոտար այսպէս սեւեւերէ, արդեօք Ֆիկարօյին տղուն հասցէն գրեցիր վրան:

ՎԱՐԴՈՒ (Մեկուսի) Սա մարդուն
սրտին նստածն է ընածին է անշուշտ
... (Բարձր) Քեզի համար բանած
քսակիս ծայրիկը աւրուելուն՝ այն
գրիչով դժագրեցի :

ԲԱՐԹՈՒ Օ՛հ , ինչ գեղեցիկ խծիկ ,
գտնէ մի կարմիր աղջիկս որ ետեւէ
ետեւ կարկտած սուտերդ էլլեմ ,
բայց տակուսին դէմքդ ալ կեղծե-
լու արհեստին մէջ համբակ ես :

ՎԱՐԴՈՒ Բայց , սարսն , իմ անմեղ
գործերս այսպէս չար մտքի տա-
նելդ ի՞նչ որ լսէ , ամօթահար կը
կարմրի :

ԲԱՐԹՈՒ Այո՛ , այո՛ , իրաւունք ունիս .
Մատդ այրեր , մեղսնի մէջ թախ-
խեր , պզտի ֆիկարոյին թղթի մէջ

չաքար խրկեր , քսակիս ծայրիկը
դժագրերն ես , ասմեք չափազանց ան-
մեղ բաներ են , Բայց արի սեւ որ
մէկ հաստիկ պէտք մը պաշկու հա-
մար որչափ սուտ ստի վրայ կը գի-
ղեա . . . անշուշտ ինքնիքնդ ըսած
ես . « Ահա միս մինակ եմ , գիտ սեւա-
նող չկայ , ուրեմն ուզածիս պէս
սուտեր կրնամ հիւսել » բայց ինչ օ-
գուտ , մասիդ ծայրը սեւ , գրիչը
մրոտած , եւ թուղթը պակաս կե-
ցած են , եւ այսպիսի մանր մունր
բաներու միտ չես դրեր , ինչ եւ
իյէ , տիրուհիս , թէ որ անգամ մը
քաղաքը խջնեմ եւ քանի մը պտոյտ
ընեմ , ամեն բան կխնայամ :

ՏԵՍԻՒՆ ԺԲ.

ԿՈՄՍ , ԲԱՐԹԱՄ , ՎԱՐԴՈՒՆԷՆ . (Կամը հեծեւազօրի հաշուած հաշած եւ կէս մը
դիտով կերէ)

ԲԱՐԹՈՒ Աս մարդս մեակից ելաւ .
զօրակոսն մըն է . ներս մտիր , ներս
ԿՈՄՍ (Երգելով դէպ 'ի վարդաւհիին
կը մծտենայ) Կանայք , ձեր երկուսէն
ժվ է Պատմամբ բծիչկը : (Յած ձայնով
աւ վարդաւհի) Ես Լէնտօրն եմ :

ԲԱՐԹՈՒ Բարեմ , ըսել կուզէ կար-
ծեմ :

ՎԱՐԴՈՒ (Մեկուսի) Լէնտօրի անուն
սուտաւ :

ԿՈՄՍ Պատմամբ կեր է կամ Մա-
րիթան . երկուքն ալ հոգս չէ . ես
հատկապէս կուզեմ միտայն թէ որտեւ

ուղղուած է . . . (վարդաւհիին թուղթ
մը ցուցնելով) Աս սա գիրս . . .

ԲԱՐԹՈՒ Ինչ , այն գիրը ինձի ուղ-
ղուած է : Վարդուհի , ներս մտիր ,
ըսի . կարծեմ թէ աս մարդը խը-
մած է :

ՎԱՐԴՈՒ Ահա ասոր համար զքեզ
մինակ թողուլ չեմ ուզեր . կնկան
մը ներկայութիւնը միշտ մարդու
անխածութիւն կապէ :

ԲԱՐԹՈՒ Ի՞նչն ներս մտիր , ես
վստիկոտ չեմ :

ԿՈՄՍ, Ա՛հ, ահ, ինձի տրուած նկա-
րագրին վրայ անմիջապէս զքեզ
հանչցայ :

ԲԱՐՔ, (Առ կոմսն որ նստակէ կը ծալէ)
Ի՞նչ է գրպանիդ մէջ պահածդ :

ԿՈՄՍ, Կամաւ պահածս կը սրա-
հեմ որ ինչ ըլլալը չի հասկընաս :

ԲԱՐՔ, Անշուշտ իմ նկարագիրս
է : Այս զօրակամունդն ալ կարծես
թէ միշտ սրտերազմի պաշտին մէջն
են :

ԿՈՄՍ, Իսկ միթէ դու կը կար-
ծես թէ դժուարին բան մըն է քու
նկարագիրդ ընելը, ահա պատկերդ,
Գլուխն է կունտ, գագաթն շարժուն
Ասուշ նայուածք, սրտաւարդ ակունք
վայրենի գէմք, թամնար հասակ
Ուսին մէկը վեր բարձրացած,
Գոյն շարաւի, քիթ տախարակ
Արունք դարձած, ձայն ռնգակուն,
Որկոր սնկուշտ, բժիշկ աննման :

ԲԱՐՔ, Ի՞նչ ըսել կուզես, սրբոն,
զիս նախատելու համար հոս եկար :

ԿՈՄՍ, Տունէն դուրս ելնիմ . ա, ա,
լեզուդ քեզ քաշէ, կարգալ գի-
տէս . . . սրբոն բժիշկ :

ԲԱՐՔ, Ահա ուրիշ տարօրէն հարց-
մունք մըն ալ :

ԿՈՄՍ, Գաւարդ չի գսյ . բայց ես
ալ քեզի չափ բժիշկ եմ . . .

ԲԱՐՔ, Ի՞նչ տեսակ բժիշկ :

ԿՈՄՍ, Միթէ ես զօրագնդին ձի-
երուն բժիշկը չեմ . եւ ահա այս
պատճառաւ է որ արհեստակցիս
հետ քնակելու համար զիս հոս խըր-
կեցին :

ԲԱՐՔ, Ի՞նչպէս կը յանդգնիս
սլայտար մը բժիշկի մը հետ բաղ-
դատել :

ԿՈՄՍ, (Առանց երգելու),
Ձէ, բժիշկ իմ, ես չեմ ըսեր
Որ մեր արհեստն է զեր 'ի վեր
Քան Ձիողորատին եւ իր դնդին .
(Երգելով)

Արհեստակցից, ձեր գիտութեան
Յաջողութեան է ընդհանուր :

Թէ որ ցուի չդոնէ դարման՝
Գէթ հիւանդը հոս չի թողուր :

Հիմայ հաշնեցար ըսածիս :

ԲԱՐՔ, Միթէ կը վայրէ քեզի,
տգէս սլայտար, որ սշխարհիս ա-
մեն արհեստներէն գերագոյնը եւ օգ-
տակարարոյնը այսպէս վար զարնես :

ԿՈՄՍ, Այո, այդ արհեստը բանալ-
ներուն միայն օգտակար է :

ԲԱՐՔ, Բացարձակ կերելի որ մի-
նակ ձիերու հետ խօսելու վարժեր
ես :

ԿՈՄՍ, Ձիերու հետ . կը սխալիս,
բժիշկ : Պայտար մը առանց ձիերու
հետ խօսելու կը բժշկէ զսնունք,
եւ ընդհակառակն բժիշկ մը իր հի-
ւանդին հետ շատ կր խօսի . . .

ԲԱՐՔ, Առանց բժշկելու, այնպէս
չէ :

ԿՈՄՍ, Գուրբնովդ ահակը խառ-
տովանիս :

ԲԱՐՔ, Աս սննդեալ զինովը որ
ստոտոնան խրկեց հոս :

ԿՈՄՍ, Կարծեմ թէ յիշոցներ կար-
ձակես, սրբոն բժիշկ :

ԲԱՐՔ, Վերջապէս ինչ կուզես,
ինչ է միտքդ :

ԿՈՄՍ. (Սաստիկ բարեկութիւն կեզ- | րորորդիւ . չհասկըցամք ուղածս ինչ
ծելով) Ի՞նչ կուզեմ . ինչո՞ւ կը | է :

ՏԵՍԻՆԷԹ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԿՈՄՍ, ԲԱՐԹԱՐ

ՎԱՐԴ. (Վազելով) Պարոն պինուոր ,
կաղաչեմ , մի բարկանար . (Առ Բար-
թար) Եւ դու պարոն , անուշութեամբ
խօսէ անոր հետ . չես ասաներ որ
խելքը գլուխը չէ

ԿՈՄՍ. Իրաւունք ունիս . խելքը
գլուխը չէ . բայց մենք ալ անբան
չենք . Ես մարդավար , դու գեղեցիկ ,
ասկէ աւելի ինչ կուզեմ . ճշմարի-
տը ըսելով՝ քեզմէ զատ ուրիշի հետ
չեմ ուզեր խօսիլ :

ՎԱՐԴ. Ի՞նչ կրնամ ընել , Պարոն
պինուոր , քու օգտիդ համար :

ԿՈՄՍ. Զնչին բան մ'է ուղածս ,
իմ սիրունս : Բայց թէ որ խօսքերս
քիչ մը մոռթ են

ՎԱՐԴ. Ես կրնամ անոնց միտքը
թափանձնել :

ԿՈՄՍ. (Նամակը ջրոյ տակ) Չէ ,
նամակիս մէջ ինչ որ գրուեր է , այն
կուզեմ . . . ինչիւրդ աս է , պատուոյս
վրայ կերդնում որ այս իրիկուն
դիւ այս սեղ պատասպարելու ճար
մը գտնէք :

ԲԱՐԹ. Մինակ մյո է ինչիւրդ :

ԿՈՄՍ. Ասկէ աւելին չեմ ուզեր .
Ահաւասիկ մեր զօրապետին գրած
նամակը :

ԲԱՐԹ. Նայինք . (Լոմքը վարդահիւն
տակք նամակը կը դահէ և ուրիշ գէր մը
կը յանձնէ . Բարթար կը կորդայ) « Բար-
թամ բժիշկը պէտք է որ ընդունի ,
կերակրէ , պատասպարէ եւ անկողին

մը տայ . . . » :

ԿՈՄՍ. (Շեշտելով) Այո , անկողին
մը տայ :

ԲԱՐԹ. « Մինակ մէկ դիշերուան
համար , Լէնտօր անուն անձը , հե-
ծելաւոր գնդին զօրականը . . . » :

ՎԱՐԴ. Այո , նոյն ինքն է , ինքն
է :

ԲԱՐԹ. (Աշխուժութեամբ առ վար-
դահի) Ի՞նչ ունիս , ինչ կայ :

ԿՈՄՍ. Հիմա ինչպէս եղաւ , իրաւ-
ունք չունիմ , պարոն Պատնամ :

ԲԱՐԹ. Կարծես թէ աս մարդս ա-
նունա ամեն կերպով այլակերպելու
կախորժի : Սատանային ծակը մտիր ,
Պատնամ Մարի-թան դուն ես . Կո-
րիր , դնո ըսէ տիրոջդ , ան լիրք զօ-
րապետիդ որ այսուհետեւ տանս մէջ
զօրականների պատասպարելու պաշտօ-
նէն ազատ եմ :

ԿՈՄՍ. (Մեկուտի) Ո՛ Տէր , ինչ ան-
պատեհութիւն :

ԲԱՐԹ. Հա , հա , պարոն , այս
խօսքիս վրայ սկսար շփոթիլ եւ
սխալիլ . բայց անմիջապէս դուրս
ելիր նայիմ :

ԿՈՄՍ. (Մեկուտի) Մազ մնաց ինք-
զինքս պիտի մասնէի . (Բարձր) Դուրս
ելնեմ , թէ որ զօրականների պատա-
սպարելէն ազատ եմ , կարծեմ թէ
մարդավարութեամբ վարուելու պար-
տաւորութիւնէ ազատ չեմ : Դուրս
ելնեմ հա . ցուցմը նայիմ արտօնա-

պիրզ . Թէեւ կարգալ չգիտեմ ,
բայց . . .

ԲԱՐԹ . Այս մասին ապահով եղիր ,
արտօնապիս ահա սա գլխացին մէջն
է .

ԿՈՄՍ . (Նա դեղ 'ի գզրոցը երթալու
տուն , առանց տեղէն շարժելու վարդու-
հին կըսէ) Ահ , գեղանից իմ վար-
դուհի :

ՎԱՐԴ . Լէնտօր , յիրաւի դմեն ետ
ԿՈՄՍ . Գոնէ սա նամակը առէք :
ՎԱՐԴ . Զգոյշ եղիր , աչքը մեր
վրայ է :

ԿՈՄՍ . Թաշկինակնիդ հանեցէք
նամակը գետին պիտի ձկեմ , վեր-
ցուցէք : (Կը մօտենայ) :

ԲԱՐԹ . Մի արտօրար , հանդարտ ,
հանդարտ կեցիր , նենդամիտ պիտ-
ուոր , չեմ ախորժիր որ իմ կնկանս
այնքան մօտէն նային :

ԿՈՄՍ . Ի՞նչ , այս քու կինդ է :

ԲԱՐԹ . Եւ ինչու կը վարմանաս :

ԿՈՄՍ . Ես կարծէի թէ նա թոռանդ
թոռին իտան է , անոր եւ քու մէ-
ջը քանի մը դարեր անցած են ան-
շուշտ :

ԲԱՐԹ . (Մագալթ մը կը կորդայ)
«Մեզի արուած արժանաշուտաւ վը-
կայութեան վրայ . . . » :

ԿՈՄՍ . (Չեռօքը մագալթին զբնե-
լով մինչեւ ձեղունը կը նետէ) Միմէ ես
այսպիսի գրարանութիւններ մտիկ
լնելու գլուխ ունիմ . . .

ԲԱՐԹ . Գիտես արդեօք , պարսն
զինուոր՝ որ եթէ ապաստարներս
կանչեմ եւ զքեզ աղէկ մը թրջել
տամ , տեղն է :

ԿՈՄՍ . Ի՞նչ , կոխ , պատերազմ կու-
ղէ սիրտդ . ան , սիրով պատերազմին ք-
օն 'ի վէն եւ 'ի հուր . այս է իմ ար-
հեստս . (Գօտին խօթած ատրճանակը ցոյց

տալով) Ասով բերնիդ չափը պիտի
տամ : Տիրուհիս , պատերազմ տե-
սած էք երբէք :

ՎԱՐԴ . Չեմ տեսած , եւ չեմ ու-
զեր տեսնել :

ԿՈՄՍ . Բայց քան զպատերազմ ի՞նչ
սպուռք բան կայ : Նախ՝ երեւակա-
ցեցէք , (Բժեշկը հրելով) երեւակայե-
ցէք որ թշնամին փոսին մէկ կողմն
է , եւ միւս կողմը գաշնակից բա-
նակը : (վարդուհին նամակը ցուցնե-
լով) Հանեցէք , հանեցէք թաշկի-
նակնիդ . (Ոտքով կը գործէ) Ահա այս է
փոսը , յայտնի կերելի : (վարդուհին
թաշկինակը կը հանէ , կամեն ալ դիւր
տին կը նետէ) :

ԲԱՐԹ . Ե՛հ , հէ՛ . . .

ԿՈՄՍ . (Գիւրդեմեն կռնու ու կըսէ)
Վայ . . . ես ալ իմ արհեստիս գաղա-
նիքը ձեզի պիտի սորվեցունէի . . .
այս ի՞նչ խահեմ տիկին է . միմէ
գրպանէն գետին ինկածը սիրապիր
մը չէ՞ , նայինք :

ԲԱՐԹ . Տո՛ր , տու՛ր ինծի նայիմ :

ԿՈՄՍ . Մի շտապիր , ծերուկ , ամեն
մարդ իր արհեստը պիտէ : Թէ որ
գրպանէդ գեղապիր մը իցնար . . .

ՎԱՐԴ . (Չեռօքը կարկուռելով) Ահ , պի-
տեմ , գիտեմ իմն է այդ : (Տոնակը կռ-
նու եւ իր գրպանին մէջ կը պահէ) :

ԲԱՐԹ . Ե՞րբ պիտի երթաս տակէց :

ԿՈՄՍ . Ինչու կարտօրաս . լաւ , մը-
նաս բարեւ , բժշկատես , քէն մի
պահեր ինծի : Ընդունէ , սիրելի , սա
իմ մէկ անուշ խօսքս ալ : Աղերս
մատուցէք մահուան որ պիս քանի
մը պատերազմաց մէջ ալ խնայէ .
զձեզ անանելէս 'ի վեր կեսնքը ա-
նուշացաւ աչքիս :

ԲԱՐԹ . Ել , ել գնա ալ . թէ որ մա-
նը իմ ուխտս կատարէր , ուրիշ բան

մը կը խնդրէի

ԿՈՄԹ՝ Մահը , հապտ ԿՈՒ մահուան
մտերիմը , բժիշկ չեն գտն . ԿՈՒ

տնոր այնքան զոհեր կը նուիրես ,
որ քեզի բան մը չի զլանար :
(Իտա կերնէ) :

ՏԵՍԻՒ, ԺԵ.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ԲԱՐԹ՝ (Անոր երթալը գիտելով)
Վերջապէս դնաց ուս սնորէնը .
(Մեկուտի) Կեղծաւորութիւնն բանե-
լուանենք :

ՎԱՐԴ՝ Պարոն , չես ուրսնար ան-
շուշտ որ սա պինուորը ուրախ
զուարթ մարդ մին է . թէեւ գինով
էր , բայց դարձեալ կերեւար որ
խելքէ եւ դաստիարակութենէ բո-
լորովին զուրկ չէ :

ԲԱՐԹ՝ Էս ալ ուրախ եմ , սիրակա-
նըս , որ դիտացաւ մը սպասակցանք .
Բայց միթէ քեզի յանձնած նամա-
կը խնդի հետ կորսալու փափաք
չունիմ :

ՎԱՐԴ՝ Ի՞նչ նամակ :

ԲԱՐԹ՝ Այն գիրը՝ զոր գետնէն տու-
նելու պէս ըրաւ որ ձեռքդ յանձնէ :

ՎԱՐԴ՝ Այո , այն գիրը իմ զօրական
հօր եղբոր որդւոյս գիրն է , որ
գրականէս գետին ինկեր էր :

ԲԱՐԹ՝ Ստիպոյն ինծի անանկ մը
երեւցաւ այն գիրը ինքը իր գրպա-
նէն հանեց . Ի՞նչ կըլլայ թէ որ ան-
գամ մը տեսնեմ :

ՎԱՐԴ՝ Յիրաւի , ուր դրի չգիտեմ :

ԲԱՐԹ՝ (Գրպանը ցոյց տալով) Ահա ,
սա տեղը գրիր :

ՎԱՐԴ՝ Ա՛հ , խելքս ուր է եղեր
նոյն միջոցին :

ԲԱՐԹ՝ Վերջուհի , նայինք , սարս-
կոյս չունիմ որ խենդի մը սիրապի-

բն է :

ՎԱՐԴ՝ (Մեկուտի) Մինչեւ որ չի
բարկացունեմ պինքը , ձեռքէն ա-
լատելիք չունիմ :

ԲԱՐԹ՝ Տուր նայիմ , իմ անուշիկ
աղջիկս :

ՎԱՐԴ՝ Բայց ինչեւ այդչափ կը
սնուես , սրտոն . արեւօք նորէն կաս-
կած մը խայթեց միտքդ :

ԲԱՐԹ՝ Իսկ ԿՈՒ ալ ինչ սխառա-
ւաւ կը մեղմեա :

ՎԱՐԴ՝ Նորէն կըսեմ , պարոն , որ
այս գիրս քու բացած եւ հօր եղ-
բորս պղծեա ատած գիրս է . եւ ու-
րովհետեւ յամոռեալ կը կենտու ,
պէտք է բացարձակ ըսել որ քու
այդ համարձակութիւնդ չափապանոց
անախորժելի է ինծի :

ԲԱՐԹ՝ Ձեռք հասկնար ինչ ըսել
կուզես :

ՎԱՐԴ՝ Միթէ ես քեզի եկած թըղ-
իները կը քննեմ . ուրեմն դուն ին-
չո՞ւ իմ գիրերուս կը խոտնուիս ,
թէ որ նախանձ ես , այդ նախանձը
նախատելի է ինծի . թէ որ քու իմ
վրայ գրաւած իշխանութիւնդ չա-
րաչար գործածել կուզես , այդ իշ-
խանութիւնդ ալ տաժանելի է :

ԲԱՐԹ՝ Տաժանելի . Այդ կերպով
երբէք ինծի հետ խօսած չունէիր :

ՎԱՐԴ՝ Թէ որ մինչեւ այսօր լի-
զուս կասլած նստեր էի , ըսել չէի

ուղիք որ զիս այսպէս հարազատ ա-
նարկես :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ անարգանք կրեցիր :

ՎԱՐԴ : Միթէ անարգանք եւ սո-
ւոր բան մը չի՞ ուրիշին նամակը
բանալ կարգալը :

ԲԱՐԹ : Մարդ մը իր կնիկանը նա-
մակը

ՎԱՐԴ : Ես տակաւին քու կինդ
չեմ . բայց դարձեալ , ինչ իրա-
ւամբ

ԲԱՐԹ : Վարդապետութեամբ մը խըն-
դ իրը փոխել , ուշադրութիւնս ու-
րիշ տեղ դարձնել կուզես . բայց
չէ , չեմ բռնուիր , պիտի տեսնեմ
այն սոմասակը , որ անտարակոյս սի-
րահարէ մը ուղղուած է , այո՛ , պի-
տի տեսնեմ :

ՎԱՐԴ : Չէ՛ , չի պիտի տեսնեմ : Մի
մօտենար յոտիս , կը ձգեմ տունէն
կերթսո՞մ եւ առջեւս երնողէն սրա-
տըսպարան մը կը խնայեմ :

ԲԱՐԹ : Ո՞վ կընդունի դքեդ :

ՎԱՐԴ : Նայինք ալ ո՞վ կընդունի :

ԲԱՐԹ : Հոս Զրանաս չենք , հոս
կանանց միշտ իրաւունք չեն ՚ի
տար . եւ քեզ համալելու համար որ
իմ գերին ես , կերթամ ահա դու-
սը դպցելու :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ , տէր իմ Աստուած ,
ինչ ընեմ հիմա . . . շուտ , հօր եղ-
բօր որդւոյս նամակը գնեմ միւսին
տեղը եւ այնպէս մը խաղցունեմ
գինքը որ իր ձեռօքը դայն տանու :
(Գերեզ կը փոփոխէ . աղտկանին գերե-
զդանը կը գնէ . օրուն ծայրը կերէ) :

ԲԱՐԹ : (Գրանշուով) Ե՛հ , ալ հիմա
սպաստեմ շունիս :

ՎԱՐԴ : Ի՞նչ իրաւամբ այդ բռնու-
թիւնը կը բանեցնես , կաղաչեմ :

ԲԱՐԹ : Այն իրաւամբ որ զօրաւորը

տկարին վրայ կը բանեցնէ , բռնու-
թիւնս իրաւամբ , որ անդիմադրելի
է :

ՎԱՐԴ : Եթէ զիս մեռցունես ան-
գամ՝ նամակը պիտի չի ցուցնեմ :

ԲԱՐԹ : (Ոտք գետնը զարնելով) Տի-
րուհիս , Տիրուհիս , խելքդ դուխդ . . .

ՎԱՐԴ : (Աթոռի մը վրայ կեանայ եւ
մարմնիկը կեղծէ) Ա՛խ , այս ինչ սոս-
կալի բռնութիւն , անիրաւութիւն
է

ԲԱՐԹ : Աս դիւր տէր , տղա թէ
ոչ բարկութենէս վախցիր

ՎԱՐԴ : (Վաւեր ետե ինկած) Ա՛հ ,
թշուառ վարդուհի :

ԲԱՐԹ : Ի՞նչ ունիս :

ՎԱՐԴ : Ի՞նչ ահուելի ապագայ :

ԲԱՐԹ : Վարդուհի :

ՎԱՐԴ : Ջայրութէս շունչս կը
կտրի

ԲԱՐԹ : Գէշ վիճակի մէջ է :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ , կը հալիմ , կը մաշիմ ,
կը մեռնիմ :

ԲԱՐԹ : (Անոր երակը կը շշուփէ եւ
մեկուսի կըսէ) Աստուած իմ , ահա , նա-
մակին ծայրը . չտեսած առնում շուտ
կարգամ դայն : (Վը շարունակէ անոր
երակը շշուփել . եւսմակը տանելով կըս-
կըսի կարգալ քիչ մը անդին դարձած) :

ՎԱՐԴ : (Նշն մարած վճակին մէջ) Ան-
բաղդ օրիորդս , տհ , տհ

ԲԱՐԹ : (Անոր թեք կը թողաւ եւ կըսէ
մեկուսի) Ի՞նչ մոլեգին հետաքրք-
րութեամբ կը որաշարի մարդս , նոյն
խակ իր վախցած բանը իմանալու հա-
մար :

ՎԱՐԴ : Ա՛հ , ցաւալի վարդուհի :

ԲԱՐԹ : Այո ջղային մարմնութեւ
հոտաւէտ ջրերէն առաջ կույսն .
(Աթոռին տին կեցած՝ եւ երակը շշու-
փելով նամակը կը կարգայ նորէն : Վար-

դուհին կամաց մը գլուխը կը վերցնէ .
ամենզուկի պէս անոր կը նայի, գլուխ կը
շարժէ ու նորէն կ'ընայ աւանց խօսելու) :

(Բերթամ կը շարունակէ) Ո՛ր երկին, ըս-
տուգիւ հօր եղբոր որդւոյն նամակն է
եղեր . անիծեալ եւ մասայոյդ հետա-
քրքրութիւն . հիմա ինչպէս հան-
դարտեցնեմ զինքը : Գոնէ նամակը
գաղտնի կարդալս չիմոնար : (Վեր-
դուհին օգնել ձեռքներով գիրը կամա-
ցուկ մը անոր գրպանից կը դնէ) :

ՎԱՐԴ : (Կը հռչակէ) Ա՛հ . . . :

ԲԱՐԹ : Բան մը չէ կանցնի, որդ-
եակ , գլխի պտոյտ մ'էր մինակ
որ բռնեց . վառն զի երսկիդ դար-
կը կանոնաւոր է . (Կերթոյ «եղանին
վրայէն չէլ մ'առնելու») :

ՎԱՐԴ : (Մեկուտի) Նորէն նամակը
տեղը դրեր է : Ազէկ նշան :

ԲԱՐԹ : Իմ սիրական Վարդուհիս ,
սա ոգիլից ջուրը քիչ մը հոտուը-
տայ :

ՎԱՐԴ : Քեզնէ բան մը չեմ ուզեր ,
քովէս հեռայիր :

ԲԱՐԹ : Կը խոստովանիմ որ այդ
տոմսակին վրայ եւելիէկ խոստութիւն
ցուցուցի :

ՎԱՐԴ : Բանը տոմսակին վրայ չէ ,
հապա քու բան ուզելուդ կերպն է
բարբարոսական :

ԲԱՐԹ : (Ծռնը դրած) Խնդրեմ նե-
րէ . յանգանքս ճանչնալով կը զըզ-
ջամ , եւ ահա երես անկեալ պատ-
րաստ եմ հրամայած հատուցումդ ը-
նելու :

ՎԱՐԴ : Այո՛ , գիւրդն է , ներէ ը-

սելը , եւ դեռ կը սնդեմ որ այս
գիրը աղգակնէս եկած չէ :

ԲԱՐԹ : Թէ անորմէ եւ թէ ուրի-
շէ մը եկած ըլլայ , չեմ ուզեր հաս-
կընալ :

ՎԱՐԴ : (Նամակը տուլ) Տեսնը հի-
մա որ քաղաքապարտութեամբ ամեն
բան կրնաս ստանալ : Աս կարգն :

ԲԱՐԹ : Այդ քու առաքինի ըն-
թացքովդ եթէ կասկած ալ ունե-
նայի կը փարատէր :

ՎԱՐԴ : Աս կարգն , կարգն :

ԲԱՐԹ : Աստուած չընէ որ այդպի-
սի նախատինք մը ընեմ քեզ :

ՎԱՐԴ : Ուրեմն կը մերժեմ կար-
դալու :

ԲԱՐԹ : Այո՛ , այս մերժումս իմ
փառահռութեանս փոխարէն մէկ ա-
պացոյց մը համարէ : Ես հիմա պի-
տի երթամ ինզճ Մարինան տեսնե-
լու , որուն ոտքէն , ինչպատճառաւ
չգիտեմ , Զիկարծն արիւն առեր է :
Վարդուհի դուն ալ հետս կուգո՞ս :

ՎԱՐԴ : Մէկ պահակէ կուգամ :

ԲԱՐԹ : Հիմա որ հաշտուեցանք , իմ
տնուշիկ աղջիկս , տո՛ւր նայիմ ձեռ-
քըդ . ա՛խ , թէ որ զիս կարենայիր
սիրել , որչափ երջանիկ պիտի ըլլա-
յիր :

ՎԱՐԴ : Թէ որ ինձ կարենայիր հո-
ճելի ըլլալ , ա՛խ , որչափ պիտի սի-
րէի զքեզ :

ԲԱՐԹ : Պիտի աշխատիմ , այո՛ , պի-
տի աշխատիմ հաճելի ըլլալու քեզ :
(Կերթոյ) :

ՏԵՍԻՒԼ ԺԶ .

ՎԱՐԴՈՒՀԻ (Անոր գնալը գիտելով)

ՎԱՐԴ. Ա՛հ, Լէնտօր, պիտի աշխատի եղեր . . . : Բայց սա նամակը կարդանք հայինք, որ քիչ մնաց զլիսիս փորձանք պիտի բերէր. (կը կարդայ և կը դռնէ) Բարէ . . . ուշ, ուշ կարդացի . կապալարէ որ բացէ 'իջրաց դաստիարակիս հետ կուով բռնուիմ. ափսոս, ինչ յարմար առիթ մը փախուցի . Նամակը առնելու աստեղս կղզայի որ կաս կար-

միր դարձայ . Դաստիարակիս սա խօսքը միայն իրաւացի է թէ՛ տեղաւին Երեսիս ջուրը պայցած չէ, եւ թէ՛ ընկերութեանս մը մէջ խկոյն կը շփոթիմ, յինչդեռ փարպետ կանայք խօսքերնին եւ ձեւերնին Երեսնուն կը յարմարցունեն : Բայց սա անիրաւ մարդուն ձեռքը իյնողը հրեշտակ ալ ըլլայ, սասանայ կը դարձունէ :

ԱՐԱՐ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԻՒԼ Ա .

ԲԱՐԹԱՄ (Վշտաբեկ)

ԲԱՐԹ. Ա՛յն ինչ բարկութիւն, այն ինչ կամակորութիւն է, ինչ կարծէի թէ քիչ մը բարկութիւնը իջաւ . . . բայց, միլ, որ թշուառականը զրդեց անոր պարոն վասիլէն այսուհետեւ դատ չառնելու : Արդէն գիտէ որ Պ. վասիլին իմ ամուսնութեանս մէջ

մատ ունի . . . (Դուռը կը հըռն) Ձեռքէդ եկածը ըրէ կանանց հաճելի ըլլալու համար, բաւական չէ, թէ որ կէտ մը, ամենստի՞ճք կէտ մը զանց առնես . . . (Նսրէն դուռն կը հըռն) . Նայինք միլ է գուռը զարնողը :

ՏԵՍԻՒԼ Բ.

ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ (Ուսանողի գէտ հագուած)

ԿՈՄՍ. Աստուած այս տունը միշտ չէն, պայծառ եւ խաղաղ պահէ :
ԲԱՐԹ. (Յանկաբեկ) Որչափ ալ յարմար է մեր վիճակին սա մարդուն ըրած մաղթանքը . ինչ կուզես :

ԿՈՄՍ. Պարոն, ես եմ Լեւոն, աստուծոյդ ուսումնականը . . .
ԲԱՐԹ. Դասաւանդի սէտք չունիմ :
ԿՈՄՍ. . . . Պարոն վասիլին աշա-

կերտը , այն սրարմը , որ մեծ վան-
քին երգիծնապետը եւ քու տիկնո-
ջըք երաժշտութեան վարպետը ը-
լալու պատիւը սենի . . . եւ . . .

ԲԱՐԹ : Երգիծնապետ , վասիլ , որ
սպասիւ ունի . . . այո , կը ճանչեմ ,
ի՞նչ կայ :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Այո ի՞նչ կենդա-
նի է : (Բարձր) Յանկարծ վրան ցաւ
մը դալով անկողին ինկաւ եւ . . .

ԲԱՐԹ : Անկողին ինկաւ . . . վասի-
լը : Ալէկ որ խմալայ . անմիջապէս
պիտի երթամ տեսնեմ զինքը :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Օ՛հ , անկրտւ սա-
տանայ : (Բարձր) Անկողին ըսելովս ,
սրարմ , բազմոցը կիմանամ :

ԲԱՐԹ : Եթէ քիթն անգամ արիւ-
նի սէտը է որ երթամ տեսնեմ . ա-
ռաջ անցիր , ետեւէդ կուգամ :

ԿՈՄՍ : (Շփոթելով) Պարոն , սակից
դատ ուրիշ յանձնարարութիւն մ'ալ
ունիմ . . . զմեզ մօտիկ ընող չըլլայ :

ԲԱՐԹ : (Մեկուսի) Աս ալխաբերայ
սրկոյցին մէկը սիտի ըլլայ : (Բարձր)
Չէ , սրարմ խորհրդապահ , չէ , մօտիկ
ընող չկայ : Արձակ համարձակ խօսէ ,
եթէ կարող ես :

ԿՈՄՍ : (Մեկուսի) Անիծեալ ծերու-
նի : (Բարձր) Պարոն վասիլն սալըս-
սլըրեց նաեւ որ խնայունեմ քեզ . . .

ԲԱՐԹ : Բարձր , բարձր խօսէ , ա-
կանջիւ մէկը խօւլ է :

ԿՈՄՍ : (Չափը բարձրացնելով) Է՛հ ,
չատ աղէկ , թէ Ալմալեան կսմար ,
որ սա մեծ հրասարակին վրայ կը
լնակէր . . .

ԲԱՐԹ : (Չարհուրած) Յաճ , ցած խօ-
սէ , կաղաչեմ :

ԿՈՄՍ : (Աւելի բարձր) Այո առասու-
ելեր դայեր է : Եւ որովհետեւ ինձ-
մէ խնայած էր որ Ալմալեան կոմ-

սը . . .

ԲԱՐԹ : Յաճ , ցած ճայնով խօսէ ,
կաղաչեմ :

ԿՈՄՍ : (Նոյն ձայնով) Այո քաղքին
մէջն է , եւ վարդուհի օրիորդին
անոր նստակ գրելը յարմար էր : . . .

ԲԱՐԹ : Անոր նստակ գրելը . բայց ,
սիրելի բարեկամ , քիչ մը կամաղ
խօսէ , կաղաչեմ , կը պաղատիմ , կա-
մայ : Նստինք , եւ մտերմաբար
խօսինք : Ի՞նչ ըսիր , թէ վարդու-
հին թղթակցութիւն ունի . . .

ԿՈՄՍ : (Խրեառաբար) Անշուշտ . Պա-
րոն վասիլն այս թղթակցութեան
վրայ վստանալով խնդրեց որ այս
նստակը քեզ ցոյց տամ : Բայց ճայն-
պէս անվայելուչ կերպով կը վարուիս
մարդու հետ , եւ տմեն բան գէշի
կառնեմ որ . . .

ԲԱՐԹ : Է՛հ , Տէր Աստուած , աղէ-
կի կառնեմ : Բայց արդեօք կարելի
չէ քիչ մը ձայնով մնամայունելոք :

ԿՈՄՍ : Քիչ մ'առաջ ըսողը դուն
չէիր թէ ականջիդ մէկը խօւլ է :

ԲԱՐԹ : Պարոն Լեւոն , մեղք մի
համարեր , մի մեղադրեր դիտ առաջ
քիչ մը կասկածատ եւ դատն երե-
ւալուս . այնպիսի դատաճաններ կան
բոլորովին , այնպիսի թակարթներ
կը լարեն չորս կողմն որ . . . սակից
դատ քու հետաքննին կերպարան-
քդ , հասակդ , շարժուածքդ քիչ
մը . . . ներէ , ներէ , ըսի ա՛ն չիմա ,
նայինք ուր է նստակը :

ԿՈՄՍ : Լաւ , ահա հիմա կարգի
եկար , Պարոն : Բայց կը վախնամ որ
ծակէ մը ականջ չկախեն :

ԲԱՐԹ : Է՛հ , ով պիտի ականջ դը-
նէ . առանց իմ հրամանիս ստանա մէջ
ճանճ չի իմուր . սակից դատ ծառա-
ներս շարժելու կարողութիւն չու-

նին . Վարդուհին ալ սրտմեղաւթե-
նէն խուցը փակուած է , կարծես
թէ սատանան մուկ է առնա : Բայց
բոլորովին ապահով ըլլալու համար :
անդամ մ'ալ նայիմ (Կերթայ կամա-
ցուկ մը Վարդուհին դուռը կը բանայ) :

ԿՈՄՍ : (Մեկուտի) Շփոթութենէս
մատնուեցայ , նամակին խօսքը բեր-
նէս փախաւ , հիմա պէտք է խցս
սալ . շատ աղէկ կըլլար թէ որ չե-
րեւայի . . . իսկ թէ որ անդամ մը
Բարթամին գողցնեմ գիրս եւ նոյն
միջոցին այս բանս Վարդուհին ի-
մայ սամ , յիրաւի վարպետ դարձ մը
ըրած կըլլամ :

ԲԱՐԹ : (Մատերուն վրայ քաշելով)
Վարդուհին իր պատուհանին քովը
նստած իր հօր եղբոր որդւոյն նա-
մակը կարգադու վրայ է . . . նայինք
հիմա իրեն դրածը ինչպէս է :

ԿՈՄՍ : (Վարդուհին նամակը կը լանձ-
նէ) Ահաւասիկ : (Մեկուտի) Անտարու-
կոյս իմ դրած նամակս է կարգա-
ցածը :

ԲԱՐԹ : (Կը կարդայ) Ձգանի որ քու
անունդ եւ վիճակդ ինձ յայտնեցիր
Ա'ի , նենդաւոր ազջիկ , ճիշտ իր-
ձեռագիրն է :

ԿՈՄՍ : (Զարհուրած) Դու ալ ցած
խօսէ :

ԲԱՐԹ : Որչափ չնորհապարս եմ
քեզ , սիրելիդ իմ :

ԿՈՄՍ : Ամեն բան լմնալէն ետեւ
թէ որ պարսաւսրութիւն մը ունե-
նաս ինձ , այն ժամանակ չնորհա-
կալ եղիր : Այս միջոցիս , պարոն
Վասիլին փոստարանի մը հետ ը-
րած գործին նայելով . . . :

ԲԱՐԹ : Փաստաբանի մը հետ . թե-
լետս իմ ամուսնութեանս համար ըլ-
լայ :

ԿՈՄՍ : Ահա այս պատճառաւ ա-
մեն բան կարգին գնել պէտք է :
Պարոն Վասիլը ըսաւ ինձ որ փա-
ղուան համար ամեն քան պատա-
րաստ ըլլալուն , կը յաւայ . բայց
թէ որ Վարդուհին գիմարութիւն
ցուցնէ , ինչ պիտի ընես :

ԲԱՐԹ : Կարծեմ թէ պիտի դիմադ-
րէ :

ԿՈՄՍ : (Տուած նամակը ետ առնել
կողէ , Բարթամ չի թողուր) Ահա հիմա
է քեզի ծառայելու ատենը : Այս
նամակը Վարդուհին կը ցուցնենք
եւ թէ որ հարկ ըլլայ , (Խորհրդա-
լար) պիտի ըսեմ անոր որ Կոմսը
զինքը ուրիշ կնիքն մը սիրոյն դու-
հած եւ այս իր դրած գիրն ալ
նոյն կնիքն յանձնեմ է : Այսպիսի
հարցով մը անպատճառ Վարդու-
հին շփոթութիւնս , որոտութեան
եւ յուսահատութեան մէջ կ'իջնայ
եւ կրնաս երեւակայել թէ վերջը
մեր կերթայ . . . :

ԲԱՐԹ : (Միծաղելով) Դարձեալ զըլ-
պարտութիւն : Սիրելի բարեկամ ,
ալ այս խօսքիդ վրայ , ըսողովին
համազուեցայ որ պարոն Վասիլին
խորհրդակցին եւ անոր կողմէ իբր
թարգման հոս եկած ես : Բայց որ-
պէս զի Վարդուհին չկատկածի որ
մենք խօսքը մէկ ըրած ենք , աւելի
աղէկ չըլլար որ անդամ մը դքեզ
տեսնէ :

ԿՈՄՍ : (Ուրախութիւնը ծածկելով)
Յիրաւի , պարոն Վասիլին ալ կար-
ծիքը այս էր . . . բայց ինչպէս ը-
նենք . . . մտմանակը աւել է . . . :

ԲԱՐԹ : Դիւրին համար մը կայ .
Վարդուհին կըսեմ որ անոր կողմէ
դաս տալու համար եկած ես :

ԿՈՄՍ : Քեզ հաճոյ ըլլալու համար

սեմնն բան լինելու պատարտաւ եւ,
Բայց քաջ միտ զիր որ այսպիսի չին-
ծու խոսքեր , չինծու պատարտաներ եւ
սկստանութիւններ կատակերսով թեան
նիս թ կըլլան , ու թէ որ վարդու-
նին անդամ մը կատկածի երթայ . . .

ԲԱՐԹ , Երբոր ես կը ներկայա-
ցունեմ զքեզ անոր , ալ կատկածի
տեղի չի մնար . աւելի ծպտեալ սի-
րահարի մը կը նմանիս , քան թէ
պաշտօնատէր լարեկիւմի մը .

ԿՈՄՍ , Բերնն , գուն աջնպէս հա-
մոզուած ես որ այս գէմքովս մեր
դասը եւ խորէութիւնը կրնանք ա-
ռաջ ասնիկ :

ԲԱՐԹ , Սատանան անդամ մեր

միտքը չի կրնար գուշակել : Այս
լիկուն գարձեալ գէշ ժամը բոներ
է , բայց թէ որ անդամ մը զքեզ
տեսնէ . . . իր կիցարը ներսի խռցն
է , մինչեւ պառնարս անով դրօսիր ,
նայիմ պիտի կարենամ միտքը ը-
նել եւ զինքը հոս բերել :

ԿՈՄՍ , Չըլլայ որ տուած նամակիս
վրայ անոր խօսք բանաս :

ԲԱՐԹ , Ի հարկէ ամեն բան ժա-
մանակին ընելու է . ոտա թէ ոչ
լարս ազգեցութիւնը կը կորսնցա-
նէ , Բայց այդ ազգարարութիւնը
երկու անգամ է որ կը կրկնես , չեմ
ախորժիր որ նոյն բանը երկու ան-
գամ ըսնն ինծի : (Կերթայ) .

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԿՈՄՍ

ԿՈՄՍ , Էօֆ , վերջապէս ազատե-
ցայ : Որչափ զժուարին է եղեր այս
սատանային խօսք հասկըցունելը :
Յիկարօն լու կը ճոնչէ եղեր դա-
նի : Քանի քանի անգամ մայ մնայ
խաբէութիւնը երեւան պիտի երթի
թշուառականը՝ պոչէն բռնուելու
ոտանայ չէ : Յիրաւի կըսեմ , թէ
որ այն փոփուկ վայրկեանն նամակը
միտքս չիկնար , բանս բուսած էր ,
բոլորովին անհրկած եւ ծաղր ու

ծանակ պիտի մնայի : Տէր Աստ-
ուած , ներաը կուտի մը ձայն կայ-
թէ որ վարդուհին կամակորու-
թեամբ դալ չուզէ , նայէ դուն բա-
նը : Ահանջ պնենք՝ վայ . . . խուցէն
դարս երեւ չուզէր , ուրեմն մեր դա-
ւակցութեան սրտույը հովին պիտի
երթայ : (Նորէն մօտիկ ընելու կը
դառնայ) Ահա ասիկ կուղայ . քիչ մը
պահուլարիմ՝ (Ներսի ետքը կը բռնուի)

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԿՈՄՍ , ՎԱՐԴՈՒՀԻ , ԲԱՐԹԱՍ

ՎԱՐԴ , (Շինծու բարեկեթեամբ) Անո-
գիտ տեղը կաշխատիս , Պալոն . իմ

որոշումն անողոքելի է . այսուհետեւ
երաժշտութիւնս խօսքը անգամ չեմ

ուգեր լոկ :

ԲԱՐԹ, Մարի ըրէ ինծի, աղջիկս :
Արդոյ Լեւոնը, Պ. Վատիկին աշտակերտը
միանդամայն սնար ընտրութիւնամբը
մեր պատկառելիք պիտի բլրայ : Վլա-
տան եղբիւր որ երաժշտութիւնով սիր-
տը կը հանգարտի, կամայի :

ՎԱՐԴ, Ի՛նչ, այն կարգէ սրտակա-
ղբի պէտք չկայ : Թէ որ քիչ մը եր-
գեմ . . . բայց մեր է սն պատաստան,
դար ճամբելու երեսդ չի բաներ : Ես
իմէ անոր եւ թէ պարտն Վատիկին
երկու խօսքով ճամբայ պիտի տամ :
(Յանկարծ սիրահարը տեսնելով՝ ճիշդ մը
կը հանէ) Ա՛ն . . . :

ԲԱՐԹ, Ի՞նչ ունիս :

ՎԱՐԴ, (Կրկու ձեռքը կուրծքին վրայ
դրած՝ և մեծ վերալմամբ) Ա՛ն, Տէր իմ
Աստուած, պարտն . . . ան, Տէր . . . Պա-
րտն :

ԲԱՐԹ, Պարտն Լեւոն նորէն մար-
միրութիւն բռնեց :

ՎԱՐԴ, Չէ, չեմ մարիր : մինակ
դաժնալու տաննա . . . ան :

ԿՈՄԵ, Անշուշտ սաքց դարձած
պիտի բլրայ, տիրուհիս :

ՎԱՐԴ, Այո, այո, սուքս դարձաւ,
ստակայի ցաւ մի պատգի :

ԿՈՄԵ, Խեղճն հասկըցայ :

ՎԱՐԴ, (Կրկնը նորիւ) Չգտար
կակիծս մինչեւ արտիս խորը լմա-
մանցեցի :

ԲԱՐԹ, Աթոս, աթոս : Եւ ոչ ա-
թոս մը կայ սաստեղը : (Կերթայ փռ-
տընելու) :

ԿՈՄԵ, Ա՛ն, Վարդուհիս :

ՎԱՐԴ, Ի՞նչ անխոհեմութիւն է բ-
րածդ :

ԿՈՄԵ, Հագարաւոր կարեւոր խո-
սելիք աւերմ ձեցի :

ՎԱՐԴ, Աս մարդը մեր ցողին հե-

տանայիք հանի :

ԿՈՄԵ, Ֆիկարան հիմա մեզի ոչ-
նութեան պիտի համեմ :

ԲԱՐԹ, (Թիկնաթոռ մը բերելով) Աս
սիրելիս, նստէ : Լեւոն, չեմ կար-
ծեր որ այս իրիկուն գոտ առնու-
նկու ուրիշ անպատի թարունք դառն
Մնաս բարեւա :

ՎԱՐԴ, (Աս կամեն) Ինչո՞ւ կարտու-
րաք : ցաւս քիչ մը տնցու : (Աս
Բարթաթ) Պարտն, գիտեմ որ քիչ մը
նեղացուցի դրեց : Ես ոչ պէտք է
խեղճն հաստեղում մը բնեմ . . . :

ԲԱՐԹ, Ա՛ն, անուշ լեզուդ սիրեմ :
Բայց աղջիկս, այնքան պայտալութիւն
կրկնէք ետեւ, չեմ ուզեր որ նեղանաս,
մնաս բարեւ, մնաս բարեւ, պարտն
Լեւոն :

ՎԱՐԴ, (Աս կամեն) Վայրկեան մը
սպասելու չորհրդ բրէք : (Աս Բարթաթ)
Պարտն, այս իրիկուն եթէ թոյլ չտաս
իմ պղծման իրրեւ ցայտադար նշան
դաժն առնելու, ուրիշ կարծեմ թէ
քեզ սրտաճառած պոսնեղութիւնս նե-
րայամիտ ըլլայ չեւ աւելի :

ԿՈՄԵ, (Աս Բարթաթ դարձած) Ղեւմ
մի կենար, գեւմ մի կենար թէ որ
խոհեմութեամբ վարակ է միտքդ :

ԲԱՐԹ, Լուս, լմայ խոսքդ ըլլայ,
իմ սիրտ հիւ, քեզ ախորժելի բլրա-
լու վախարս այնքան շատ է որ
մինչեւ դառնայ տաւարտնան պիտի չո
մարակամ սպասեմ :

ՎԱՐԴ, Չէ, պարտն, ինչո՞ւ ոչ
ճանրութիւնը քաշես : գիտեմ որ
երաժշտութեան ախորժ հանիս :

ԲԱՐԹ, Վատան եղբիւր որ այս իրի-
կուն պիտի փնայլիմ վրայ :

ՎԱՐԴ, (Կեկուսի, աւ կամեն) Հոգիս
բերանս պիտի բերէ :

ԿՈՄԵ, (Ղեւսեղանին վրայէն երաժշտա-

կան թուղթ մը ասնելով) Տիրուհիս ,
արդեօք անչա է սորիս իմ երգը :

ՊԱՐԴՈՒ Այս , սնուգուտ զգուշու-
թեան մէկ դժուարին կտորն է :

ՌԱՐԹՈՒ Այս անտուտա զղուշու-
թեան եղանակը երբ պիտի վերջանայ :

ԿՈՐԾՈՒ Այս է այսօրեայ նորերուկ
երգը . դարձանային եղանակին նը-
կարապիւրն է , խիստ վտախտն եւ
հեշտայի : Տիրուհիս , միմէ կը համբը
անդամ մը փորձելու :

ՎԱՐԴՈՒ (կոմը նախկին) Ամենայն
սիրտ , Գարնան պատկերը միշտ
զմայրելի է սրտիս , բնութեան ման-
կական տեսիլն է : Կարծես իմ
մարդկային սիրտը նոր աշխոյժ եւ
զգացողութիւն կրկնու ջանի ձմե-
ռային դառնաշունչ քամիէն կը հե-
ռանայ , ինչպէս որ ստորիներով բան-
տը մնացած ստուգի մը աւելի մեծ
տենչով կը վայելէ ձեռք ձգած ա-
րտաւթիւնը :

ՌԱՐԹՈՒ (Յած ձայնով առ կոմսն) Կը
նայիս որ երեւակայութիւնը վիպա-
տանակոն տեսիլներով լեցուն է :

ԿՈՐԾՈՒ (Յած) Արդեօք անոնց դարձ-
նական նշանակութեան խելքդ կը
համնի :

ՌԱՐԹՈՒ Այնքան անբան էի :

(Կերթալ վարդուհիին նստած թիկնաթո-
ւին վրայ կը նստի) :

(Վարդուհին կերգէ) :

Երբ որ 'ի դաշտին

Սիրով կախուրի

Գոյ գարուն :

Սիրողաց քանկային .

Ամեն բան շունչ կտանէ ,

Իր հաւը կը տիսէ :

Նոր ծաղկանց մէջ՝

Նոր նոր սիրտեր կայրէ :

Տես ահա դուրս կեննեն ,

Գիւղէն եւ խրճիթէն ,
Ոչխար եւ դառնուկներ
Արօտ ու ձոր կտանեն :

Կը պօսան

Կը խոստան ,

Կը վտտին

Կը հրճուին

Գառնիկներ կտրածին

Մայիօք թարմ նարածին

Չորս դին շունք հաւտարիմ

Հօտին հող եւ վոյթի սանին :

Բայց Լէնտօրն սիրտաւ

Իրեւ ջերմ սիրահար

Կը մտածէ անպապար

Վիրել լոկ իր հովուուհին :

(Նշն եղանակին վրայ)

Քու մօրմէդ հեռի

Ո դու հովուուհի

Գոտ երկելով

Սիրտունչ հովուին քով :

Բայց , աւաղ , տէրն ունի

Նեա՝ որ սիրտ կարիւնի :

Միմէ երկել ,

Կարնդ է , սէր ջնջել :

Քաղցրաձայն սրինգները ,

Թռչնոց մեղմ երկերը ,

Նորասիայէ քու դէմքդ ,

Նազելի հասակդ ,

Ամեն բան՝

Սէր կուտան :

Խեղճ ուղջիան ,

Սիրան հատան :

Իսկ Լէնտօր աչք անկտմ՝

Սպասէ դադու իր որսին ,

Սիրուհին անկտակած

Կերելի իւր սաջին :

Լէնտօրն է կր վազէ

Հովուուհին կընդգրկէ

Կոյսը , թէեւ ուրախ է :

Բարկութիւն կը կեղծէ :

(Փաքրիկ կրկնութեւն)

Հովիւն հրաւիրաւ
Թափէ ստինն հնար
Լեզու հոգ ու սէր
Գողումնք հեշտարեր .
Մինչեւ որ աղջկան
Գաղար սան ցատնան ,
Իսկ ի՞նչ անդին նախանձն
Վարդովէ անանց խանդն
Սիրահարք , քնքուշ
Սէրսրահ են , ըզգոյշ ,
Զի սէրն թագուն՝
Գրգռի օրն ի բուն :

(Բարժամ այս երգը լսելու ատեն կը
թմրի կը քնանայ , կոմսը փոքրիկ կրկնու-
թիւնը երգելու ժամանակ վարդուհին ձեռ-
քը կառնու ու կը համուռնէ քանի մը ան-
գամ , վարդուհին կալարի , կը նուաղի ,
այնպէս որ փոքր առ փոքր ձայնը կը մարի ,
Երգիտն ալ անոր ձայնին համեմատ կը
դադրի : Բարժամ որ երգին ձայնին քե-
նացեր էր , լռութիւնը տիրելուն պէս կար-
թընայ : Կոմսը ոտք կելնէ , վարդուհին
եւ Երգիտնը երգին վերջին մասը կսկին
նարէն նուաղել : Թէ որ Բարժամ նարէն
ննջէ նոյն բանը ընելու է) :

ԿՈՄՍ. Արդարեւ զմայելի երգ մըն
է այս , եւ վարդուհի , ինչ ուշիմեւ
զգայուն կերպով կերպէք , զիտե՞ք
արդեօք . . .

ՎԱՐԴ. Շողոքորթութիւն չեմ սի-
րեր , Տէր իմ , Փոքր ինչ սորվածս
ու դատաստութիւն չորհն է :

ԲԱՐԹ. (Յօրանջելով) Կարծեմ թէ էն
սղուոր կտորին քնացայ մնացի . ինչ
ընեմ . ցորեկը այնչափ ասղիւս անդին
հիւանդներուս կը վազեմ , կը պտը-
տիմ , կը գլտորիմ որ ծունկերս կը

ցտախն , եւ աթոռի մը վրայ նստե-
լուս պէս քուն կը կարիմ . . . (Կեղնէ
ու թոռը անդին կը նետէ) :

ՎԱՐԴ. (Յած , առ Կոմսն) Ֆիկարօն
մեր մնաց :

ԿՈՄՍ. Ժամանակ չահլը նայինք :

ԲԱՐԹ. Աղէկ միաքս ինկաւ , սրա-
րոն Լեւոն , եւ արդէն մեր ալեւոր
վատկին ալ բոսած եմ : Արդեօք վար-
դուհին աւելի դուարթ եղանակներ
սորիկցունելու հնարը չկոյ . Ի՞նչ
պէտք է մեծ , մեծ ու մեղամարտ
եղանակներ առալ , որ վերէն վար կը
գլորին . ինչ են սա հի , հօ , ա , ա ,
ա , ա , ա , ձայները , որով կտրծես թէ
մեռելի յողարկաւարութիւն կը սա-
նինք . . . մանր մունր սիրուն երգեր
չկան , դու մեր երիտասարդական ժա-
մանակը կերպէինք , եւ շատ շուտով
զոյ կընէինք : Ասե՛նօք քանի մը
հաստ միաքս կար . . . օրինակի հա-
մար . . . (Երած շապան եղանակ մը շա-
լելու ատեն , գլուխը քերելով՝ երգին խօս-
քերը կը փնտռէ : Եւ մատերը իրարու վար-
նելով՝ և ծունկերը շարժելով ծերերու
պէս կը պարէ ու կերգէ) :

Հասիր , հասիր վարդուհիս

Իմ մէկ հատիկ սիրելիս

Զիս էրիկ ան , սնուչէն . . .

(Մեծագելով Կոմսին կըսէ) Սրտին
մէջ բնագիր անունը Անթառամ է ,
բայց աւելի ակործելի եւ մեր վի-
ճակին յարմարցունելու համար վար-
դուհի գրի . Հա , հա , հա , ինչ կը-
սես խելքիս . լաւ է , հա , լաւ :

ԿՈՄՍ. (Մեծագելով) Օ՛հ , օ՛հ , օ՛հ ,
սրտսուական , սքանչելի :

ՎԱՐԳՈՒՀԻ, ԲԱՐՔԱՄ, ԿՈՄՍ, ՖԻԿԱՐՈ (Ներսի գին)

ԲԱՐԹ: (Կերպէ) :

Հասիր, հասիր Վարդուհիս :

Իմ մէկ հատիկ սիրելիս,

Ձեռ Էրիկ սոս, սոսաշէն

Թէեւ չեմ ես գեղարկմ,

Բայց գիշերը խոր մութին

Իմ աչքերս ալ կը փարկին

Ինչպէս որ էն փոս կատախն

Աչուկներէն լոյս դայտին :

(Վերջի մասը կը կրկնէ պարելով Ֆի-

կարօն ալ ետէն անոր շարժումները կը ծաղկէ) :

Թէեւ չեմ ես գեղարկմ, Լուսին :

(Ֆիկարօն տեսնելով) Վոյ, ներս

մտիր նայիմ, պարտն ստիրիչ, ստաջ
անցիր, սրտնչիւն, սիրուն մայր :

ՖԻԿ: (Բարեւ տալով) Պարտն, մայրս
ալ աստիճաք կըսէր որ սիրուն մարդ
եմ: Բայց անկից ետքը սպեղայ :
(Մեկտաի առ կաման) Ապրիս, Տէր իմ:
(Այս տեսին ժամանակը կամը բոլոր ճի-
շը կը թափէ Վարդուհիին հետ խօսելու .
բայց դաստիարակին խաղաղութեւ և անձան-
ձեր աչքը արդեւ կըլլայ : Ուստի դաս
և լռին խաղ մը կանցնի դերասանաց մէջ,
որ բոլորովն Բարձրամին և Ֆիկարօն մէջ
անցած վիճարանութենէ տարբեր է) :

ԲԱՐԹ: Արեւօք նորէն լուծ ուղտկան
դեղ, արիւն տանել, դարման, սպե-
ղանի տալու հոս եկար . բոլոր անե-
ղիքը դեղել, թիւնաւորելու միտք
ունիս :

ՖԻԿ: Պարտն, ամեն որ հարցը
հարմիք չանաներ : Արեւն գիտես,
Պարտն, որ բայց 'ի օրովան տաւած
խնամքէս, պէտք եղած տունն հրա-
մանիդ չեմ սպասեր ես մեծ ետանց

ունիմ հիւանդներդ դարմանելու :

ԲԱՐԹ: Մեծ ետանց ունիմ : Հասար
լնչ տեսակ պարտն է այդ, Պարտն
գեղարկած, որով ծառայիմ մէկը ան-
դադար կը յօրանջէ եւ աչքերը բայց
կը քնանայ . իսկ միւսը, երեք մասի-
'ի վեր այնքան կը փանդող որ կոր-
ծես իմէ զանկը պիտի ճախնուր զգե-
ղուս թափի, ըսէ նայիմ ինչ պիտի
գրուցես այս խեղճերուն :

ՖԻԿ: Ինչ պիտի լուսն:

ԲԱՐԹ: Այո :

ՖԻԿ: Պիտի լուսն . . . Է՛հ, դուռար
լան մին է . . . փանդողացուն պիտի
լուսն, խեղ ըլլայ, խեղ պաւակ . իսկ
յօրանջողին, ինն տեղդ պաւակէ :
Այնքան մեծ խեղք մը պէտք է այս
բաներս բոլոր համար :

ԲԱՐԹ: Ձէ, պէտք չէ, բայց կար-
ծեմ իմէ ողորդաւորելու ունեցած
քիչ մը խեղքն ալ տաւ արիւնով
եւ տաւած գեղարկիլ բոլորովն հաս-
ցուցեր ես : Միմէնայնքան որ վեր-
դեց քեզ որ երթաւ ջորիկա կոյր աչ-
քերուն վրայ սպեղանի փակցունես :
Այդ սպեղանիլ անուր աչքերը պիտի
բանայ կարծես :

ՖԻԿ: Թէ որ չի բանայ . . . կարծեմ
թէ պոստելուն ալ պատճառ չըլլար :

ԲԱՐԹ: Կանէ հաշիւը մեծցունելու
պատճառ կըլլայ, այնպէս չէ, խա-
բերայ :

ՖԻԿ: Ձէ, ես այն դարման հաշուի
չանցուցի : Ես ան բարեկարգութեւ
նը իմ հաղւոյս համար ըլլի : Հոսա-
տան ինձ, Պարտն . բարեկարգութեւ
լան է . արդէն մարդիկ յիմարութեան

եւ սղէտից մէջ թողուած են : Հոգ
ու ցաւ մէկդի թողլով զուարճանալը
նայելու է , կեցցէ դրօսանք : Այսօր
կանք , վաղը չի կանք , ո՛ր գիտէ ,
կարելի է երեք օրէն աշխարհ կը
կործանի :

ԲԱՐԹ : Պարոն խնամուով , աւելի
լաւ կընես թէ որ առանց կմբիսու
չահովք իմ հարկուր ոսկին հասուցա-
նես , թէ ոչ հետոյ սւրիշ կերպով
պիտի խստիմ :

ՅԻԿ : Միթէ հաւատարմութիւն
չուենի վրաս : Քա՛հարկուր ոսկիդ
քովս սրբազան սուանոյ մըն է : Լա-
ւադոյն կը սկսեմ ցմահ պարտական
մնալ քեզ , քան թէ ժամ մը նոյն
պարտքս ուրանալ :

ԲԱՐԹ : Թող այդ մէկդի : Հիմա
ըսէ ինձ թէ որդիդ սարած չաքար-
ներդ ինչպէն գտաւ :

ՅԻԿ : Ի՞նչ տեսակ շաքար , ինչ
ըսել կուզես :

ԲԱՐԹ : Այո՛ , շաքար , որ այս սու-
տու տապէս նամակի թղթի մէջ
փաթեցած տարիր . . .

ՅԻԿ : Կառք ըլլամ թէ որ լան
մը . . .

ՋԱՐԿ : (Ընդժնկով) Պարոն Գիկա-
րօ , աղտալրածիս պէս այն շաքար-
ները սորուդ իմ կողմէս յատկապէս
սուկիր . . .

ՅԻԿ : Հա՛ , հա՛ , սա՛ , սա՛ ստուռօտ-
եան շաքարները : Ի՞նչ անըան եմ .
լաւբրովին միտքէս ելեր էր . . . ան ,
պղտիկը շորհակալ կուտ , մեծա-
պէս շորհակալ , եւ անուշ անուշ
կլկեց :

ԲԱՐԹ : Այո՛ , կլկեց , Պարոն , կլկեց .
այս նենդութեան թելը ձեռքէդ փա-
խեր էր , միտքդ ձգեցին . հոգ չէ :
Յիւրաւի , սքանչելի արհեստ մ'է

գործածդ , պարոն :

ՅԻԿ : Ի՞նչ կայ որ , Պարոն :

ԲԱՐԹ : Այդ սկհեստով աղուոր
համբաւ մը պիտի տեսնաւ , Պարոն :
ՅԻԿ : Պիտի աշխատիմ պաշտպա-
նելու նոյն համբաւս :

ԲԱՐԹ : Անշուշտ սանջանք կրելու
համար :

ՅԻԿ : Այդ իմ գիտնալու բանս է :

ԲԱՐԹ : Պարոն , այդ ի՞նչ տարտ-
տաւան կերպեր են : Գիտցած ըլլաս
որ երկար խնամակի մը հետ կը վի-
ճարանեմ անոր լնաւ գլուխ շեմ
ծուեր :

ՅԻԿ : (Կռնակը անոր դարձնելով) Ու-
րեմն , պարոն , այս մասին համաձիտ
չենք : Ես ընդհակառակն անոր միշտ
կոնակս կը գարձունեմ :

ԲԱՐԹ : Ի՛նչ , է՛նչ , պարոն Լեւոն ,
կը լսես սա խենդին խօսքերը :

ՅԻԿ : Ոչ , ես խենդ չեմ : Պարոն ,
զու՛ն կարծես թէ գեղջուկ ստիբիչի
մը հետ է գործդ , որ ածելին ածե-
լէն ուրիշ բան չգիտէր . բայց գիտ-
ցիր , Պարոն , որ ես այ՛ Մատթիոսի
մէջ գրիչ շարժած եմ , եւ թէ որ
քսու սւ բանասրկու լեզուներ գէ-
մըս չեղլէին . . .

ԲԱՐԹ : Է՛ք , ինչո՛ւ համար անկեց
եւար , եւ հոս դալով արհեստդ փո-
խեցիր . . .

ՅԻԿ : Ի՞նչ լնեմ , պարտապից
յարմարելու է : Եկու դու իմ տեղս
անցիր :

ԲԱՐԹ : Ես քու տեղդ անցնիմ , Ասա-
ուած չընէ . միայն թէ խենդ ըլլայ
պէտք է :

ՅԻԿ : Պարոն , կը նայիմ որ յար-
մարութիւն ունիս արհեստիս . թող
վկայէ քու արհեստակիցդ , որ ան-
գին խորունկ մտաւուքի մէջ է :

ՅՈՐԾԻ (Ինքզինքին դառլ) Չէ, Պա-
րոն, ես անոր ընկերակիցը չեմ:

ՅԻԿ, Չէն. տեսնելով որ միասին
խորհրդի նստեր էք, կարծեցի թէ
մի եւ նոյն սրհնուտը կը բանիք:

ԲԱՐԹ, (Բարեւութեամբ) Բայց դուն
ինչ բան ունիս հոս, ինչու եկար.
արդեօք նորէն վարդուհիին յանձ-
նելիք նամակ մը ունիս. ըսէ նայիմ,
ինչ կուզես:

ՅԻԿ, Ինչպէս պարտաւ տեղ կը
կշտամբես մարդս: Ի՛նչ, միթէ ոչ-
նոր ածխութեւն օրդ չէ, պարոն. մի-
նակ ասոր համար եկայ:

ԲԱՐԹ, Վաղուան թնդ մնայ:

ՅԻԿ, Վաղուան. անկարելի բան.
վարը առտու թողի զօրաց գունդը
դեզ տխրի աւնու եւ մատակարա-
րողն ալ ես եմ: Ալ դնա մտածէ
թէ ժամանակս մրչափ սուղ է: Ու-
րեմն չնորհ ըրէ: Պարոն, տեսնակդ
անցնելու:

ԲԱՐԹ, Չէ, պարոն, հիմա խուցս
չեմ երթար: Բայց... ինչ վնաս ու-
նի թէ սր սա տեղը ածխուիմ:

ՎԱՐԴ, Որչոնի քաղաքավար ես.
տեսնակս ինչ եղեր է:

ԲԱՐԹ, Այի, նորէն մի սրդողի.
նորէ ազջիւր. ձայնիդ անուշու-
թենն չեմ կրնար դատուիլ:

ՅԻԿ, (Յած առ կամն) Չինքը տա-
կից քակել հետադրեալը անհոարին
բան է: (Բարձր) Ուր էք նայինք.
Ետնադուն, Այթու, սրտոնին դաշ-
տը, թասը, սասունը, ինչ որ պէտք
է, բերէք:

ԲԱՐԹ, Թէ սր բան չունիս կսնչէ.
Չէս գիտեր որ խեղճերը յոգնած.
թրջած, կրտած հաւ գարձուցիր եւ
տատակի պէս ինկած սրտկամ եմ:

ՅԻԿ, Ուրեմն ես կերթամ պէտք
եղածը բերելու. կարծեմ թէ ամե-
լիկդ կազմը խուցի է: (Առ կամ, ցած)
Հիմա նայիս թէ ինչպէս գուլա ոլի-
տի քուչեմ գտնի:

ԲԱՐԹ, (Բանալենեքուն կապոցը տալու
տեսն կրտե մտածելով) Չէ, չէ, ես ան-
ձամբ կերթամ: (Յած ձայնով կրտե կամ
սին) Կաղտնեմ, աչքի վրանին ըլլայ:

ՏԵՍԻԼ Զ.

ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ՖԻԿԱՐՈ

ՅԻԿ, Այի, վախճայինք. առթիւ
վախճայինք ձեռքէ. սուր թէ բա-
նայինեքուն կապոցը ինծի տար:

Վրնդակին բանալին ամար մէջը չէ
մի:

ՎԱՐԴ, Այո մէջն է, ամենէնորն է:

ՏԵՍԻԼ Է.

ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ՖԻԿԱՐՈ

ԲԱՐԹ, (Գաւառով մեկտեի) Ա՛ն,
ինչ անխելք եմ. ըրածս դրածս չը

գիտեմ. սա սատահայ ստիկիւնը ինչ-
պէս հոս կը թողում կերթամ: (Առ

Յեկարօ) Առ , առ ոս կապոցը (կու-
տայ) կերթաւ խուցս , դրասեղանին
վարի աչքը կը բանաւ . . . Ըսնի մը
չի գպչիւս ս :

Յնի Ա՛հ , կրողը տանի գպչողը :

այս ինչ կատարածոս մարդ էս . (Մե-
կուսի, դուրս ելելով) Նայեցէք Աստ-
ուած ինչպէս մեզի պէս անմեղնե-
րուն սրտին ուխտը կը կատարէ :

ՏԵՍԻՆ Ը.

ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԲԱՐԹԱՄ

ԲԱՐԹ. (Ցած , աւ կաման) Ահա այս
դարչեկին է նամակը կոմսին տանու-
ղը :

ԿՈՄՍ. (Ցած) Հանած վարածի մը
դէմք ունի :

ԲԱՐԹ. Ալ այսուհետեւ չեմ բըռ-
նուիր :

ԿՈՄՍ. Արդէն գործին դժուար
մասը աւարտեցինք :

ԲԱՐԹ. Ամեն բան կշռելէն ետեւ
մտածեցի որ աւելի մեծ խոհեմու-
թիւն է զանի խուցս խրկել քան
թէ հոս ստոր հետը ձգել :

ԿՈՄՍ. Բայց իրարու ինչ որ վրա-

գրապին , ես ալ մասնակից պիտի ըլ-
լայի :

ՎԱՐԴ. Միթէ նոյր քաղաքաւարու-
թիւն է , ստորոններ , այդպէս ընկե-
րութեան մէջ վախաւ . հասկա գասս
նոր պիտի առնեմ : (Այս միջոցիս աղ-
մուկ մը կը լուռի գրեմն , նման անթնե-
րու խորաւորմին) :

ԲԱՐԹ. (Պօռւալով) Ի՞նչ շէնկոյ էր
այն . անդգամ ստիպիչը բոլոր պեղե-
ցիկ կալմա ունդուխէն վար նետած
խորտակած պիտի ըլլայ . . . (Դուրս կը
վազէ) :

ՏԵՍԻՆ Թ.

ԿՈՄՍ, ՎԱՐԴՈՒՀԻ

ԿՈՄՍ. Յիկարօին սատանայութեան
փառք տալով պէտք եղածին վրայ
խօսինք : Կաղաչեմ , տիրուհիս , այս
խրկուան անպատճառ ժամ մը որո-
շենք իրարու հետ առանձին տեա-
նուելու , որպէս զի զքեզ այդ դե-

րութենէդ ազատեմ :

ՎԱՐԴ. Ա՛խ , Լէնտօրս :

ԿՈՄՍ. Ես կրնամ մինչեւ սյատու-
հանիւք վանդակը ելլալ . իսկ այս առ-
տու քեզմէ առած նամակս դիտմա
ինչ ըրի . . .

ՏԵՍԻՒ Ժ.

ՎԱՐԴՈՒՆԻ, ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՖԻԿԱՐՈ

ԲԱՐԹ, Գուշակածիս պէս երաւ .
գոմեն թան խորտակեր . Զարդ ու
բուրդ ըրեր է :

ՖԻԿ, Ասանկ պղտիկ թանի մը հա-
մար . այսչափ վայնասուն վրացունել
պէտք է : Սանդուղին վրայ բոլորո-
վին մուխ էր : (Կոմսին կը ցուցնէ բա-

նալին) Վեր ելլելու տունա թանաղիին
մէկը բանի մը պատահեցաւ եւ . . .

ԲԱՐԹ, Կայր էիր . թանաղին ինչո՞ւ
պատահի . . . մըչափ անճարակ ես :

ՖԻԿ, Լէ՛հ , պարոն , գնան աւելի
ճարպիկը գտիր :

ՏԵՍԻՒ ԺԱ.

(Նախորդ անգինք) ՎԱՍԻԼ

ՎԱՐԴ, (Զարհուրած մեկուսի) Պարոն
Վասիլը . . .

ԿՈՄՍ, (Մեկուսի) Ո՛ր երկին :

ՖԻԿ, (Մեկուսի) Ո՞ր սատանան փը-
չեց . . .

ԲԱՐԹ, (Զանի գիծաւորելով) Ա՛խ , Վա-
սիլ բարեկամ իմ , ուրախ եմ որ
ցաւք անցուցիր . սուրենն հիւանդու-
թիւնդ ծանրկէկ չէ եղեր : Յիրաւի,
պարոն Լեւոնը վիճակիդ վրայ բե-
րած լուրերովը զիս զարհուրեցուց .
եթէ կուզես հարցուր սնոր . ես ալ
քեզ տնանելու կուզայի թէ որ չար-
դիլէր . . .

ՎԱՍԻԼ, (Հաւարած) Պարոն Լեւոնը . . .

ՖԻԿ, (Ուրախ գետին կը զարնէ) Լէ՛յ
դս ինչ է . մինչեւ իրկուն սրասել
պէտք է սնիթնալ մօրուքի մը հա-
մար . . . կրողը տանի սափրին ալ
ժուլին ալ . . .

ՎԱՍԻԼ, (Ամենուն դէմքը նայելով) Պա-
րոններ , չնորհ ըրէք հասկըցունելու
ինծի . . .

ՖԻԿ, Երթալէս վերջը որչափ կու-

զես հետը խօսէ :

ՎԱՍԻԼ, Բայց թող մէյմը խմանամ . . .

ԿՈՄՍ, Վասիլ, լաւ կընես իմ է որ լը-
նես . կարծես թէ նոր լուր մը պիտի հա-
ղորդես պարոն Բարթամին , որ սոմն
թան դիտէ : Ես արգէն խնայուցի ա-
նոր դիս հոս խրկելը երաժշտութեան
զատը քու տեղդ տալու համար :

ՎԱՍԻԼ, (Աւելի զարմանքով) Երաժշ-
տութեան դաս . . . Լեւոն . . .

ՎԱՐԴ, (Աւ Վասիլ մեկուսի) Խնդ-
րեմ, պարոն Վասիլ , զմեզ սուտ չհա-
նես , ըսելով թէ Լեւոնը քու աշա-
կերտդ չէ . սալա թէ ոչ աչքդ բաց ,
սոմն թան կարես , տալին ու վրայ
կընես :

ՎԱՍԻԼ, Վսիլ , վնց . . .

ԲԱՐԹ, Յիրաւի կըսեմ , պարոն
Վասիլ , աշակերտդ խիստ տաղանդա-
ւոր մէկն է :

ՎԱՍԻԼ, (Աջած) Իմ աշակերտս . . .
(Յած) իմ գալուս պատճառը կոմսին,
տունէն ելլելը քեզ խնայունել էր :

ԲԱՐԹ, (Յած) Արդէն տեղեկու-

Թիւն ունիմ, ունիմ, լսէ :

ՎԱՍԻԼ, (Յած) Ո՞վ ըստու քեզ :

ԲԱՐԹ, (Յած) Ո՞վ պիտի ըսէ : ահա
առ պարտնը :

ԿՈՄՍ, (Յած) Անշուշտ ես, քիչ
մը տկամնջ գիր ինծի :

ՎԱՐԳ, (Յած առ Վասիլ) Քիչ մը
ափ 'ի բերանն նախանէ, ինչ կըլլայ :

ՅԻԿ, (Յած առ Վասիլ) Ի՞նչ, ինձ նայէ,
դատարկ դուիս, խնւէ ես :

ՎԱՍԻԼ, (Մեկուսի) Այս ինչ խաղատ-
ապակովիս է : Ղիս անբանի տեղ դրեր
էք, կատակերդ պակիւն կը խաղաք :

ԲԱՐԹ, (Բարձր) Է՛յ, պարտն Վասիլ,
փաստարանին հետ ինչպէ՞ս ըլլիր . . .

ՅԻԿ, փաստարանիդ խօսքը ալ
դիշերուան ձգէ :

ԲԱՐԹ, (Առ Վասիլ) Միտակ հարց-
մունք մը ունիմ, փաստարանէդ
դմէ ես :

ՎԱՍԻԼ, (Շուարած) փաստարան մի :

ԿՈՄՍ, (Վարտելով) Ի՞նչ, միթէ փա-
տարանը չտեսնիր :

ՎԱՍԻԼ, (Անհամբեր) Է՛հ, չէ ըսի
ան, չտեսայ փաստարանը :

ԿՈՄՍ, (Առ Փարթաժ մեկուսի) Հիմա
ինչո՞ւ համար մէկ հոգիին առջեւ
այդպիսի խօսքեր եւ բացատրու-
թիւններ կը քանատ : հիմա ստունը
չէ, ճամբէ, ճամբէ Վասիլ :

ԲԱՐԹ, (Յած, առ կոմն) Իրաւ որ
իրաւունք ունիս : (Վասիլին) Բայց
չիմացուցիր ինձ թէ ինչպէ՞ս քան-
կարձ հիւանդացար :

ՎԱՍԻԼ, (Բարկութեամբ) Ի՞նչ բա՛ւ
կուզես, չեմ հասկնար :

ԿՈՄՍ, (Մեկուսի, անոր ձեռքը քսակ մը
լծադէ) Այո, պարտնը կը հարցնէ
թէ այդ ցաւադար վիճակով ինչպէ՞ս
չլար մինչեւ հաս եկար :

ՅԻԿ, Մահուան պէս գիղնած է

դէմքը :

ՎԱՍԻԼ, Հո՛ն, հո՛ն, հիմա ոտքս ջու-
րը խջաւ . . . :

ԿՈՄՍ, Սիրելի Վասիլ, գնան, սրտ-
կէ գնան, հանգիստ չեմ, եւ կեր-
պարանքդ զմեզ ահագոյի մէջ կը
ձգէ : Գնան պառկէ, գնան :

ՅԻԿ, Երեսիդ դպնը նետեր է, դը-
նան պառկէ :

ԲԱՐԹ, Արդարեւ ջերմիդ հոտը մը-
ղոն մը հեռուէն քիթիս կը դարնէ,
գնան, գնան պառկէ, քարեկամ :

ՎԱՐԳ, Ինչո՞ւ համար անկողնէդ ե-
լար : կըսեն թէ ջերմը տարտիախիկ
է, գնան պառկէ, գնան :

ՎԱՍԻԼ, (Աստիկ դարձացմամբ) Եր-
թամ պառկիմ :

ԱՄԵՆՔԸ, (Մեծահն) Անտարակոյս,
պէտք է որ երթաս :

ՎԱՍԻԼ, (Ամենուն երեսը նայելով) Սի-
րաւի, պարտններ, ստիկի քաշու-
ղէն չըլլար : կը նայիմ որ առին թան
փոխուեր է եւ ես հաս օտարականի
մը պէս եմ :

ԲԱՐԹ, Վաղը տեսնուինք, թէ որ
աղէկի դառնաս :

ԿՈՄՍ, Վասիլ, վաղը կանուխկէկ
կուգամ գրեզ տեսնելու :

ՅԻԿ, Կողաչեմ, այս դիշեր տղէկ
մը տաքցիր, քրաշնիր :

ՎԱՐԳ, Գիշեր բարի, պարտն Վա-
սիլ :

ՎԱՍԻԼ, (Մեկուսի) Դժոխքը տանին
դիս թէ որ այս խօսքերէն բո՞ն մը
հասկըցայ, իսկ եթէ այս քսակն ալ
չըլլար . . . :

ԱՄԵՆՔԸ, Բարի գիշեր, պարտն Վա-
սիլ, բարի գիշեր :

ՎԱՍԻԼ, (Գուրաւելով) Շատ աղէկ,
բարի գիշեր, գիշեր բարի :
(Ամենքը ուղիկից կըլլան անոր ծիծաղելով),

ՏԵՍԻԼ ԺԲ.

ՆԱԽՈՐԴԻ (Բայ 'ի վառելէն)

ԲԱՐԹ. (Ծանր ձայնով) Ես այս մարդուն դէմքը չհաւնեցայ :

ՎԱՐԴ. Աչուքները կարծես թէ դարձած էին :

ԿՈՄՍ. Բայ օդը զարկած է զինքը :

ՅԻԿ. Ղաւք ալ դիտեցիք թէ ինչպէս առանձին կը խօսակցէր . Նայէ ինչ է մարդս . խոչունի պէս , հովի պէս քան մը : (Բարձրաձայն) Էյ , ալ այս անգամ ըսելիք չկայ , հարկուա պիտի ածիլուի : (Վառելէն շատ հեռու աթոռ մը կուտայ և որբիւք կը պատրաստէ) :

ԿՈՄՍ. Աչիւ օրիորդ , դուսդ չաւարտած՝ երաժշտական արհեստին վրայ , զոր քեզի սարկեցունելու սրատիւք ունիմ , քանի մը կարեւոր դիտելիք կան քեզի հաղորդելու : (Կը մօտենայ և անոր ականջէն զարկը խօսի) :

ԲԱՐԹ. (Աւ Զեկարօ) Էյ , մէկզի կեցիր , կարծես թէ դիտմամբ առջեւ կուգատ կը կանգնիս որպէս զի չտեսնեմ . . .

ԿՈՄՍ. (Յած աւ վարդաւհի) Վա՛ն դակին բանային քովս է արդէն , կէս գիշերին հոս ենք , դիտցած ըլլաս :

ՅԻԿ. (Սրբիւք Բարձրաձայն վեզը անցուցելով) Տեսնելու ինչ կույ . թէ որ պարի դաս ըլլար , նայելու հետաքրքրութիւնդ կաժէր , բայց երկու ձայնը հեռուէն . . . այի , այի . . .

ԲԱՐԹ. Ի՞նչ եղար :

ՅԻԿ. Սէքս բան մը մտաւ , ինչ է արդեօք : (Գլուխը կը մօտեցունէ) :

ԲԱՐԹ. Մի՛ , մի՛ չիմեր :

ՅԻԿ. Զախ աչքս է , կաղաչեմ ,

քիչ մը ուժդին փչէ : (Բարձրաձայն Զեկարօն գլուխը կը բռնէ վեզէն կը նայի , ռաստիկ կը հրէ անդին և կերթայ սիրահարներուն ետեւ կայնելով անոնց խօսակցութիւնը մօտիկ կընէ) :

ԿՈՄՍ. (Յած աւ վարդաւհի) Իսկ նամակիդ դալով տոնայիս շիրիթութիւն մը առաւ դիս հոս տեղ երեւալու . . .

ՅԻԿ. (Հեռուէն , կակնարկէ) Հըմ . . . հըմ . . .

ԿՈՄՍ. Էլ իմ ծարսեալ կերպարանքըս անօգուտ դանալու . . .

ԲԱՐԹ. (Երկուքին մէջ տեղ բռնելով) Ծպտեալ կերպարանքդ մի . . .

ՎԱՐԴ. (Զարհուրած) Ա՛հ . . .

ԲԱՐԹ. Հաստ լաւ , տիրուհիս , չաստ լաւ . մի վրդովիր , ի՞նչ մինչեւ իմ աչքիս առջեւ , իմ ներկայութեանս աչքս պէս զիս անարդելու , նախատեսու կը յանդգնիք :

ԿՈՄՍ. Ի՞նչ ունիս , Տէր իմ :

ԲԱՐԹ. Ներկայուոր , մասնին լիւռն :

ԿՈՄՍ. Պարոն Բարթամ , թէ որ այդպէս միշտ խելքիդ դալով օրն 'ի բուն պիտի փրփրիս , ինչպէս որ աւանատես եմ , դարմանք չեն ուրեմն այս օրիորդը կինդ ըլլալու դժկամա կութիւնս ցուցնելու :

ՎԱՐԴ. Ես , ես անոր կենսակից ըլլամ : Ես իմ կեանքս այսպիսի նախանձոտ ձերուկի մը հետ անցուցնեմ , որուն ամենամեծ շնորհքը ինձի դարչելի դերութիւն մը պարգեւել պիտի ըլլայ : Ո՛հ Աստուած , չընէ :

ԲԱՐԹ. Ո՛հ , ի՞նչ կը լսեմ :

ՎԱՐԴ: Այո՛, բարձրաձայն կըսեմ որ լսես, իմանա՛ս որ հողիս եւ մարմինս պիտի նուիրեմ զիս այս անգիւր բանտէս կորզող աղատող մար-

դուն, այս զնտանէս, ուր որ թէ անձս եւ թէ ստացուածքս անիրաւաբար լծի տակ կաշկանդուած են: (Վարդաւահին դուրս կենէ):

ՏԵՍԻՆ ԺԳ.

ԲԱՐԹԱՄ, ԿՈՄՍ, ՅԻԿԱՐՈ

ԲԱՐԹ: Կատողութենէս կը խըղ-
դուիմ:

ԿՈՄՍ: Ստուգիւ, տէր իմ, շատ
գոմարին բան է որ կին մը...

ՅԻԿ: Ի հարկէ, ծաղկահասակ կին
մը եւ ալեւոր մարդ մը անհամեմատ
բաներ են, որ իրաւամբ ձերունուդդ
դլուխը կը տաքնապեն:

ԲԱՐԹ: Գեռ, դեռ երեսի ջուր ու-

նիք բերան բանալու, երբոր տաք
տաք դործի վրայ բռնեցի զձեզ: Անի-
ծեալ սափկիչ, ձեռքէս դայ...

ՅԻԿ: Ես պէտք է որ քաշուիմ,
խելքին դպեր է:

ԿՈՄՍ: Ես ալ նոյնպէս, տարակոյս
չկայ որ խենդ է:

ՅԻԿ: Փախումի է, փախումի...
(Դուրս կենեն):

ՏԵՍԻՆ ԺԳ.

ԲԱՐԹԱՄ (Հաւածելով)

ԲԱՐԹ: Փախուկը միլ է, վատողի
խաբէբաներ, սասանային արբան-
եակները, որուն պաշտօնը հոս տեղ
կատարելու եկեր էք, կրողը տանի
զձեզ... փախուկ եմ ա... կոյր էի
եւ... ինչպէս սա րոյսը կը տեսնեմ այն-
պէս ալ տեսայ զիդենք որ... եւ լըր-
բարար կուզեն ուրանալ... անս,
այս հանելուկը մինակ Վասիլը կարող

է մեկնել... այո՛, կանչել տամ. ո՛ր կայ
հոն... նորէն մոռցայ որ ամենքը
սատկեր են... դրացիներէն մէկը,
կամ առջեւս ելլողը բռնեմ խրկեմ,
Յիրաւի, խենդանալը բան մը չէ,
խենդենալը բան մը չէ:

(Միջնաբերն ժամանակը թատրոնը կը
մթանայ, փթորկի ձոյն կը լսուի, եւ
երգենը կը նուագէ:)

ԱՐԱՐ ԶՈՐՐՈՐԴ

(Թատրոնը մութ է)

ՏԵՍԻՒ Ա.

ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՍԻԼ (Թղթեալ լապտեր մը 'ի ձեռին) :

ԲԱՐԹ. Ի՞նչ, պարոն Վասիլ, ըստուղիւ չես ճանչեր ան մարդը, խնչպէս կարելի է այդ բանը :

ՎԱՍԻԼ. Եթէ բան գործ չունիս հազար տնտամ հարցուր, միշտ նոյն պատասխանը պիտի ընդունիս, Թէ որ Վարդուհին գիրը քեզի յանձնեց ըսել է թէ կոմիտն պատգամաւորն է, Բայց ինձ չնորհած չքեղ պարզեալն նայելով չառ կարելի է որ նոյն ինքն կոմիտն ըլլայ :

ԲԱՐԹ. Շատ հաւանական չերեւիր, ըսելեամ, Բայց սա պարզեւք, է՛հ, ինչո՞ւ համար ընդունեցար :

ՎԱՍԻԼ. Ի՞նչ ընէի, Ես նոյն միջադէպին կարծէի թէ վիճի տակ եղած գործին վրայ միտումներէք, եւ զիս ծաղրել կողգէիք, Խոկ այնպիսի կոմիտն որ արտադաներու մէջ ոսկում լիքը տակ մը ինծի միշտ անհաւատակելի վատտ մը երեւցած է, Բայց վերջապէս ինչ է որոշումը :

ԲԱՐԹ. Թէ որ իմ տեղս ըլլաս, Վասիլ, վերջին հիւզ ալ չես թափեր աս աղջկան հետ կարգուելու համար :

ՎԱՍԻԼ. Հշմարիտը կողմն բարեւկամ, ես այնպիսի բան չեմ ընել, որ եւ իցէ ստացուածքի մասին, բարիք մը ձեռք ձգելը չէ դիտաւոր քանը, այլ բանը զանի վայելելով երջանիկ ըլլալն է, Թէ որ իմ կար-

ծիքս կը հարցունես, չսիրող կնկան մը հետ կարողութիւնը վտանգի դուռ . . .

ԲԱՐԹ. Իմացայ վտրձանք է եւ . . . կը վախնաս :

ՎԱՍԻԼ. Տարակոյս մը կայ, պարոն . . . այստարի քանի քանի հատ պատահեցաւ . . . ես ըլլամ տեղդ տնոր սիրտը չեմ բռնարարեր :

ԲԱՐԹ. Վարձքդ կոտոր, պարոն, Լաւագոյն կը սեպեմ որ զիս տանելով ինքը լայ սղբայ, քան թէ ես մեռնիմ, ամոր հետ չի կարողուելու համար :

ՎԱՍԻԼ. Այդ ուրիշ բան է, կը մեռնիս հոն, Ուրեմն կարգուէ, բարեւկամ, շուտով կարդուէ :

ԲԱՐԹ. Իմ միտքս ալ այդ է, եւ այս գիշեր հարմնիքը պիտի կատարեմ :

ՎԱՍԻԼ. Ուրեմն միտս բարեւ, միտակ աշխատէ որ աշակերտուհիդ առջեւ բոլոր թշնամիներդ սեւըցունես եւ դժոխքին անդունդը զըրպես :

ԲԱՐԹ. Այդ կէտը չեմ մոտնար :

ՎԱՍԻԼ. Զրպարտութիւն, բժիշկ, զրպարտութիւն, Այս է այստեղայ բանուի ստակը :

ԲԱՐԹ. Ահաւասիկ Վարդուհին գիրը, զոր Լեւոնը ինձ տալով ակամայ կամօք գործածելու կերպն ալ սորվեցուց :

ՎԱՍԻԼ, Այ մնաս բարեաւ, մոմը
չորսին ամենքնիս ալ հոս կը դանդա-
ւինք :

ԲԱՐԹ, Ժամը չորսին ուշ է :

ՎԱՍԻԼ, Անկէք ատաճնաւ անկարե-
ւի է : Նոտարը ուրիշ անդ զբաղած
է :

ԲԱՐԹ, Ի՞նչ, ուրիշ ամուսնութիւն
ալ կայ :

ՎԱՍԻԼ, Այո՛, Գիկարօ ստիբիլին
առնը . վասն զի իր քրոջը աղջիկը
կը կարգէ :

ԲԱՐԹ, Ի՞ր քրոջը աղջիկը . բայց
քրոջ աղջիկ չունի :

ՎԱՍԻԼ, Այոյդէս ըսեր են նոտարին :

ԲԱՐԹ, Սա անողամը նորէն որո-
գայի՞ մը կը լարէ . ինչ սատանայու-
թիւն է

ՎԱՍԻԼ, Կարելի է մտկարկել որ . . .

ԲԱՐԹ, Ո՛ր դիտէ . աս մարդիկնորէն
վախնալու է . . . այնպէս արաղաշարժ

են եւ ուշիմ որ . . . բայց տուած
լուրդ միաքան նորէն պզտորեց : Գնա՛,
դնա նոտարը առ եւ հոս անմիջապէս
զարձիր :

ՎԱՍԻԼ, Զե՛ս յսեր սր կանձրուէ
սոսկալի օդ մը կայ դուրսը . բայց
քու սիրոյդ ամեն բան յանձն կառ-
նում : Ի՞նչ կընես , խնդրեմ . . .

ԲԱՐԹ, Մինչեւ դուռը պիտի ու-
ղեկցիմ քեզ : Մարդ չունիմ . բոլոր
սպասաւորներս հաշմանդամ ըրինձը-
դեցին :

ՎԱՍԻԼ, Հոգ չէ , ես իմ լապտերս
ունիմ :

ԲԱՐԹ, Ահաւասիկ , Վասիլ , առ սա
պտտաւակը , ուղած դուռդ բաց : Ես
քեզ կսորսանմ , նոտարէն եւ քեզնէ
դատ ճանճ անդամ պիտի ներս չառ-
նեմ այս գիշեր :

ՎԱՍԻԼ, Այսպիսի դդուշութիւննե-
րով դործդ յաջող սլիտի երթայ :

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ (Իր խուցէն ելելով)

ՎԱՐԴ, Խօսակցութեան ձայն մը
զարկաւ ականջս : Ճիշտ կէս գիշեր
է : Լէնտօրը ինչո՞ւ չերեւցաւ : Այս
գէշ օդը անգամ իր նոյատակիննը-

պաստաւոր է Ա՛հ , Լէնտօր , ար-
դեօք դիս խաբեցիր . . . բայց չչուկ
մը կը լսեմ . . . վայ դիտիս , դաստի-
արակա է , փախչիմ , փախչիմ :

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ, ԲԱՐԹԱՄ.

ԲԱՐԹ, (Ճրգով մը ներս կուգայ) Վայ ,
Վարդուհի , որովհետեւ դեռ արթնում
ես

ՎԱՐԴ, Ես ալ պառկելու սլիտի եր-

թայի :

ԲԱՐԹ, Այս սոսկալի եւ փոթոր-
կալի օդին քնանալը դժուար է , ես
եւս ալ չատ ստիպողական ըսելիքնե՛ք :

ունիմ քեզի :

ԱՅՐԴ. Ի՞նչ է ըսելիքդ , Պարոն :
Բաւական չէ՞ զիս ցորեկները տան-
ջելդ :

ՌԱՐԹ. Վարդուհի , մտիկ ըրէ ին-
ծի :

ԱՅՐԴ. Վաղը մտիկ կընեմ :

ՌԱՐԹ. Կաղաչեմ վայրկեան մը մի-
այն :

ԱՅՐԴ. (Մեկուտի) Թէ որ ելլայ դու ,
ի՞նչ պիտի ընեմ :

ՌԱՐԹ. (Անոր նամակը ցոյց տալով)

Այս գիրքը կը ճանչնաս :

ԱՅՐԴ. (Ճանչելով) Ա՛հ , Տէր Աստ-
ուած . . . :

ՌԱՐԹ. Վարդուհի , բնաւ միտք
չունիմ քեզի յանդիմանելու այս բա-
նիս համար : Քու տարիքդ եղողները
կրնան երբեմն մուտքիլ բայց ես քու
բարեկամդ եմ , մտիկ ըրէ ինծի :

ԱՅՐԴ. Հիմա խելքս դվսէս կը թը-
ռի :

ՌԱՐԹ. Այս նամակը զոր սոս Ալ-
մալեան կոմսն գրած ես . . . :

ԱՅՐԴ. Առ Ալմալեան կոմսն :

ՌԱՐԹ. Այո , նայէ ի՞նչ անողորմ
մարդ մ'է : Սոյն զիրը ընդունելուն
պէս կսկսի ասելիս անդին պարծե-
նալ , եւ այն իմ ձեռքս անցաւ այն-
պիսի կնիկէ մը , որուն սիրոյն հա-
մար զքեզ մուրցեր , զոհեր է :

ԱՅՐԴ. Ալմալեան կոմսը . . . :

ՌԱՐԹ. Այո կը տեսնեմ որ կը հի-
անսա կը մնաս այսպիսի սնորէնու-
թեան մը վրայ : Վարդուհի , կանայք
իրենց անիրարձութեամբը միշտ միա-
միտ եւ դուրահաւան կըլլան : Բայց
աչքդ բաց եւ իմացիր թէ ի՞նչ ահ-
ռելի թակարթով զքեզ պիտի որսան
եղեր : Այն կիներ ամեն բան ծանայց
ինձ , թերեւս քեզի պէս վտանգա-

ւոր հետամուտէ մը աղատելու մտք
Յիրաւի , քանի յիշեմ դողս կը բռնէ :
Ալմալեանը , Ֆիկարօն , եւ Լեւո-
նը , որ Վասիլին կեղծ աշակերան
է , եւ իրօք կոմսին վատ արքանեա-
կը , մէջերնին սոսկալի դաւակցու-
թիւն մը հնարեր են եւ զքեզ այն-
պիսի անդուգի մէջ պիտի դահալի-
մեն եղեր , ուսկից ապառիկդ անհնա-
րին լսան մըն էր :

ԱՅՐԴ. (Ցաւագին) Ո՛հ , ի՞նչ ահաե-
լի ոճիր . . . Լէնատօրը . . . ի՞նչ այն
պատմանն . . . :

ՌԱՐԹ. (Մեկուտի) Վայ , Լէնատօրն
է եղեր :

ԱՅՐԴ. Ալմալեան կոմսին . . . ու-
րիշի մը համար զիս հրապուրելու ե-
լեր է . . . :

ՌԱՐԹ. Այդպէս ըսիննամակդ տա-
լով :

ԱՅՐԴ. (Կտաղած) Ա՛խ , այս ի՞նչ ա-
նիրաւութիւն է . . . պիտի պատմեմ
դինքը , Պարոն , դու հետո կարդը-
ւելու կը վաժառքէիր արդէն . . . :

ՌԱՐԹ. Գիտես արդէն ի՞նչպէս կայ-
րիմ , կը մրկիմ քեզի համար :

ԱՅՐԴ. Եթէ նոյն կրակով գեռ կը
վառիս , ես քուիդ պիտի ըլլամ :

ՌԱՐԹ. Լաւ , լաւ , այս դիչեր նո-
տարը պիտի գայ հոս :

ԱՅՐԴ. Այս բաւական չէ : Ո՛ր եր-
կին . այս ի՞նչ նուաճութիւն է իմա .
դիտցիր , պարոն , որ անգգամ նեն-
գաւորը այս դիչեր սա վանդակէն
ներս պիտի մտնէ , որուն լսանալին
վարպետութեամբ մը քովէդ գող-
ցան :

ՌԱՐԹ. (Բանալիներուն փռնջը քնե-
լով) Ա՛խ , սնորէններ : Աղջիկս , ալ
քովէդ չեմ հեռանար :

ԱՅՐԴ. (Սոսկումով) Ա՛հ , կը դողդո-

զամ, պարոն : Հապա թէ որ սրով
եւ. հրայանով գան, ինչ պիտի ը-
նենք :

ԲԱՐԹ. Աղէկ ըսիր . վրէժ քակե-
լու առիթը ձեռքէ չփախցունեմ.
Ի՞նչ վարչուհի, Մարինային խուցը
գնա, եւ ներսէն լաւ մը կըզտակը
դիր : Ես երթամ գինուորներ բերեմ
եւ տան մէջ անոր դառն ապստեմ,
թէ որ անդամ մը իբրեւ գող զին-
ուորներու ձեռքը անցնի թէ վրէժ

տռած եւ թէ աղատած կըլլանք .
վստահ եղիր որ քու հաւատարմու-
թեանդ փոխարէն իմ սէրս պիտի մը-
խիթարէ զքեզ :

ՎԱՐԴ. (Յուսահատ) Խնդրեմ մոռ-
ցիր միմակ իմ մուրուքիւնս : (Մե-
կուտի) Ես իմ յանգգնութեանս պա-
տիժը գտայ :

ԲԱՐԹ. (Երթալով) Օ՛ն երթամ անոր
որոգայթս լարեմ, վերջապէս ըբի չը-
րի, աղջիկը ձեռք անցուցի, (Կերթայ) :

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՎԱՐԴՈՒՋԻ

ՎԱՐԴ. Իր ոխով պիտի մխիթարէ
եղեր . . . զիս թշուառս . . . (Թաշկինա-
կը կը հանէ և կակոխաստիկ լալ) Ինչ
ընեմ հիմա . . . հիմա ուր որ է կու-
գայ : Միտքս դրի անոր սպասելու
եւ վատութիւնը երեսին տայու :
Քանի որ այս անխառնութիւնը գոր-
ծեց, չեմ վախնար, ալ չի կրնար

բռնել զիս . . . Ա՛հ, եւ որչափ ա-
րիաստութեան կարօտ եմ : Ա՛յն աղ-
նիւ դէմքը, անուշ ճակատը, սըր-
տաշարժ ձոյնը քանի . . . բարէ,
խաբեքայի մը լրտեսը ու արքանեա-
կըն է եղեր : Ա՛խ, որչափ ողորմելի,
ողորմելի եմ ես . . . Տէր Աստուած . . .
վանդակը կը բանան : (Ներս կը քաշուի)

ՏԵՍԻԼ Ե.

ՎՈՄՍ, ՅԻՎԱՐՈ (վերաբերու մը հագած, պատահանը կերեի)

ՅԻՎ. (Դեպ ի գուրս կը խօսի) Ոտքի
չախ լսեցի . մէկը ձգեց վախաւ .
մանեմ կըսես :

ՎՈՄՍ. (Դբեմ) Մօրդ էր :

ՅԻՎ. Ո՛չ :

ՎՈՄՍ. Վարդուհին պիտի ըլլայ
որ քու վայրենի դէմքէդ սարսափած
փախած է :

ՅԻՎ. (Ներս խաթը կը ցտակէ) Այն-

պէս կերեւի եւ ինձ . . . անձրեւ, փո-
թորիկ, որոտում ու փայլակ չի նա-
յելով վերջապէս հասանք :

ՎՈՄՍ. (Երկուր կրկնոց մը հագած)
Ձեռքդ ինծի տուր . (Ինքն ալ վառ կը
ցտակէ) Յաղթանակը մերն է :

ՅԻՎ. (վերաբերու կը նետէ) Կար-
ծես թէ չորս կողմէ գնդակէ . . .
անձրեւային գնդակներէ զարնուած

կը գտնուանք : յիբաւի սքանչելի օ-
ղըն մըն է բազմ ընտանեւա համար :
Տէր իմ , դու խնչպէս կը գտնես այս
գիշերային օգը :

ԿՈՄՍ. Սիրահարի մը համար ըզ-
մայելի է :

ՖԻԿ. Խօսք չի կայ . բայց խոր-
հրդակցի մը համար փոքր խնչ . . .
հայտն թէ որ դան մեղ այս տեղ կո-
խեն , խնչ ասորս պիտի աւանդ :

ԿՈՄՍ. Դաւն հետա չես մի : Ես
ուրիշ հոգ մը աւելիմ . ի՞նչ որ օրիպ-
ղը չուղէ գաստիարակին տանիանէն
գտաուի , այն սամն խնչ պիտի ը-
նենք :

ՖԻԿ. Անհիմն մտաւորք : Աղջկան
վրայ երեք զօրաւոր գրգռիչ ունիս :

աէր , առեղութիւն եւ երկիւղ :

ԿՈՄՍ. (Ի՛նչպէ՛ս ի՛նչեք մութին կը նայի)
Բայց ես կը մտածեմ ի՞նչ խնչպէս
բազէ ի՛ր պ ըսեմ անոր որ նստարը
զմեղ կարգելու համար քու տունդ
կըսպասէ : Այս խորհուրդս տարօրի-
նակ եւ յանդուգն պիտի սեպէ եւ
զիս ալ սնովեներ :

ՖԻԿ. Թէ որ նա զքեզ անովեներ
անուանէ , գուն ալ զինքը անուով
կոչէ : Կանայք կախարծին որ մար-
դիկ զիրենք անուով անուանեն
երկար խօսք խնչ պէտք է . ի՞նչ որ
անոր սէրը փափաքածիդ պէս ջերմ
գտնես , այն սամն մի ըլլալդ անոր
կը յայտնես , եւ խնջն ալ քու զգաց-
մանցդ վրայ վստահ կը մնայ :

ՏԵՍԻՆ Զ.

ԿՈՄՍ. ՎԱՐԴՈՒՆԷԻ, ՖԻԿԱՐՕ (Ու սեղանին վրայ եղած մամիւրը կը վառէ)

ԿՈՄՍ. Ահա ապիկ , խնքը . . . իմ
գեղանի վարդուհիս է :

ՎԱՐԴ. (Շինովի համեմտութեամբ)
Պարոն , սկսեր էի անձկանալ տա-
րակուսիլ քու գալատեանդ վրայ :

ԿՈՄՍ. Զմայելի անձկութիւն . . .
Աղինւ Օրիորդ , վիճակիդ գտնու-
թենէ օգուտ մը քաղել չի կարծուե-
լու համար , չի վայելէր արգարեւ խնձ
առաջարկել քեզ իմ թշուառ բազ-
զիս բարդակից ըլլալու , սակայն ե-
թէ կամովին աստատանարան մը
ընտրելու յօժարա ի՞նչ ունիս , կերչ-
նում պատուեցս վրայ . . .

ՎԱՐԴ. Պարոն , թէ որ ձեռքս առ
քեզ կարկառելն ետեւ , սիրտս ալ
անմիջապէս քեզ ջնախելի , զոչն
հիմա հոս չէիր գտնուեր : Թերեւս

այս մեր տեսութեան մէջ անկանոն-
րան մը նշմարուի . բայց զայն ան-
հրամշտ հարկի մը տալա՞յ՝ յետմիջ
որ զիս մեղադարտ չես գտներ :

ԿՈՄՍ. Ուրեմն , դու վարդուհիս , կը
գիշտնիս թշուառի մը , շաղիւտակամ
եւ անհարուստ մարդու մը կենտկի-
ցը ըլլալու . . .

ՎԱՐԴ. Հարցաւորիւն : Աղետա-
կանութիւն : Ա՛հ , ասոնք բազմին
պտտահակամ խաղերն են : Թէ որ
միմակ քաջ համոզուիմ որ սէրդ եւ
խորհուրդներդ անպատիւ են եւ
անստու . . .

ԿՈՄՍ. (Անոր հոգը ետնով) Ա՛հ ,
վարդուհիս , կը սիրեմ , կը պաշտեմ
զքեզ . . .

ՎԱՐԴ. (Արամած) Հեռու , հեռու ,

կեցիր, անօրէն դու... ինչպէս կը
յանդգնիս սղծելու... դու գիտ կը
նորոշուես... Են կորիր, ալ ինծի հա-
մար փառնորդութիւն անձ մը չես դու :
Այդ խօսքը կըստարտէր բնութեդ որ
զքեզ յատեն, քառահարմար, Բայց ըզ-
քեզ քառ-խղճից խոսքին չգտատար-
տած, (չալով) ծանիր որ ես գքեզ
կը սիրէի, քառ խնայիր որ քառ ան-
բարդ փնտախիդ մտնախից ըլլալը իմ
երջանկութիւնս կը համարէի : Թըշ-
ուտուտանս Ահաօր - պատարտաւ էի
ամեն թան խնայող քառ ետեւեդ գառ-
րու համար : սակայն քանի որ իմ
բարութիւններս չարանչար եւ վատ-
րէն գործածեցիր, քանի որ անօրէ-
նութեանս մը զիս որսալով սոյն սու-
կալի Արմալեան կամին ծախելու
կողմնակիր, ես ուղ այս իմ տկա-
րութեանս մէկնչանք ձեռք ձգեցի :
Մի թէ կը համշնոս այս նամակը :

ԿՈՐԾ. (Աշխուժով) Կատարարակիդ
ատուածը չէ :

ՎԱՐԴ. (Հպարտութեամբ) Այո, եւ
այս թանկա համար առ այն շնորհա-
պարտ եմ :

ԿՈՐԾ. Ո՛հ, Ատուած, որ քան
երջանիկ եմ : Այդ նամակը՝ ես սուտի
անոր, այդ նամակը՝ տալիս արդիս
թաղայի մը մէջ իմ ձեռքս յանձ-
նեցի, անոր վատահոթ իւնը պրաւե-
լու պիտեմար : սակայն ժամանակ
չգտայ քեզի իմ ներքին խորհուրդս
հազարիւրու : Ա՛հ, Վարդուհիս, ու-
րեմն ստոյգ է գիտ այդպէս անկեղ-
ծութեամբ սիրելի...

ՅԻԿ. Տէր իմ, կին մը կը փնտը-
ռէիր որ զքեզ մի միայն քառ անձից
համար սիրէ...

ՎԱՐԴ. Զոյք կանուանէ Տէր :

ԿՈՐԾ. (Իր լայն կրկնոյն նետելով շքեղ

հագուստով կեդեւի) : Ո՛ր ջնաշխարհիկ
օրիորդ, բաւական եղաւ այսքան
ժամանակ, ծարեալ կենալս : Ու-
րբ ինչոյ երջանիկ անձը Ահաօրը
չէ բնաւին : Ես նոյն ինքն Արմալ-
եան կոհն եմ, որ վնց տալէ ի վեր
սիրով պատուած թախառական ըզ-
քեզ փնտախու ելեր էի :

ՎԱՐԴ. (Ամօին փառելով) Ա՛հ...

ԿՈՐԾ. (Ահաւորով) Յիկարօ :

ՅԻԿ. Բան մը չէ, յուտով կանց-
նի, սիրող հանգարտարանէ, Տէր իմ,
ինպուժեան անուշ այլաւութեան
գէշութիւն չի ծաղիր : Ահաւորիկ,
ահա ինքզինքը գտաւ : Արեւ վնայ,
որչաւի գեղեցիկ է...

ՎԱՐԴ. Ա՛հ, Ահաօր... Ա՛հ, այա-
րոն, որչաւի մեղադարտ եմ : Այս
իրիկուն իսկ քիչ մնաց պատարա-
կիս հետ սխալ սրակաւէի :

ԿՈՐԾ. Դու ալ իմ պատկուէիր,
Վարդուհի :

ՎԱՐԴ. Այո, անով պատիժս սխա-
տի դանէի եւ կիսնքս զքեզ անե-
րով սխալ տնայունէի : Ա՛հ, Ահաօր,
որչաւի մեծ տանջանք մըն է արդի
մը ատեղ երբ նոյն սիրալ սխալու
համար ստեղծուած է :

ՅԻԿ. (Պատուհասը կը նայի) : Տէր իմ,
մեր եկած տեղէն պատնայ անհարկն
է : տանգուղը վերայեր եմ :

ԿՈՐԾ. Վերայեր եմ :

ՎԱՐԴ. (Հիօթած) Այո, ես... բը-
ժիշկը վերջունեղ տուած է : Ահա իմ
գիւրահաւանութեանս արդիւնքը :
Նա գիտ խորեց, ես ուղ : միտնա-
բար տմեն թան խոտառլանեցայ : մաա-
նեցի զձեզ, Հոս տեղ ըլլալիդ քի-
տէ, եւ պօք բերելու պնայ :

ՅԻԿ. (Նորէն կը նայի շարտահան) :
Տէր իմ, փոքրիկ դուռը բանալու

հայտնաբերին :

ՎԱՐՆ. (Ստեղծելով կոմիտեի քիչը կը
հագէ կէշնայ) Ա՛հ, լէնտօր . . .

ՎՈՐՍ. (Արեւելեամբ) Վարդուհի,
քանի որ զիս կը սիրես, այնպէս չէ՞,
ես մարդէ մը չեմ վախճար . եւ դու
իմ կիսնս պիտի ըլլաս անմիջեպ : Ա-

հա ժամ է եւ միտիաքս է պատմել
այն զգուշիկ ծերուկը . . .

ՎԱՐՆ. Սի, մի սրտովեր, ներէ
անոր, սիրելի լէնտօր : Իմ սիրտս
այնքան հրջանկութեամբ լցուած է,
որ վրէժխնդրութեան համար ոգի
չունիմ :

ՏԵՍԻԼ Է.

ՆԱԽՈՐԴԷ, ՎԱՍԻԼ, ՆՕՏԱՐ

ՅԵ. Տէր իմ, ահաւասիկ մեր նո-
ւարը :

ՎՈՐՍ. Մեր վասիլ բարեկամն ալ
կեսն է :

ՎԱՍ. Վան, այս ինչ է տեսածս .
ՅԵ. Բարե՛յաժ, ինձ նայէ՛, ինչ
գիտուածով . . .

ՎԱՍ. Պարոններ . ինչ պատահ-
ւամբ . . .

ՆՕ. Արդեօ՞ք առնօք են փեսա-
ցուն ու հարսնացուն :

ՎՈՐՍ. Այո՛, պարոն, մենք ենք .
Գիտես որ մեր խօսքը Թիկարօին սու-
նը ընել էր ամուսնական դաշնակի-
րը, բայց վերջը քանի մը բանաւոր
պատճառաւ, զոր ետքը կը բացատ-
րեմ, մտածեցինք որ այս տեղը աւե-
լի յարմար է : Դաշնակիրը բերիք
հետդ :

ՆՕ. Արդեօ՞ք Արմաւիրան կոմսին
հետ խօսելու սրտիւք ունիմ :

ՅԵ. Շիշդ նոյն ինքն է :

ՎԱՍ. (Մեղուի) Արեւին առ ող-
բաւակը ինչո՞ւ համար սուսա ձեռ-
քըս . . .

ՆՕ. Տէր իմ, ամուսնական եր-
կու հատ դաշնակիր կան քովս : Զի
չիմքենք . նախ ահաւասիկ ձեր վը-

սեմութեանը, եւ այս ալ պարոն
Բարթաւմինն է որ առ օրիորդին . .
Վարդուհին հետ պիտի պաակտի .
կերեւի թէ հարսնացուները երկու քայր
են եւ մի եւ նոյն ամուսնը ունին :

ՎՈՐՍ. Շատ ստորագրեմք, յուսամ
որ պարոն Վասիլը յանձն կառնու
այս ամուսնութեան երկրորդ վիտն
ըլլալու (Ատորագրեն) :

ՎԱՍ. Բայց, վսեմախոյլ Տէր . .
իրաւ որ խելքիս հասկնալիք բանը
չէ :

ՎՈՐՍ. Գուհ ալ, պարոն Վասիլ,
ոչինչ բանով մը էը չփոխիս, ոչ-
ինչ բանով մը հիանաւ կը մնաս :

ՎԱՍ. Տէր իմ . . . հասլա թէ որ
ըմիչկը . . .

ՎՈՐՍ. (Անոր քսակ մը նետելով) Տղայ
ես, ինչ էս չգիտեմ : չուս ստո-
րագրելը նայէ :

ՎԱՍ. (Չարմանք) Զէյ . . . հէյ . . .

ՅԵ. Նայէ՛, նայէ՛, պժուարու-
թիւն մը կոյ ստորագրելու :

ՎԱՍ. (Բաակր ձեռքը կը ելնով) Ասոր
մէջ առեւի է սակին : Ի հարկէ, երբ
մէկու մը խօսք տամ, խիտո՞ ծան-
րակշիւ պատճառների սկիւք են որ
այն խոստումն չես . . . (Կռաւագրէ) :

ՆԱԽՈՐԴԻՔ. ԲԱՐԹԱՄ, ՎԱՇՏՈՆԱԿԱԼ ՄԸ, ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ, ՍՊԱՆԵՐ (Զ-հեղադ)

ԲԱՐԹ. (Տեղեկով որ կամօք վարդապետին
ձեռքը կը համբուլէ. և Չիկոբն կոշ-
տաբար վառելը կը գլկէ. կը պոռայ ու-
տարին զ զէն բռնելով) Այս ապականիքը
վարդապետին քով ինչ բան ունին.
բռնեցէք. ամենքը բռնեցէք. ես
արդէն մէկտան վիզէն բռնած եմ.
ՆՈՏ. Նոտարէկ ինչ կուզես.

ՎԱՍ. Այդ ինչ սեռակ կոտակ է.
Նոտարէկ չես ճանչիր.

ԲԱՐԹ. Կատակ չէ. ան, վառիլ,
էհ, ինչպէս եկար հոս.

ՎԱՍ. Ես պէտք է որ քեզի հարցը-
նեմ թէ դուն որ ծակը մտեր էիր.

ՎԱՇՏՈՆԱԿԱԼ. (Չիկոբն ցուցնելով)
Կեցիք նայիմ, ոյտի ճանչեմ սա ըս-
տահալը, այսպէս տարածում այս
տան մէջ ինչ բան ունիս դուն.

ՅԻՆ. Տարածում. պորտն չես տես-
ներ որ առաւօտեան եւ երեկոյեան
մէջ տեսնենք. Բայց ես ալ նորին
վսեմութեան Սրբաբնան կոմսին ըս-
պաներէն մէկն եմ.

ԲԱՐԹ. Արեւմտեան.

ՎԱՇՏ. Ա՞յլ ըսաւ թէ ասոնք դոդ
են.

ԲԱՐԹ. Կարճ կապէ. վսեմափայ
կոմս, արդէն գիտէք որ ես ամեն
տեղ ձեր վսեմութեան խօնարճ ծա-
ռան եմ, սակայն գիտէք նաեւ որ
աստիճանի մեծութիւնը այս տանս
մէջ կարեւորութիւն չունի. Ուստի
չնորճք ըրէք ասկից հետեալու.

ԿՈՍՍ. Այո, աստիճանի մեծու-
թիւնը անպօր է այս տեղ, բայց ան-
կէց պարտաւոր բանը այն է որ այս
օրիորդը իր յօժար կամօք նախապա-

տիւ համարեց ինծի հետ միասն
քան թէ քեզի հետ.

ԲԱՐԹ. Վարդապետ, ինչ կըսէ.

ՎԱՐԴ. Ըսածը ճշմարտ է. ես
ինչո՞ւ կը դարձնեմ. Միթէ չի գի-
տես որ այս գիշեր խաբերայէ մը
վրէժս պիտի առնէի. Ահա նոյն վը-
րէժս ասի.

ՎԱՍ. Ես չէի ըսեր, սիրելի բժիշ-
կըս, որ նոյն ինքն կամեն է.

ԲԱՐԹ. Իմ ինչ փոյթն է. Ամուս-
նութիւն կը սեպես դուն այս ծաղ-
րիկի ամուսնութիւն. Հասցա վիշտե-
քը ո՞ր են.

ՆՈՏ. Ամեն ինչ օրինաւոր. եւ
կարգին է. Այս երկու պարտնեւորուն
հետք ես ալ վիշտ եմ.

ԲԱՐԹ. Ինչպէս. պարտն վառիլ.
դուն ու պատրաստիցի.

ՎԱՍ. Ի՞նչ ընեմ. Այ թշուառա-
կան մարդն ալ անգիմադրելի վառ-
անք ունի պարտնին մէջը.

ԲԱՐԹ. Ես այն փոտոնքը ստակի
մը չեմ առներ. Եշտանութիւնս դո՞ր-
ծածելու իրաւունք ունիմ.

ԿՈՍՍ. Նորի խշտանութիւնդ չա-
քաշար դործածելուդ համար անա-
կորուար.

ԲԱՐԹ. Օրիորդը դեռ հասուն չէ.

ՅԻՆ. Աղտոտութիւն ստանալու հա-
մար հասունի չեն նայիր.

ԲԱՐԹ. Քեզի հետ մի կը խօսի,
սատանաներուն պարագլուխը.

ԿՈՍՍ. Օրիորդը այնիւ է եւ դե-
ղանի, իսկ ես բարձրաստիճան, դե-
ռահասակ եւ հարուստ եմ, Նա ա-
ղաս կամօքը իմ կլինս եղաւ. հիմա

Բնէ իրաւամբ եւ մի կրնայ յանդըդ-
նիլ զմեզ իրարմէ վատել :

ԲԱՐԹ. Ինչ է աղջիկը , եւ մարդ
կարող է՞ վանի իմ ձեռքէս կարգել :
ԿՈՄՍ. Պարոն , նա այսուհետեւ
քու բանական իշխանութեանդ ներ-
քեւ չի դառնար . օրինաց վահա-
նը անոր պաշտօնին է : Եւ այս
արդարութեան պաշտօնակալը , ո-
րուն գուն անձաւն հաս առաջնորդե-
ցիր քու բանութեանդ գէ՛մ զանի
պիտի պահարանէ : Հալածանք եւ
բանութիւն կրողներուն պաշտպան
հանգիստացողները միայն՝ ճշմարիտ իշ-
խաններ են :

ՊԱՏՏ. Զշմարիտ է : Սակայն այսուխի
օրինաւոր ամուսնութեան ըրած դի-
մադրութենէ ինչ կրնանք մտածել .
բայց եթէ իր սանին ստացուածները
անկանոն կերպով տնտեսներ է . եւ
կերհնչի որ իրմէ հաշիւ կը փնտռեն ,
բայց այն հաշիւը պէտք է որ՝ առայ :
ԿՈՄՍ . թող նախ մեր ամուսնու-
թեան հաւանութիւնն ստայ , եւ ես
ուրիշ բան չեմ պահանջեր :

ՅԻՎ. Բայց եթէ հարիւր ոսկւոյ
ընկալագիր մը . մեր գործը մէջը
պիտի խաղար այս շփոթութեան ա-
տեն :

ԲԱՐԹ. (կտաղած) Ամենքն ալ ինծի
գէ՛մ են . չլիտնալով դուխս տարեր
պիծակներու թոյնը խօթեր եմ :

ՎԱՍ. Արդարեւ պիծակի բոյն ,
Բժիշկ , ալ կոխկը ժողկր , եւ դոնէ

ժառանգած ստակներդ համբէ , եւ... :

ԲԱՐԹ. Է՛ն , հանդարտ թող տուր
դիս . վատիլ . գուն ալ ինչ ոսկեւէր
մարդ ես : Ի՞նչ ընեմ ես ոսկին : Ի
հարկին պէտք է , ծովը չեմ նետեր ,
իրաւ , բայց միթէ կարծես թէ ար-
ծաթին սիրոյն համար միայն կը դի-
ջանիմ : (կտորագրէ) :

ՅԻՎ. (Բաճարահեղձ) Հա , հա , հա .
Տէր իմ , կը նայիս ոսկիին ձայնը . . .
երկուքն ալ մի եւ . նոյն խմորէն ելած
են :

ՆՕՏ. Այ ես , պարոններ , բաշխու-
վին գործին թեղը կարուսի . միթէ
նոյն անունը կրող երկու հատ օրի-
որդներ չի կան :

ՅԻՎ. Չէ , պարոն , խելքդ մեր է .
միմակ մէկ , մէկ հատիկ կայ այնպիսի
օրիորդ մը :

ԲԱՐԹ. (Զաւազին) Իսկ ես որ ա-
պուշի պէս ունիւղը վերուցի , ո-
րով ունուսնութիւնը տուելի ասպա-
հով կերպով կտտարուեցաւ : Ա՛խ ,
եւ ձեռքս , անդդուչութեամբս այս
ձիւնը իմ դիտիս բերի :

ՅԻՎ. Անմոռութենէ ըսէ , անմոռ-
թենէ . Ձգտաստացիր , պարոն բժիշկ ,
եւ խոստովանէ որ երբոր երիտա-
սարգութիւնը եւ սէրը իրարու հետ
սրտիւ կը միանան ծերունի մը խա-
բիւր հաւար , այս ծերունին ինչ որ
ընէ անոնց գէ՛մ , իրաւունք ունինք
ըսելու թէ Անօգոստ վգուշաքիւն է :

ՆՈՒՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Պօմարշէ ծնուա 1752 : Մեռաւ 1806 : Ժամագործի մը տղայ էր . եւ նախ իր հօրը արհեստին հետեւեցաւ : Երաժշտութեան շատ հաշակ ուներ, եւ կիզառ . ու քնար քանզ զարնէն ուն համար Լուի Ժե. պոլատը երաժշտութեան դաստոտու անուանեցաւ . յետոյ առեւտրական գործոց ըզբաղիլ սկսաւ . եւ իր գործունէութեամբը , մ.ւնաւանդ Ամերիկեան անկախութեան պատերազմին ժամանակ, երբ զենք ու համբար մատակարարելու պաշտօնը ուներ, շատ հարստութիւն դիզեց : Գաղղիական մեծ յեղափոխութեան օրովը առ ժամանակեայ վարչութեան անդամ ընտրուեցաւ . իր ազատասիրութեան համար : Պօմարշէ Երեսէլի եղած է իր բանակըութեան տաղանդով եւ նշանաւոր գրութիւններ ու յիշատակարաններ ձգած է :

Թեեւ արդէն Վօլքեր բատրը տեսակ մը ամօլիոն ըրած էր՝ ուսկից իր գաղափարները հասարակութեան կը հաղորդէր եւ նախասպաշարումները ջնջել կը ջանար , սակայն Պօմարշէ այս մասին զանի գերազանցեց ժողովրդեան կրից խօսելով՝ այնպէս որ Լուի Ժե . շփար , շուայլ, ապականակիլ իշխանութեան ժամանակ Պօմարշէ բատրօնէն այնպիսի բունալի սլաքներ կտրծակէր բարուց ու եղծմանց դէմ, երբեմն ծաղր , երբեմն սիրտ շարժելով՝ որ Ռապէի, Ռուսօի եւ Վօլքերի պատրաստած յեղափոխութիւնը կերպով մը փութացուց : Պօմարշէ ունի նաեւ շինած Ֆիկարօի ամուսնութիւն, Եւգինիա, Յանցուոր Մայր անուն կուտակեցութիւնները, որոց ընտրելագոյնն է, կըսէ . Լահարբ , Սեվիլլի Սափրիջը :

